

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

เอกสารประกอบการพิจารณา

ร่าง

พระราชบัญญัติ

คุมประพฤติ พ.ศ. ....

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

บรรจุระเบียบวาระการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๖๒/๒๕๕๐

วันพุธที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐

อ.พ. ๒๑๘/๒๕๕๐

จัดทำโดย
สำนักกฎหมาย

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

Legislative Institutional Repository of Thailand

ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

คำนำ

เอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. .... เสนอโดยคณะรัฐมนตรี ชุดที่มีพลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี ต่อประธาน สภานิติบัญญัติแห่งชาติ เพื่อให้สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณา ตามบทบัญญัติ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เมื่อวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๕๐ และได้บรรจุระเบียบวาระการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ในคราวประชุมสภานิติบัญญัติ แห่งชาติ ครั้งที่ ๖๒/๒๕๕๐ วันพุธที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐

เอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อใช้ในราชการ ของวงงานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ โดยมุ่งเน้นสารประโยชน์ในเชิงอ้างอิงเบื้องต้นเพื่อประกอบการ พิจารณาของสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

สำนักกฎหมาย

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

พฤศจิกายน ๒๕๕๐

เอกสารประกอบการพิจารณา

จัดทำโดย

นายรัช ผาสุข ผู้อำนวยการสำนักกฎหมาย

นายสุชาติ พันทองคำ ผู้อำนวยการกลุ่มงานกฎหมาย ๒

นางสาวสมสมร นาคนาค นิตกร ๖ นางสาวจินดา สัตยาริฐานาวณิชย์ นิตกร ๔

นางสาวสุนันทา เรืองฉาย นิตกร ๔ นางสาวปรางทิพย์ หวังสมนึก นิตกร ๓

นางสาวกรรณิกา พัชระ วิทยากร ๓ นางสาวสิริกันย์ ส่องแสง เจ้าพนักงานธุรการ ๖

นายพัลลภ วงศ์พานิช เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล ๒

กลุ่มงานกฎหมาย ๒ สำนักกฎหมาย โทร. ๐ ๒๕๓๑ ๕๒๕๖

ผลิตโดย

กลุ่มงานการพิมพ์ สำนักการพิมพ์ โทร. ๐ ๒๒๔๔ ๑๗๔๑ - ๔๒

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

ท่านสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และผู้สนใจที่มีความประสงค์หรือต้องการที่จะศึกษา เอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติเป็นการล่วงหน้าก่อนวันประชุมสภานิติบัญญัติ แห่งชาติ สามารถสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับเอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ ได้จากเว็บไซต์สภานิติบัญญัติแห่งชาติ www.senate.go.th

หรือขอรับเอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติได้ ในทุกวันอังคารของสัปดาห์ ที่มีการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติเป็นต้นไป ที่ศูนย์บริการข้อมูลกฎหมาย วุฒิสภา อาคารรัฐสภา ๒ ชั้น ๑ หมายเลขโทรศัพท์ ๐๒ ๒๕๔ ๑๕๖๕

สารบัญ

หน้า

ส่วนที่ ๑ บทสรุปสำหรับสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ความเป็นมา สาระสำคัญ และบันทึกสำนักงาน

คณะกรรมการกฤษฎีกาประกอบร่างพระราชบัญญัติ

คุมประพฤติ พ.ศ. ....

- บทสรุปสำหรับสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ๑
- ความเป็นมาของร่างพระราชบัญญัติ ๗
- สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ ๘
- บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
ประกอบร่างพระราชบัญญัติ ๒๕

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ

คุมประพฤติ พ.ศ. ....

- คำชี้แจงความจำเป็นในการตราร่างพระราชบัญญัติ
คุมประพฤติ พ.ศ. ๔๙
- คุมประพฤติ ๕๖
- การปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดโดยกระบวนการ
ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ๗๖

ส่วนที่ ๓ ภาคผนวก

- ร่างพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. ....
(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) ..... (๑)
- บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของ
ร่างพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. .... (๑๙)

ส่วนที่ ๑

บทสรุปสำหรับสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ
ความเป็นมา สาระสำคัญ
และบันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
ประกอบร่างพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. ....

บทสรุปสำหรับสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองประพตติ พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองประพตติ พ.ศ. .... เสนอโดยคณะรัฐมนตรีชุดที่มีพลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี ต่อประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เพื่อให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณา ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เมื่อวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๕๐ และได้บรรจุระเบียบวาระการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติในคราวประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติครั้งที่ ๖๒/๒๕๕๐ วันพุธที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐

หลักการ

ให้มีกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองประพตติ

เหตุผล

เนื่องจากปัจจุบันกรมคุ้มครองประพตติเป็นหน่วยงานหลักเกี่ยวกับการคุ้มครองประพตติ ทั้งในชั้นการพิจารณาคดี และชั้นหลังการพิพากษาคดีของศาลซึ่งเป็นภารกิจที่เพิ่มมากขึ้น นอกจากนั้นยังมีภารกิจใหม่ในการคุ้มครองประพตติผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กหรือเยาวชน ผู้ได้รับการพักการลงโทษ และการลดวันต้องโทษจำคุก การตรวจพิสูจน์ และการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด

ตามกฎหมายว่าด้วยการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด การจัดทำมีการทำงานบริการสังคม การดำเนินกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ การให้การสงเคราะห์ การให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรม และแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด และจะมีการคุ้มครองประพตติในชั้นก่อนการพิจารณาคดีของศาลอีกด้วย ดังนั้น เพื่อให้การปฏิบัติภารกิจของกรมคุ้มครองประพตติมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นและมีกฎหมายรองรับภารกิจใหม่นั้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ

ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองประพตติ พ.ศ. .... มีเนื้อหาแบ่งออกเป็น ๘ หมวด จำนวน ๕๐ มาตรา มีสาระสำคัญโดยสรุปดังนี้

- กำหนดบทนิยามของคำว่า “การคุ้มครองประพตติ” “การสืบเสาะและพินิจ” “ผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ” “การคุ้มครองประพตติ” “ผู้ถูกคุ้มครองประพตติ” “การทำงานบริการสังคม” “กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์” “ผู้ประสานงาน” “สำนักงานคุ้มครองประพตติ” “กองทุน” “คณะกรรมการ” “พนักงานคุ้มครองประพตติ” “ผู้ช่วยพนักงานคุ้มครองประพตติ” “อาสาสมัครคุ้มครองประพตติ”

“ยาเสพติด” “อหิวาต์” และ “รัฐมนตรี”
(ร่างมาตรา ๓)

- กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจแต่งตั้งและถอดถอนพนักงานคุมประพฤติ กับออกกฎกระทรวง ระเบียบ และประกาศ เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ (ร่างมาตรา ๔)

หมวด ๑ คณะกรรมการคุมประพฤติ

- กำหนดให้มีคณะกรรมการคุมประพฤติ และองค์ประกอบของคณะกรรมการคุมประพฤติ (ร่างมาตรา ๕)

- กำหนดอำนาจหน้าที่คณะกรรมการคุมประพฤติ (ร่างมาตรา ๖)

- กำหนดวาระการดำรงตำแหน่งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการคุมประพฤติ (ร่างมาตรา ๗)

- กำหนดการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒินอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ (ร่างมาตรา ๘)

- กำหนดให้นำบทบัญญัติว่าด้วยคณะกรรมการที่มีอำนาจดำเนินการพิจารณาทางปกครองตามกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองมาใช้บังคับแก่การแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ และการประชุมของคณะกรรมการโดยอนุโลม (ร่างมาตรา ๙)

- กำหนดให้คณะกรรมการอาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการหรือคณะทำงานเพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่คณะกรรมการมอบหมายก็ได้ และให้นำความในมาตรา ๙ ในส่วนที่เกี่ยวกับการประชุมมาใช้บังคับโดยอนุโลม (ร่างมาตรา ๑๐)

หมวด ๒ อำนาจหน้าที่ของผู้ปฏิบัติงาน

- กำหนดอำนาจหน้าที่พนักงานคุมประพฤติ (ร่างมาตรา ๑๑ และร่างมาตรา ๑๒)

- กำหนดให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการหรือประสานงาน เพื่อให้หน่วยงานของรัฐ องค์กรภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในการสร้างเครือข่ายชุมชนเพื่อป้องกันอาชญากรรม (ร่างมาตรา ๑๓)

- กำหนดให้กรมคุมประพฤติจำแนกผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ ผู้ถูกคุมความประพฤติ และบุคคลที่ศาล พนักงานอัยการ หรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจตามกฎหมายมีคำสั่งให้อยู่ในความรับผิดชอบของพนักงานคุมประพฤติ เพื่อแก้ไขฟื้นฟูให้เหมาะสมกับผู้กระทำผิดแต่ละราย (ร่างมาตรา ๑๔)

- กำหนดให้มีผู้ช่วยพนักงานคุมประพฤติที่มีอำนาจหน้าที่ช่วยเหลือพนักงานคุมประพฤติ (ร่างมาตรา ๑๕)

- กำหนดให้มีอาสาสมัครคุมประพฤติ เพื่อช่วยเหลือพนักงานคุมประพฤติและผู้ช่วยพนักงานคุมประพฤติ (ร่างมาตรา ๑๖)

- กำหนดให้พนักงานคุมประพฤติ ผู้ช่วยพนักงานคุมประพฤติ และอาสาสมัครคุมประพฤติ ต้องแสดงบัตรประจำตัวต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติหน้าที่ ตามพระราชบัญญัตินี้ (ร่างมาตรา ๑๗)

- กำหนดให้พนักงานคุมประพฤติและผู้ช่วยพนักงานคุมประพฤติเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญาในการปฏิบัติหน้าที่ ตามพระราชบัญญัตินี้ (ร่างมาตรา ๑๘)

- กำหนดให้กรมคุมประพฤติจัดหาล่ามให้แก่ผู้เสียหาย ผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ ผู้ถูกคุมความประพฤติ ผู้ได้รับการสงเคราะห์ หรือผู้เกี่ยวข้อง ในกรณีที่บุคคลดังกล่าวไม่สามารถพูดหรือเข้าใจภาษาไทยหรือภาษาไทยท้องถิ่น และไม่มีล่าม และกำหนดให้จัดหาล่ามภาษามือหรือล่ามที่สามารถสื่อความหมายโดยวิธีอื่นตามที่เห็นสมควร ในกรณีที่บุคคลดังกล่าวไม่สามารถพูดหรือได้ยินหรือสื่อความหมาย และไม่มีล่าม (ร่างมาตรา ๑๙)

หมวด ๓ การสืบเสาะและพินิจและการคุมความประพฤติ

- กำหนดให้ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบของหน่วยงานศาล พนักงานอัยการ หรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจ ส่งคำสั่งและเอกสารที่เกี่ยวข้องไปยังสำนักงานคุมประพฤติ ภายในสามวันนับแต่วันที่ศาล พนักงานอัยการ หรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจมีคำสั่งให้พนักงานคุมประพฤตีสืบเสาะและพินิจ และกำหนดให้กรมราชทัณฑ์ส่งหนังสือและเอกสารที่เกี่ยวข้องไปยังสำนักงานคุมประพฤติโดยเร็ว เมื่อจะมีการพักการลงโทษหรือการลดวันต้องโทษจำคุกให้นักโทษเด็ดขาด (ร่างมาตรา ๒๐)

- กำหนดให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการสืบเสาะและพินิจตามคำสั่งในมาตรา ๒๐ วรรคหนึ่ง ให้แล้วเสร็จภายในสิบห้าวัน นับแต่วันที่สำนักงานคุมประพฤติได้รับคำสั่ง เว้นแต่มีเหตุจำเป็นอาจร้องขอต่อศาล พนักงานอัยการ หรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจ ตามมาตรา ๒๐ เพื่อสั่งให้ขยายเวลาออกไปได้อีกไม่เกิน ๓๐ วัน และกำหนดให้พนักงาน

คุมประพฤติดำเนินการสืบเสาะและพินิจตามหนังสือในมาตรา ๒๐ วรรคสอง ให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวันนับแต่วันที่สำนักงานคุมประพฤติได้รับหนังสือ (ร่างมาตรา ๒๑)

- กำหนดให้ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบของหน่วยงานศาล พนักงานอัยการ หรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจ ส่งคำสั่งและเอกสารที่เกี่ยวข้องไปยังสำนักงานคุมประพฤติโดยเร็ว ในกรณีที่หน่วยงานดังกล่าวมีคำสั่งให้ดำเนินการคุมความประพฤติ และกำหนดให้พนักงานคุมประพฤตีสั่งให้ผู้ถูกคุมความประพฤติทราบถึงเงื่อนไข เพื่อคุมความประพฤติ พร้อมกับสิทธิของผู้ถูกคุมความประพฤติ ด้วยวาจาและลายลักษณ์อักษร รวมทั้งแจ้งผลที่จะได้รับจากการปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขให้ทราบด้วย และในกรณีที่ผู้ถูกคุมความประพฤติดังกล่าวเป็นเด็กหรือเยาวชน จะต้องปฏิบัติตามตรา ผู้ปกครองบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนพักอาศัยอยู่ด้วย หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนร้องขอ เข้าร่วมรับฟังการชี้แจงด้วย (ร่างมาตรา ๒๒)

- กำหนดให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการจัดทำแผนการคุมความประพฤติและแผนการแก้ไขฟื้นฟู โดยให้ผู้ถูกคุมความประพฤติมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนด้วย (ร่างมาตรา ๒๓)

- กำหนดให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการตรวจสอบและแก้ไขฟื้นฟูเท่าที่สามารถกระทำได้ ในกรณีที่ผู้ถูกคุมความประพฤติไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดโดยคำสั่งศาล พนักงานอัยการ หรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจ หรือพฤติการณ์เกี่ยวกับการคุมความประพฤติ

ของผู้ถูกคุมความประพฤติเปลี่ยนแปลงไป หากไม่อาจดำเนินการเพื่อการคุมความประพฤติต่อไปได้ หรือควรจะได้มีการเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขการคุมความประพฤติ ให้รีบรายงานต่อศาล พนักงานอัยการ หรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจโดยเร็ว (ร่างมาตรา ๒๔)

- กำหนดถึงสิทธิที่ผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ ผู้ถูกคุมความประพฤติ และผู้ได้รับการสงเคราะห์พึงได้รับในการให้ความช่วยเหลือแนะนำเกี่ยวกับการดำเนินชีวิต การพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ การปรับเปลี่ยนทัศนคติ หรือพฤติกรรม การบำบัดรักษาอาการติดยาเสพติด การทำงานบริการสังคม การศึกษา การฝึกอาชีพ การประกอบอาชีพ ตลอดจนการสงเคราะห์อื่น ๆ ตามความจำเป็น (ร่างมาตรา ๒๕)

หมวด ๔ การทำงานบริการสังคม

- กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการจัดให้ผู้ถูกคุมความประพฤติทำงานบริการสังคม (ร่างมาตรา ๒๖)

- กำหนดให้องค์การเอกชนหรือบุคคลผู้ควบคุมดูแลการทำงานบริการสังคมของผู้ถูกคุมความประพฤติ ไม่ต้องรับผิดชอบเป็นการส่วนตัวในบรรดาความเสียหายที่เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากการควบคุมการทำงานบริการสังคมนั้น เว้นแต่เป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำโดยจงใจหรือโดยความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง แต่ไม่ตัดสิทธิผู้ได้รับความเสียหายที่จะเรียกร้องค่าเสียหายจากกรมคุมประพฤติ (ร่างมาตรา ๒๗)

หมวด ๕ กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

- กำหนดให้สำนักงานคุมประพฤติ มีหน้าที่ดำเนินกระบวนการเชิงสมานฉันท์ (ร่างมาตรา ๒๘)

- กำหนดให้ในระหว่างการคุมประพฤติ ผู้ประสานงานพิจารณาจัดให้มีการดำเนินกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ เมื่อผู้เสียหาย หรือผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ หรือผู้ถูกคุมความประพฤติ ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอให้ดำเนินกระบวนการดังกล่าว และอีกฝ่ายหนึ่งยินยอม (ร่างมาตรา ๒๙)

- กำหนดให้ผู้ประสานงาน เป็นผู้ทำหน้าที่จัดให้มีการประชุมกำหนดตัวบุคคลที่จะเข้าร่วมประชุม ดำเนินการประชุม และดำเนินการอื่นใดตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (ร่างมาตรา ๓๐)

- กำหนดให้ผู้ประสานงานมีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือผู้เสียหาย ผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ ผู้ถูกคุมความประพฤติ และสมาชิกของชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากอาชญากรรม ในการประชุมเพื่อทำความเข้าใจร่วมกัน และให้จัดทำเป็นบันทึกข้อตกลงดังกล่าว (ร่างมาตรา ๓๑)

- กำหนดให้ในกรณีที่มีการทำข้อตกลงกันและพนักงานคุมประพฤติเห็นสมควร จะเสนอให้ศาล พนักงานอัยการ หรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจ ให้กำหนดเป็นส่วนหนึ่งของเงื่อนไขการคุมความประพฤติก็ได้ (ร่างมาตรา ๓๒)

LIRT

- กำหนดให้ผู้ประสานงานอาจจัดให้มีการดำเนินกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์อีกได้ หากในระหว่างการคุมประพฤติผู้เสียหายหรือผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ หรือผู้ถูกคุมความประพฤติ ไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงในมาตรา ๓๒ หรือมีพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไป ทั้งนี้ เมื่อได้รับการร้องขอ (ร่างมาตรา ๓๓)

หมวด ๖ การสงเคราะห์

- กำหนดให้การให้การสงเคราะห์ตามพระราชบัญญัตินี้เป็นความรับผิดชอบของรัฐในการช่วยเหลือ แนะนำ แก้ไขฟื้นฟูหรือการดำเนินการใด ๆ แก่ผู้สมควรได้รับการสงเคราะห์ เพื่อให้บุคคลเหล่านั้นสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ และเพื่อเป็นการป้องกันอาชญากรรม (ร่างมาตรา ๓๔)

- กำหนดบุคคลที่กรมคุมประพฤติควรพิจารณาให้การสงเคราะห์ (ร่างมาตรา ๓๕)

- กำหนดหลักเกณฑ์การจัดตั้งและยุบเลิกบ้านสงเคราะห์ผู้กระทำผิด (ร่างมาตรา ๓๖)

- กำหนดให้รัฐมนตรีมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษากำหนดให้สถานที่อื่นใดเป็นสถานที่เพื่อให้การสงเคราะห์ผู้กระทำผิดนอกเหนือจากบ้านสงเคราะห์ผู้กระทำผิดได้ (ร่างมาตรา ๓๗)

หมวด ๗ กองทุนป้องกันอาชญากรรมและแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด

- กำหนดให้จัดตั้ง “กองทุนป้องกันอาชญากรรมและแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด” (ร่างมาตรา ๓๘)

- กำหนดวัตถุประสงค์ในการใช้จ่ายเงินหรือทรัพย์สินอื่นของกองทุน (ร่างมาตรา ๓๙)

- กำหนดถึงเงินและทรัพย์สินที่ประกอบเป็นกองทุน (ร่างมาตรา ๔๐)

- กำหนดให้มีคณะกรรมการบริหารกองทุน และองค์ประกอบของคณะกรรมการบริหารกองทุน (ร่างมาตรา ๔๑)

- กำหนดให้นำบทบัญญัติมาตรา ๗ มาตรา ๘ มาตรา ๙ และมาตรา ๑๐ มาใช้บังคับแก่การดำรงตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่ง การแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ การประชุมของคณะกรรมการบริหารกองทุน และการแต่งตั้งคณะกรรมการของคณะกรรมการบริหารกองทุนโดยอนุโลม (ร่างมาตรา ๔๒)

- กำหนดอำนาจหน้าที่คณะกรรมการบริหารกองทุน (ร่างมาตรา ๔๓)

- กำหนดให้คณะกรรมการบริหารกองทุนจัดทำงบดุลและบัญชีทำการส่งผู้สอบบัญชีตรวจสอบภายในเก้าสิบวันนับแต่วันสิ้นปีบัญชีทุกปี (ร่างมาตรา ๔๔)

- กำหนดให้มีคณะกรรมการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของกองทุน (ร่างมาตรา ๔๕)

- ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๗ มาตรา ๘ มาตรา ๙ และมาตรา ๑๐ มาใช้บังคับแก่การดำรงตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่ง การประชุมของคณะกรรมการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของกองทุน และการแต่งตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงานของคณะกรรมการดังกล่าว (ร่างมาตรา ๔๖)

- กำหนดอำนาจหน้าที่คณะกรรมการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของกองทุน (ร่างมาตรา ๔๗)

หมวด ๘ บทกำหนดโทษ

- บทกำหนดโทษสำหรับผู้ใดขัดขวางมิให้พนักงานคุมประพฤติปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๑๒ (๑) (ร่างมาตรา ๔๘)

- บทกำหนดโทษสำหรับผู้ใดโดยปราศจากเหตุอันสมควร ไม่ยอมให้ถ้อยคำตามที่พนักงานคุมประพฤติดสอบถามตามมาตรา ๑๒ (๑) หรือไม่มาพบหรือไม่ยอมให้ถ้อยคำตามมาตรา ๑๒ (๒) หรือไม่ยอมส่งพยานหลักฐานตามมาตรา ๑๒ (๓) (ร่างมาตรา ๔๙)

- บทกำหนดโทษสำหรับผู้ใดเป็นเจ้าของงานมีตำแหน่งหน้าที่ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ และได้ล่วงรู้หรือได้มาซึ่งความลับของผู้อื่นเพราะการปฏิบัติการตามตำแหน่งหน้าที่ นำความลับนั้นไปเปิดเผยนอกอำนาจหน้าที่ของตน โดยประการที่อาจจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น (ร่างมาตรา ๕๐)

ความเป็นมา

ของร่างพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. ....

ร่างพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. .... ฉบับนี้ เสนอโดยคณะรัฐมนตรี ชุดที่มีพลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี เพื่อให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณา ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เมื่อวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๕๐ และได้บรรจุระเบียบวาระการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ในคราวการประชุม สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๖๒/๒๕๕๐ วันพุธที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐

ร่างพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. .... มีเหตุผล ดังนี้

เนื่องจากปัจจุบันกรมคุมประพฤติเป็นหน่วยงานหลักเกี่ยวกับการคุมประพฤติ ทั้งในชั้นการพิจารณาคดี และชั้นหลังการพิพากษาคดีของศาลซึ่งเป็นภารกิจที่เพิ่มมากขึ้น นอกจากนั้นยังมีภารกิจใหม่ในการคุมประพฤติผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กหรือเยาวชน ผู้ได้รับการพักการลงโทษ และการลดวันต้องโทษจำคุก การตรวจพิสูจน์และการฟื้นฟูสมรรถภาพ ผู้ติดยาเสพติดตามกฎหมายว่าด้วยการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด การจัดให้มีการทำงาน บริการสังคม การดำเนินกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ การให้การสงเคราะห์ การให้ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรม และแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด และจะมีการคุมประพฤติ ในชั้นก่อนการพิจารณาคดีของศาลอีกด้วย ดังนั้น เพื่อให้การปฏิบัติภารกิจของกรมคุมประพฤติ มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นและมีกฎหมายรองรับภารกิจใหม่นั้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

อนึ่ง คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบในหลักการตามที่สำนักงานคณะกรรมการ กฤษฎีกาเสนอร่างพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. .... ที่ตรวจพิจารณาแล้ว มีสาระสำคัญคือ ให้มีกฎหมายว่าด้วยการคุมประพฤติ โดยส่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณา อีกครั้งหนึ่ง เพื่อปรับปรุงในประเด็นเกี่ยวกับการกำหนดให้ตำแหน่งพนักงานคุมประพฤติ เป็นตำแหน่งที่มีเหตุพิเศษที่จะได้รับเงินเพิ่มตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน (ร่างมาตรา ๑๙) ให้เป็นไปตามความข้อสังเกตของสำนักงาน ก.พ. และสำนักงานคณะกรรมการ กฤษฎีกา และโดยที่ร่างพระราชบัญญัตินี้ ได้กำหนดให้จัดตั้งกองทุนป้องกันอาชญากรรมและแก้ไข ฟื้นฟูผู้กระทำผิดขึ้น จึงให้กระทรวงการคลังและสำนักงบประมาณรับไปพิจารณาในประเด็น ความเหมาะสมเกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุน และองค์ประกอบของคณะกรรมการบริหาร กองทุน แล้วแจ้งผลการพิจารณาให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาทราบโดยเร็ว เพื่อปรับปรุง ร่างพระราชบัญญัติให้เหมาะสมต่อไป แล้วส่งคณะกรรมการประสานงานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ พิจารณาเสนอสภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาต่อไป

สาระสำคัญ

ร่างพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. ....

๑. หลักการและเหตุผล

๑.๑ หลักการ

ให้มีกฎหมายว่าด้วยการคุมประพฤติ

๑.๒ เหตุผล

เนื่องจากปัจจุบันกรมคุมประพฤติเป็นหน่วยงานหลักเกี่ยวกับการคุมประพฤติ ทั้งในชั้นการพิจารณาคดี และชั้นหลังการพิพากษาคดีของศาลซึ่งเป็นภารกิจที่เพิ่มมากขึ้น นอกจากนั้นยังมีการเกิดใหม่ในการคุมประพฤติผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กหรือเยาวชน ผู้ได้รับการพักการลงโทษ และการลดวันต้องโทษจำคุก การตรวจพิสูจน์และการฟื้นฟูสมรรถภาพ ผู้ติดยาเสพติดตามกฎหมายว่าด้วยการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด การจัดให้มีการทำงาน บริการสังคม การดำเนินกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ การให้การสงเคราะห์ การให้ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรม และแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด และจะมีการคุมประพฤติ ในชั้นก่อนการพิจารณาคดีของศาลอีกด้วย ดังนั้น เพื่อให้การปฏิบัติการของกรมคุมประพฤติ มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นและมีกฎหมายรองรับภารกิจใหม่นั้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๒. ชื่อร่างพระราชบัญญัติ (ร่างมาตรา ๑)

พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. ....”

๓. คำปรารภ

โดยที่เป็นการสมควรให้มีกฎหมายว่าด้วยการคุมประพฤติ

๔. วันใช้บังคับ (ร่างมาตรา ๒)

พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันประกาศ ในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

๕. บทนิยามศัพท์ (ร่างมาตรา ๓)

ในพระราชบัญญัตินี้

“การคุมประพฤติ” หมายความว่า การสืบเสาะและพินิจ และการคุมความประพฤติ ผู้ถูกคุมความประพฤติให้ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ตามคำสั่งหรือหนังสือแจ้งของศาล พนักงานอัยการ หรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจ รวมทั้งการใช้มาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด

“การสืบเสาะและพินิจ” หมายความว่า การแสวงหาข้อเท็จจริงและรายละเอียดเกี่ยวกับผู้ถูกสืบเสาะและพินิจเพื่อประมวลข้อเท็จจริง จัดทำรายงานและความเห็นเสนอประกอบการพิจารณาของศาล พนักงานอัยการ หรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจ

“ผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ” หมายความว่า ผู้ต้องหา จำเลย นักโทษเด็ดขาด หรือบุคคลอื่นซึ่งมีกฎหมายกำหนดให้เข้าสู่กระบวนการสืบเสาะและพินิจของพนักงานคุมประพฤติ

“การคุมความประพฤติ” หมายความว่า การควบคุมและสอดส่องผู้ถูกคุมความประพฤติให้ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้

“ผู้ถูกคุมความประพฤติ” หมายความว่า ผู้ต้องหา จำเลย นักโทษเด็ดขาด หรือบุคคลอื่นที่ศาล พนักงานอัยการ หรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจกำหนดให้ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กฎหมายบัญญัติภายใต้การคุมความประพฤติของพนักงานคุมประพฤติ

“การทำงานบริการสังคม” หมายความว่า การทำงานเพื่อสังคมโดยไม่มีค่าตอบแทนเพื่อเป็นการแก้ไขฟื้นฟู หรือเพื่อเป็นการชดเชยความเสียหาย และให้หมายความรวมถึงการทำกิจกรรมบริการสังคมตามเงื่อนไขการคุมความประพฤติ และการทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับตามประมวลกฎหมายอาญาด้วย

“กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์” หมายความว่า กระบวนการยุติธรรมทางเลือกที่ให้ความสำคัญกับการบรรเทาผลร้าย หรือการระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นจากการกระทำ ความผิดโดยการชดเชยเยียวยาความเสียหายแก่ผู้เสียหายและชุมชน การสร้างความสำนึกผิดและความรับผิดชอบของผู้กระทำผิดในการกระทำของตน และการให้ผู้เสียหาย ผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ ผู้ถูกคุมความประพฤติ และสมาชิกของชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากอาชญากรรมได้ร่วมกันหาวิธีการในการแก้ไขปัญหา

“ผู้ประสานงาน” หมายความว่า พนักงานคุมประพฤติหรือบุคคลอื่นใดที่ได้รับแต่งตั้งจากผู้อำนวยการสำนักงานคุมประพฤติให้ทำหน้าที่จัดให้มีกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

“สำนักงานคุมประพฤติ” หมายความว่า สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดหรือสำนักงานคุมประพฤติประจำศาล แล้วแต่กรณี

“กองทุน” หมายความว่า กองทุนป้องกันอาชญากรรมและแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการคุมประพฤติ

“พนักงานคุมประพฤติ” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้มีอำนาจหน้าที่ในการคุมประพฤติตามพระราชบัญญัตินี้

“ผู้ช่วยพนักงานคุมประพฤติ” หมายความว่า ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้ช่วยพนักงานคุมประพฤติตามพระราชบัญญัตินี้

“อาสาสมัครคุมประพฤติ” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีหรือบุคคลที่ได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ทำหน้าที่ช่วยเหลือพนักงานคุมประพฤติ และผู้ช่วยพนักงานคุมประพฤติตามพระราชบัญญัตินี้

LIART

“ยาเสพติด” หมายความว่า ยาเสพติดให้โทษตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ วัตถุออกฤทธิ์ตามกฎหมายว่าด้วยวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท และสารระเหยตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันการใช้สารระเหย

“อธิบดี” หมายความว่า อธิบดีกรมคุมประพฤติ

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

๖. บทรักษาการตามพระราชบัญญัติ (ร่างมาตรา ๔)

ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้และให้มีอำนาจ แต่งตั้งและถอดถอนพนักงานคุมประพฤติ กับออกกฎกระทรวง ระเบียบ และประกาศ เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวง ระเบียบ และประกาศนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

๗. เนื้อหาของร่างพระราชบัญญัติ

๗.๑ หมวด ๑ คณะกรรมการคุมประพฤติ

- กำหนดให้มีคณะกรรมการคุมประพฤติ และองค์ประกอบของ คณะกรรมการคุมประพฤติ (ร่างมาตรา ๕)

ให้มีคณะกรรมการคุมประพฤติประกอบด้วยปลัดกระทรวงยุติธรรม เป็นประธานกรรมการ รองปลัดกระทรวงยุติธรรมซึ่งปลัดกระทรวงยุติธรรมมอบหมาย เป็นรองประธานกรรมการ อธิบดีกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ อธิบดีกรมพินิจและคุ้มครองเด็ก และเยาวชน อธิบดีกรมราชทัณฑ์ ผู้แทนกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการ ผู้แทนกรมการจัดหางาน ผู้แทนกรมการแพทย์ ผู้แทนกรมพระชนรมนูญ ผู้แทนกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน ผู้แทนกรมสุขภาพจิต ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด ผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรม ผู้แทนกรุงเทพมหานคร และผู้ทรงคุณวุฒิอีกไม่เกินหกคน ซึ่งปลัดกระทรวงยุติธรรมแต่งตั้งจากผู้เชี่ยวชาญหรือผู้มีประสบการณ์ในการทำงานด้านกฎหมาย ด้านอาชญาวิทยา ทัศนวิทยาหรืองานยุติธรรม ด้านสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา ด้านสังคมสงเคราะห์ ด้านจิตวิทยา หรือด้านอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่องานคุมประพฤติ เป็นกรรมการ และให้อธิบดีเป็นกรรมการและเลขานุการ

ให้อธิบดีแต่งตั้งข้าราชการในกรมคุมประพฤติไม่เกินสองคนเป็นผู้ช่วยเลขานุการ

LIART

- กำหนดอำนาจหน้าที่คณะกรรมการคุมประพฤติ (ร่างมาตรา ๖)

ให้คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (๑) เสนอความเห็นต่อรัฐมนตรีเกี่ยวกับแผนงาน งบประมาณ และมาตรการต่าง ๆ ในการดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้
- (๒) เสนอความเห็นต่อรัฐมนตรีในการออกกฎกระทรวง ระเบียบ และประกาศ เพื่อปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้
- (๓) เสนอแนะเกี่ยวกับการป้องกันอาชญากรรมและแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด
- (๔) เสนอความเห็นเกี่ยวกับกองทุนป้องกันอาชญากรรมและแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด
- (๕) ให้คำปรึกษา ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะแก่ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ และองค์กรต่าง ๆ เกี่ยวกับการบริหารและการดำเนินงานคุมประพฤติ
- (๖) อำนาจหน้าที่อื่นตามพระราชบัญญัตินี้หรือตามที่รัฐมนตรีมอบหมาย
- กำหนดวาระการดำรงตำแหน่งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการคุมประพฤติ (ร่างมาตรา ๗)**

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระในการดำรงตำแหน่งคราวละสองปี กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งเพราะครบวาระอาจได้รับการแต่งตั้งอีกได้

- กำหนดการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒินอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ (ร่างมาตรา ๘)

นอกจากการพ้นตำแหน่งตามวาระตามมาตรา ๗ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- (๑) ตาย
- (๒) ลาออก
- (๓) ปลัดกระทรวงยุติธรรมให้ออกเพราะบกพร่องหรือไม่สุจริตต่อหน้าที่ มีความประพฤติเสื่อมเสีย หรือหย่อนความสามารถ
- (๔) เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- (๕) เป็นบุคคลล้มละลาย
- (๖) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

- กำหนดให้นำบทบัญญัติว่าด้วยคณะกรรมการที่มีอำนาจดำเนินการพิจารณาทางปกครองตามกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองมาใช้บังคับแก่การแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิและการประชุมของคณะกรรมการโดยอนุโลม (ร่างมาตรา ๙)

ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยคณะกรรมการที่มีอำนาจดำเนินการพิจารณาทางปกครองตามกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองมาใช้บังคับแก่การแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิและการประชุมของคณะกรรมการโดยอนุโลม

- กำหนดให้คณะกรรมการอาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการหรือคณะทำงานเพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่คณะกรรมการมอบหมายก็ได้ และให้นำความในมาตรา ๙ ในส่วนที่เกี่ยวกับการประชุมมาใช้บังคับโดยอนุโลม (ร่างมาตรา ๑๐)

คณะกรรมการอาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการหรือคณะทำงานเพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่คณะกรรมการมอบหมายก็ได้ และให้นำความในมาตรา ๙ ในส่วนที่เกี่ยวกับการประชุมมาใช้บังคับโดยอนุโลม

๗.๒ หมวด ๒ อำนาจหน้าที่ของผู้ปฏิบัติงาน

- กำหนดอำนาจหน้าที่พนักงานคุมประพฤติ (ร่างมาตรา ๑๑ และร่างมาตรา ๑๒)

- นอกจากอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยวิธีดำเนินการคุมความประพฤติตามประมวลกฎหมายอาญาและกฎหมายอื่นแล้ว ให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) สืบเสาะและพินิจผู้ถูกสืบเสาะและพินิจในเรื่องอายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ สิ่งแวดล้อม สภาพความผิด เหตุอันควรปรานี รวมถึงการทำรายงานและความเห็นเกี่ยวกับความสามารถในการแก้ไขปรับปรุงตนเอง ตลอดจนความต้องการของบุคคลเกี่ยวกับวิธีการคุมความประพฤติ

(๒) สอดส่อง ติดตาม สอบถาม แนะนำ ช่วยเหลือ ดักเตือน ผู้ถูกคุมความประพฤติ ให้ปฏิบัติตามเงื่อนไขและสามารถแก้ไขปรับปรุงตนเองได้เพื่อประโยชน์ในการป้องกันอาชญากรรม และแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด

(๓) แสวงหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้ได้รับการสงเคราะห์เพื่อให้การสงเคราะห์ตามพระราชบัญญัตินี้

(๔) กำหนดรายละเอียดในการปฏิบัติตามเงื่อนไขตามที่ได้ตกลงกับผู้ถูกคุมความประพฤติเพื่อประโยชน์ในการคุมความประพฤติ

(๕) พิจารณาส่งตัวผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ ผู้ถูกคุมความประพฤติ และผู้ได้รับการสงเคราะห์ ให้แพทย์ตรวจสุขภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจ หรือส่งตัวไปบำบัดรักษา การติดยาเสพติด ความบกพร่องทางกายหรือจิตใจ หรือความเจ็บป่วยอย่างอื่น

(๖) จัดการหรือดำเนินการเกี่ยวกับตัวผู้ถูกสืบเสาะและพินิจและผู้ถูกคุมความประพฤติ เช่น ถ่ายภาพ พิมพ์ลายนิ้วมือ ตรวจร่างกาย รวมทั้งสั่งหรือจัดให้ผู้ถูกสืบเสาะและพินิจหรือผู้ถูกคุมความประพฤติในคดีที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด หรือในกรณีที่มีหลักฐานอันควรเชื่อว่าบุคคลดังกล่าวเกี่ยวข้องกับยาเสพติด รับการตรวจหรือทดสอบว่ามียาเสพติดอยู่ในร่างกายหรือไม่ ทั้งนี้ การตรวจหรือทดสอบเกี่ยวกับยาเสพติดให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

(๗) เรียกผู้ถูกคุมความประพฤติและผู้ได้รับการสงเคราะห์เข้ารับการอบรมความรู้ และทักษะต่างๆ เพื่อประโยชน์ในการแก้ไขฟื้นฟูและป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ ทั้งนี้ อาจเชิญบุคคลในครอบครัวของบุคคลดังกล่าวเข้าร่วมการอบรมด้วยก็ได้

(๘) ในกรณีที่ผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ ผู้ถูกคุมความประพฤติ หรือผู้ได้รับการสงเคราะห์เป็นเด็กหรือเยาวชน ให้มีการให้คำแนะนำแก่บิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนดังกล่าวพักอาศัยอยู่ด้วย เกี่ยวกับการเลี้ยงดู การอบรมสั่งสอน และการใดๆ ที่จำเป็นและเหมาะสม รวมถึงตลอดถึงการปรับปรุงตนเองของบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนดังกล่าวพักอาศัยอยู่ด้วย

(๙) มอบหมายและกำกับดูแลให้อาสาสมัครคุมประพฤติดำเนินการให้เป็นไปตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด

(๑๐) รายงานให้คณะกรรมการพักการลงโทษหรือคณะกรรมการลดวันต้องโทษจำคุกที่มีคำสั่งทราบเมื่อนักโทษเด็ดขาดไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขเพื่อให้คณะกรรมการดังกล่าวดำเนินการต่อไป

(๑๑) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามพระราชบัญญัตินี้หรือตามที่รัฐมนตรีหรืออธิบดีมอบหมาย

- เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานคุมประพฤติมีอำนาจดังต่อไปนี้ด้วย

(๑) เข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่ใดๆ ที่ผู้ถูกสืบเสาะและพินิจหรือผู้ถูกคุมความประพฤติอาศัยหรือทำงาน และสอบถามบุคคลซึ่งอยู่ในสถานที่นั้นเกี่ยวกับกรณีที่ระบุไว้ในมาตรา ๑๑ (๑) และ (๒) เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติงานในระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและตก

(๒) เรียกบุคคลที่สามารถให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับกรณีที่ระบุไว้ในมาตรา ๑๑ (๑) และ (๒) มาพบและให้ถ้อยคำ

(๓) สั่งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองส่งวัตถุหรือเอกสารอันจะใช้เป็นพยานหลักฐานเกี่ยวกับกรณีที่ระบุไว้ในมาตรา ๑๑ (๑) และ (๒)

LIART

- กำหนดให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการหรือประสานงาน เพื่อให้หน่วยงานของรัฐ องค์กรภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และชุมชนมีส่วนร่วม ในการดำเนินงานในการสร้างเครือข่ายชุมชนเพื่อป้องกันอาชญากรรม (ร่างมาตรา ๑๓)

ให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการหรือประสานงานเพื่อให้หน่วยงานของรัฐ องค์กรภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และชุมชน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานในการสร้างเครือข่าย ชุมชนเพื่อป้องกันอาชญากรรม ทั้งนี้ ตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด

- กำหนดให้กรมคุมประพฤติจำแนกผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ ผู้ถูกคุม ความประพฤติ และบุคคลที่ศาล พนักงานอัยการ หรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจ ตามกฎหมายมีคำสั่งให้อยู่ในความรับผิดชอบของพนักงานคุมประพฤติ เพื่อแก้ไขฟื้นฟู ให้เหมาะสมกับผู้กระทำผิดแต่ละราย (ร่างมาตรา ๑๔)

ให้กรมคุมประพฤติจำแนกผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ ผู้ถูกคุมความประพฤติและบุคคล ที่ศาล พนักงานอัยการ หรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจตามกฎหมายมีคำสั่งให้อยู่ในความรับผิดชอบ ของพนักงานคุมประพฤติ เพื่อแก้ไขฟื้นฟูให้เหมาะสมกับผู้กระทำผิดแต่ละราย โดยให้คำนึงถึง ความเสี่ยงในการกระทำความผิดซ้ำ

- กำหนดให้มีผู้ช่วยพนักงานคุมประพฤติที่มีอำนาจหน้าที่ช่วยเหลือ พนักงานคุมประพฤติ (ร่างมาตรา ๑๕)

ให้มีผู้ช่วยพนักงานคุมประพฤติดำเนินการที่มีอำนาจหน้าที่ช่วยเหลือพนักงานคุมประพฤติ ตามที่อธิบดีมอบหมาย

ให้อธิบดีแต่งตั้งและถอดถอนผู้ช่วยพนักงานคุมประพฤติ

คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ และวิธีการในการปฏิบัติงานของผู้ช่วยพนักงานคุมประพฤติ ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

- กำหนดให้มีอาสาสมัครคุมประพฤติเพื่อช่วยเหลือพนักงานคุมประพฤติ และผู้ช่วยพนักงานคุมประพฤติ (ร่างมาตรา ๑๖)

ให้มีอาสาสมัครคุมประพฤติเพื่อช่วยเหลือพนักงานคุมประพฤติและผู้ช่วยพนักงาน คุมประพฤติตามที่อธิบดีมอบหมาย

ให้รัฐมนตรีหรือบุคคลที่ได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรีแต่งตั้งและถอดถอน อาสาสมัครคุมประพฤติ

คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ และวิธีการในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครคุมประพฤติ ให้เป็นไปตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด

LIART

- กำหนดให้พนักงานคุมประพฤติ ผู้ช่วยพนักงานคุมประพฤติ และอาสาสมัครคุมประพฤติ ต้องแสดงบัตรประจำตัวต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ (ร่างมาตรา ๑๗)

ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานคุมประพฤติ ผู้ช่วยพนักงานคุมประพฤติ และอาสาสมัครคุมประพฤติแสดงบัตรประจำตัวต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง

บัตรประจำตัวให้เป็นไปตามแบบที่รัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

- กำหนดให้พนักงานคุมประพฤติและผู้ช่วยพนักงานคุมประพฤติ เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญาในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ (ร่างมาตรา ๑๘)

ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานคุมประพฤติ และผู้ช่วยพนักงานคุมประพฤติเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

- กำหนดให้กรมคุมประพฤติจัดหาล่ามให้แก่ผู้เสียหาย ผู้ถูกสืบเสาะ และพินิจ ผู้ถูกคุมความประพฤติ ผู้ได้รับการสงเคราะห์ หรือผู้เกี่ยวข้อง ในกรณีที่บุคคลดังกล่าวไม่สามารถพูดหรือเข้าใจภาษาไทยหรือภาษาไทยท้องถิ่น และไม่มีล่าม และกำหนดให้จัดหาล่ามภาษามือหรือล่ามที่สามารถสื่อความหมายโดยวิธีอื่นตามที่เห็นสมควร ในกรณีที่บุคคลดังกล่าวไม่สามารถพูดหรือได้ยินหรือสื่อความหมาย และไม่มีล่าม (ร่างมาตรา ๑๙)

ในกรณีที่ผู้เสียหาย ผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ ผู้ถูกคุมความประพฤติ ผู้ได้รับการสงเคราะห์ หรือผู้เกี่ยวข้องไม่สามารถพูดหรือเข้าใจภาษาไทยหรือภาษาไทยท้องถิ่นได้ และไม่มีล่าม ให้จัดหาล่ามให้

ในกรณีที่ผู้เสียหาย ผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ ผู้ถูกคุมความประพฤติ ผู้ได้รับการสงเคราะห์ หรือผู้เกี่ยวข้องไม่สามารถพูดหรือได้ยินหรือสื่อความหมายได้และไม่มีล่าม ให้จัดหาล่ามภาษามือหรือล่ามที่สามารถสื่อความหมายโดยวิธีอื่นตามที่เห็นสมควร

ให้กรมคุมประพฤติจัดหาล่ามตามวรรคหนึ่งและวรรคสองให้โดยมิชักช้า

ให้จ่ายค่าป่วยการแก่ล่ามที่จัดหาให้ตามมาตรานี้ ตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด โดยได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง

๗.๓ หมวด ๓ การสืบเสาะและพินิจและการคุมความประพฤติ

- กำหนดให้ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบของหน่วยงานศาล พนักงานอัยการ หรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจ ส่งคำสั่งและเอกสารที่เกี่ยวข้องไปยังสำนักงานคุมประพฤติ ภายในสามวันนับแต่วันที่ศาล พนักงานอัยการ หรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจมีคำสั่ง ให้พนักงานคุมประพฤตีสืบเสาะและพินิจ และกำหนดให้กรมราชทัณฑ์ส่งหนังสือและเอกสารที่เกี่ยวข้องไปยังสำนักงานคุมประพฤติโดยเร็ว เมื่อจะมีการพักการลงโทษหรือ การลดวันต้องโทษจำคุกให้นักโทษเด็ดขาด (ร่างมาตรา ๒๐)

ในกรณีที่ศาล พนักงานอัยการ หรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจมีคำสั่งให้พนักงาน คุมประพฤตีสืบเสาะและพินิจ ให้ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบของหน่วยงานนั้นดำเนินการส่งคำสั่งและ เอกสารที่เกี่ยวข้องไปยังสำนักงานคุมประพฤติภายในสามวันนับแต่วันที่มิคำสั่ง

เมื่อจะมีการพักการลงโทษหรือการลดวันต้องโทษจำคุกให้นักโทษเด็ดขาด ให้กรมราชทัณฑ์ส่งหนังสือและเอกสารที่เกี่ยวข้องไปยังสำนักงานคุมประพฤติโดยเร็ว

- กำหนดให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการสืบเสาะและพินิจตามคำสั่ง ในมาตรา ๒๐ วรรคหนึ่ง ให้แล้วเสร็จภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่สำนักงานคุมประพฤติ ได้รับคำสั่ง เว้นแต่มีเหตุจำเป็นอาจร้องขอต่อศาล พนักงานอัยการ หรือเจ้าพนักงาน ผู้มีอำนาจตามมาตรา ๒๐ เพื่อสั่งให้ขยายเวลาออกไปได้อีกไม่เกิน ๓๐ วัน และกำหนดให้ พนักงานคุมประพฤตีดำเนินการสืบเสาะและพินิจตามหนังสือในมาตรา ๒๐ วรรคสอง ให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวันนับแต่วันที่สำนักงานคุมประพฤติได้รับหนังสือ (ร่างมาตรา ๒๑)

เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น เมื่อได้รับคำสั่งตามมาตรา ๒๐ วรรคหนึ่ง ให้พนักงานคุมประพฤตีดำเนินการสืบเสาะและพินิจให้แล้วเสร็จภายในสิบห้าวัน นับแต่วันที่สำนักงานคุมประพฤติได้รับคำสั่ง เว้นแต่มีเหตุจำเป็น อาจร้องขอต่อศาล พนักงานอัยการ หรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจตามมาตรา ๒๐ เพื่อสั่งให้ขยายเวลาออกไปได้อีกไม่เกิน สามสิบวัน

เมื่อได้รับหนังสือตามมาตรา ๒๐ วรรคสอง ให้พนักงานคุมประพฤตีดำเนินการ สืบเสาะและพินิจให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวันนับแต่วันที่สำนักงานคุมประพฤติได้รับหนังสือ

หลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการสืบเสาะและพินิจให้เป็นไปตามระเบียบ ที่รัฐมนตรีกำหนด

LIART

- กำหนดให้ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบของหน่วยงานศาล พนักงานอัยการ หรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจ ส่งคำสั่งและเอกสารที่เกี่ยวข้องไปยังสำนักงานคุมประพฤติ โดยเร็ว ในกรณีที่หน่วยงานดังกล่าวมีคำสั่งให้ดำเนินการคุมความประพฤติ และกำหนดให้ พนักงานคุมประพฤติชี้แจงให้ผู้ถูกคุมความประพฤติทราบถึงเงื่อนไข เพื่อคุมความประพฤติ พร้อมกับสิทธิของผู้ถูกคุมความประพฤติด้วยวาจาและลายลักษณ์อักษร รวมทั้งแจ้งผลที่จะได้รับจากการปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขให้ทราบด้วย และในกรณีที่ ผู้ถูกคุมความประพฤติดังกล่าวเป็นเด็กหรือเยาวชน จะต้องมียุติมาบรรดา ผู้ปกครอง บุคคลที่เด็กหรือเยาวชนพักอาศัยอยู่ด้วย หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนร้องขอ เข้าร่วมรับฟังการชี้แจงด้วย (ร่างมาตรา ๒๒)

ในกรณีที่ศาล พนักงานอัยการ หรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจมีคำสั่งให้ดำเนินการ คุมความประพฤติ ให้ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบของหน่วยงานนั้นส่งคำสั่งและเอกสารที่เกี่ยวข้อง ไปยังสำนักงานคุมประพฤติโดยเร็ว

ให้พนักงานคุมประพฤติชี้แจงให้ผู้ถูกคุมความประพฤติทราบถึงเงื่อนไข เพื่อคุมความประพฤติพร้อมกับสิทธิของผู้ถูกคุมความประพฤติด้วยวาจาและลายลักษณ์อักษร รวมทั้งแจ้งผลที่จะได้รับจากการปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขให้ทราบด้วย

ในกรณีที่ผู้ถูกคุมความประพฤติตามวรรคสองเป็นเด็กหรือเยาวชน จะต้องมียุติมาบรรดา ผู้ปกครอง บุคคลที่เด็กหรือเยาวชนพักอาศัยอยู่ด้วย หรือบุคคลที่เด็ก หรือเยาวชนร้องขอเข้าร่วมรับฟังการชี้แจงด้วย

หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการคุมความประพฤติให้เป็นไปตาม ระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด

- กำหนดให้พนักงานคุมประพฤติจัดทำแผนการคุมความประพฤติ และแผนการแก้ไขฟื้นฟู โดยให้ผู้ถูกคุมความประพฤติดำเนินการร่วมในการจัดทำแผนด้วย (ร่างมาตรา ๒๓)

ให้พนักงานคุมประพฤติจัดทำแผนการคุมความประพฤติและแผนการแก้ไขฟื้นฟู ให้เหมาะสมกับผู้ถูกคุมความประพฤติแต่ละราย โดยให้ผู้ถูกคุมความประพฤติดำเนินการร่วม ในการจัดทำแผนด้วย

ในกรณีที่ผู้ถูกคุมความประพฤติเป็นเด็กหรือเยาวชน ให้ยุติมาบรรดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนพักอาศัยอยู่ด้วย หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนร้องขอ มีส่วนร่วม ในการจัดทำแผนด้วย

หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับแผนตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามระเบียบ ที่รัฐมนตรีกำหนด

LIART

- กำหนดให้พนักงานคุมประพฤติทำการตรวจสอบและแก้ไขฟื้นฟูเท่าที่สามารถกระทำได้ ในกรณีที่ผู้ถูกคุมความประพฤติไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดโดยคำสั่งศาล พนักงานอัยการ หรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจ หรือพฤติการณ์เกี่ยวกับการคุมความประพฤติของผู้ถูกคุมความประพฤติเปลี่ยนแปลงไป หากไม่อาจดำเนินการเพื่อการคุมความประพฤติต่อไปได้ หรือควรจะได้มีการเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขการคุมความประพฤติ ให้รีบรายงานต่อศาล พนักงานอัยการ หรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจโดยเร็ว (ร่างมาตรา ๒๔)

ในกรณีที่ผู้ถูกคุมความประพฤติไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดโดยคำสั่งศาล พนักงานอัยการ หรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจ หรือพฤติการณ์เกี่ยวกับการคุมความประพฤติของผู้ถูกคุมความประพฤติเปลี่ยนแปลงไป ให้พนักงานคุมประพฤติตรวจสอบถึงเหตุการณดังกล่าว และแก้ไขฟื้นฟูเท่าที่จะสามารถกระทำได้ก่อน หากไม่อาจดำเนินการเพื่อการคุมความประพฤติต่อไปได้หรือควรจะได้มีการเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขการคุมความประพฤติ ให้รีบรายงานต่อศาล พนักงานอัยการ หรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจโดยเร็ว

- กำหนดถึงสิทธิที่ผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ ผู้ถูกคุมความประพฤติ และผู้ได้รับการสงเคราะห์พึงได้รับในการให้ความช่วยเหลือแนะนำเกี่ยวกับการดำเนินชีวิต การพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ การปรับเปลี่ยนทัศนคติหรือพฤติกรรม การบำบัดรักษา อากาศติดยาเสพติด การทำงานบริการสังคม การศึกษา การฝึกอาชีพ การประกอบอาชีพ ตลอดจนการสงเคราะห์อื่น ๆ ตามความจำเป็น (ร่างมาตรา ๒๕)

ผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ ผู้ถูกคุมความประพฤติ และผู้ได้รับการสงเคราะห์พึงได้รับการให้ความช่วยเหลือแนะนำเกี่ยวกับการดำเนินชีวิต การพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ การปรับเปลี่ยนทัศนคติหรือพฤติกรรม การบำบัดรักษา อากาศติดยาเสพติด การทำงานบริการสังคม การศึกษา การฝึกอาชีพ การประกอบอาชีพ ตลอดจนการสงเคราะห์อื่น ๆ ตามความจำเป็น

๗.๔ หมวด ๔ การทำงานบริการสังคม

- กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการจัดให้ผู้ถูกคุมความประพฤติทำงานบริการสังคม (ร่างมาตรา ๒๖)

ในกรณีที่ศาล พนักงานอัยการ หรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจมีคำสั่งให้ผู้ถูกคุมความประพฤติทำงานบริการสังคม หรือกรณีที่พนักงานคุมประพฤติเห็นควรให้ผู้ถูกคุมความประพฤติทำงานบริการสังคม ให้พนักงานคุมประพฤติจัดให้ผู้ถูกคุมความประพฤติทำงานบริการสังคมเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม

การจัดให้ผู้ถูกคุมความประพฤติทำงานบริการสังคมอย่างหนึ่งอย่างใดตามวรรคหนึ่ง ให้พนักงานคุมประพฤติพิจารณาจากฐานความผิด พฤติกรรม ความร้ายแรงแห่งการกระทำความผิด และเงื่อนไขการคุมความประพฤติที่กำหนด โดยคำนึงถึงเพศ อายุ ประวัติ ความประพฤติ สถิติปัญหา สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ ความรู้ และความสามารถ

ของผู้ถูกคุมความประพฤติ ทั้งนี้ งานที่จัดให้ทำจะต้องไม่ขัดหรือแย้งกับขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่น ความเชื่อทางศาสนา ตลอดจนปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง

การจัดให้ผู้ถูกคุมความประพฤติทำงานบริการสังคมอยู่ภายใต้การดูแลของหน่วยงาน องค์กร หรือบุคคลอื่นใด ต้องคำนึงถึงความเหมาะสม ความสะดวก และระยะเวลาเดินทางระหว่างที่พักอาศัยของผู้ทำงานบริการสังคมกับสถานที่ทำงานบริการสังคม

หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการดำเนินการตามวรรคสองและวรรคสาม ให้เป็นไปตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด

- กำหนดให้องค์กรเอกชนหรือบุคคลผู้ควบคุมดูแลการทำงานบริการสังคมของผู้ถูกคุมความประพฤติ ไม่ต้องรับผิดชอบเป็นการส่วนตัวในบรรดาความเสียหายที่เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากการควบคุมการทำงานบริการสังคมนั้น เว้นแต่เป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำโดยจงใจหรือโดยความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง แต่ไม่ตัดสิทธิผู้ได้รับความเสียหายที่จะเรียกร้องค่าเสียหายจากกรมคุมประพฤติ (ร่างมาตรา ๒๗)

องค์กรเอกชนหรือบุคคลผู้ควบคุมดูแลการทำงานบริการสังคมของผู้ถูกคุมความประพฤติ ไม่ต้องรับผิดชอบเป็นการส่วนตัวในบรรดาความเสียหายที่เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากการควบคุมการทำงานบริการสังคมนั้น เว้นแต่เป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำโดยจงใจหรือโดยความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง แต่ไม่ตัดสิทธิผู้ได้รับความเสียหายที่จะเรียกร้องค่าเสียหายจากกรมคุมประพฤติ

๗.๕ หมวด ๕ กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

- กำหนดให้สำนักงานคุมประพฤติมีหน้าที่ดำเนินกระบวนการเชิงสมานฉันท์ (ร่างมาตรา ๒๘)

ให้สำนักงานคุมประพฤติมีหน้าที่ดำเนินกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในหมวดนี้

- กำหนดให้ในระหว่างการคุมประพฤติผู้ประสานงานพิจารณาจัดให้มีการดำเนินกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ เมื่อผู้เสียหาย หรือผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ หรือผู้ถูกคุมความประพฤติ ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอให้ดำเนินกระบวนการดังกล่าว และอีกฝ่ายหนึ่งยินยอม (ร่างมาตรา ๒๙)

ในระหว่างการคุมประพฤติ เมื่อผู้เสียหาย หรือผู้ถูกสืบเสาะและพินิจหรือผู้ถูกคุมความประพฤติ ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอให้มีการดำเนินกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ และอีกฝ่ายหนึ่งยินยอม ให้ผู้ประสานงานพิจารณาจัดให้มีการดำเนินการดังกล่าว

LIART

- กำหนดให้ผู้ประสานงานเป็นผู้ทำหน้าที่จัดให้มีการประชุมกำหนดตัวบุคคลที่จะเข้าร่วมประชุม ดำเนินการประชุม และดำเนินการอื่นใดตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (ร่างมาตรา ๓๐)

ให้ผู้ประสานงานเป็นผู้ทำหน้าที่จัดให้มีการประชุม กำหนดตัวบุคคลที่จะเข้าร่วมประชุม ดำเนินการประชุม และดำเนินการอื่นใดตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

ผู้ประสานงานที่ไม่ได้เป็นเจ้าหน้าที่สังกัดกรมคุมประพฤติ และบุคคลที่เข้าร่วมประชุมให้ได้รับค่าตอบแทนตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

- กำหนดให้ผู้ประสานงานมีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือผู้เสียหาย ผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ ผู้ถูกคุมความประพฤติ และสมาชิกของชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากอาชญากรรมในการประชุมเพื่อทำความเข้าใจร่วมกัน และให้จัดทำเป็นบันทึกข้อตกลงดังกล่าว (ร่างมาตรา ๓๑)

ให้ผู้ประสานงานมีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือผู้เสียหาย ผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ ผู้ถูกคุมความประพฤติ และสมาชิกของชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากอาชญากรรมในการประชุมเพื่อทำความเข้าใจร่วมกัน เช่น การกำหนดมาตรการที่เกี่ยวข้อง การตกลงกันเกี่ยวกับการชดเชยความเสียหาย การสร้างความสัมพันธ์ปรองดองกันในครอบครัวและชุมชน การส่งเสริมให้มีการแก้ไขปัญหในชุมชน หรือหน้าที่อื่นที่จำเป็นเพื่อก่อให้เกิดความสมานฉันท์

ในกรณีที่สามารถตกลงกันได้ ให้จัดทำบันทึกข้อตกลงไว้เป็นหลักฐาน แล้วอ่านให้ผู้เข้าร่วมประชุมตามวรรคหนึ่งฟังและลงชื่อไว้เป็นหลักฐาน

หากไม่สามารถตกลงกันได้ ให้บันทึกไว้เป็นหลักฐานและแจ้งให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบ

- กำหนดให้ในกรณีที่มีการทำข้อตกลงกันและพนักงานคุมประพฤติเห็นสมควร จะเสนอให้ศาล พนักงานอัยการ หรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจ ให้กำหนดเป็นส่วนหนึ่งของเงื่อนไขการคุมความประพฤติก็ได้ (ร่างมาตรา ๓๒)

ในกรณีที่มีการทำข้อตกลงกันและพนักงานคุมประพฤติเห็นสมควรจะเสนอให้ศาล พนักงานอัยการ หรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจกำหนดเป็นส่วนหนึ่งของเงื่อนไขการคุมความประพฤติก็ได้

- กำหนดให้ผู้ประสานงานอาจจัดให้มีการดำเนินกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์อีกได้ หากในระหว่างการคุมประพฤติผู้เสียหายหรือผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ หรือผู้ถูกคุมความประพฤติ ไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงในมาตรา ๓๒ หรือมีพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไป ทั้งนี้ เมื่อได้รับการร้องขอ (ร่างมาตรา ๓๓)

ในระหว่างการคุมประพฤติ หากผู้เสียหาย หรือผู้ถูกสืบเสาะและพินิจหรือผู้ถูกคุมความประพฤติไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงตามมาตรา ๓๒ หรือมีพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไป ผู้ประสานงานอาจจัดให้มีการดำเนินกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์อีกได้ เมื่อได้รับการร้องขอ

๗.๖ หมวด ๖ การสงเคราะห์

- กำหนดให้การให้การสงเคราะห์ตามพระราชบัญญัตินี้เป็นความรับผิดชอบของรัฐในการช่วยเหลือ แนะนำ แก้ไขฟื้นฟู หรือการดำเนินการใด ๆ แก่ผู้สมควรได้รับการสงเคราะห์ เพื่อให้บุคคลเหล่านั้นสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ และเพื่อเป็นการป้องกันอาชญากรรม (ร่างมาตรา ๓๔)

การให้การสงเคราะห์ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้เป็นความรับผิดชอบของรัฐในการช่วยเหลือ แนะนำ แก้ไขฟื้นฟู หรือการดำเนินการใด ๆ แก่ผู้สมควรได้รับการสงเคราะห์ เพื่อให้บุคคลเหล่านั้นสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้และเพื่อเป็นการป้องกันอาชญากรรม ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงความจำเป็นและความต้องการของบุคคลนั้น

การบริหารจัดการ การกำหนดมาตรฐานการสงเคราะห์ รวมทั้งรายละเอียด ที่เกี่ยวข้องกับการสงเคราะห์ ให้เป็นไปตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด

- กำหนดบุคคลที่กรมคุมประพฤติควรพิจารณาให้การสงเคราะห์ (ร่างมาตรา ๓๕)

ให้กรมคุมประพฤติพิจารณาให้การสงเคราะห์แก่บุคคลดังต่อไปนี้

- (๑) ผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ
- (๒) ผู้ถูกคุมความประพฤติ และผู้พ้นจากการคุมความประพฤติ
- (๓) ผู้อยู่ระหว่างการตรวจพิสูจน์และการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด และผู้ผ่านการฟื้นฟูสมรรถภาพตามกฎหมายว่าด้วยการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด
- (๔) ผู้อยู่ระหว่างการทำงานบริการสังคมแทนค่าปรับ
- (๕) ผู้ได้รับการปล่อยตัวเมื่อพ้นโทษหรือได้รับพระราชทานอภัยโทษ
- (๖) เด็กและเยาวชนที่ได้รับการปล่อยตัวพ้นจากการฝึกอบรมครบตามคำพิพากษาแล้ว
- (๗) ผู้พ้นจากการถูกกักขังแทนค่าปรับหรือพ้นจากการทำงานบริการสังคมแทนค่าปรับ
- (๘) บุคคลอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

- กำหนดหลักเกณฑ์การจัดตั้งและยุบเลิกบ้านสงเคราะห์ผู้กระทำผิด (ร่างมาตรา ๓๖)

เพื่อประโยชน์ในการแก้ไขฟื้นฟูและการสงเคราะห์ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้รัฐมนตรีมีอำนาจจัดตั้งและยุบเลิกบ้านสงเคราะห์ผู้กระทำผิดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา ให้บ้านสงเคราะห์ผู้กระทำผิดที่ได้จัดตั้งขึ้นตามวรรคหนึ่งเป็นหน่วยงานในสังกัดกรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม

LIRT

- กำหนดให้รัฐมนตรีมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดให้สถานที่อื่นใดเป็นสถานที่ เพื่อให้การสงเคราะห์ผู้กระทำผิดนอกเหนือจากบ้านสงเคราะห์ผู้กระทำผิดได้ (ร่างมาตรา ๓๗)

ในกรณีที่เห็นสมควร ให้รัฐมนตรีมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดให้สถานที่อื่นใดเป็นสถานที่ เพื่อให้การสงเคราะห์ผู้กระทำผิดนอกเหนือจากบ้านสงเคราะห์ผู้กระทำผิดได้ และให้สำนักงานคุมประพฤติมีหน้าที่ให้การสนับสนุนการปฏิบัติงานตามความเหมาะสมกับสถานที่ดังกล่าว

๗.๗ หมวด ๗ กองทุนป้องกันอาชญากรรมและแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด

- กำหนดให้จัดตั้ง “กองทุนป้องกันอาชญากรรมและแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด” (ร่างมาตรา ๓๘)

ให้จัดตั้งกองทุนขึ้นกองทุนหนึ่ง เรียกว่า “กองทุนป้องกันอาชญากรรมและแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด” เพื่อประโยชน์ในการป้องกันอาชญากรรม แก้ไขฟื้นฟู และสงเคราะห์ผู้กระทำผิดตามพระราชบัญญัตินี้

- กำหนดวัตถุประสงค์ในการใช้จ่ายเงินหรือทรัพย์สินอื่นของกองทุน (ร่างมาตรา ๓๙)

เงินหรือทรัพย์สินอื่นของกองทุนให้ใช้จ่ายตามวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

๑. เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการแก้ไขฟื้นฟู การทำงานบริการสังคม และสงเคราะห์ผู้กระทำผิด
๒. เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันอาชญากรรม การแก้ไขฟื้นฟู และการดำเนินงานยุติธรรมเชิงสมานฉันท์
๓. เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการศึกษา วิจัย และพัฒนาการแก้ไขฟื้นฟูและการป้องกันอาชญากรรม

เงินกองทุนอาจใช้เป็นค่าใช้จ่ายในการบริหารกองทุนได้

- กำหนดถึงเงินและทรัพย์สินที่ประกอบเป็นกองทุน (ร่างมาตรา ๔๐)

กองทุนประกอบด้วยเงินและทรัพย์สิน ดังต่อไปนี้

- (๑) เงินทุนประเดิมที่รัฐบาลจัดสรรให้
- (๒) เงินที่ได้รับจากงบประมาณรายจ่ายประจำปี
- (๓) เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคหรือมอบให้
- (๔) เงินอุดหนุนจากต่างประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศ
- (๕) เงินหรือทรัพย์สินที่ตกเป็นของกองทุนหรือที่กองทุนได้รับตามกฎหมายหรือ

โดยนิติกรรม

- (๖) ดอกผลที่เกิดจากเงินหรือทรัพย์สินของกองทุน

LIRT

- กำหนดให้มีคณะกรรมการบริหารกองทุน และองค์ประกอบของคณะกรรมการบริหารกองทุน (ร่างมาตรา ๕๑)

ให้มีคณะกรรมการบริหารกองทุนคณะหนึ่งประกอบด้วยรองปลัดกระทรวงยุติธรรมซึ่งปลัดกระทรวงยุติธรรมมอบหมายเป็นประธานกรรมการ อธิบดีเป็นรองประธานกรรมการ ผู้แทนสำนักงบประมาณ ผู้แทนกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ผู้แทนกรมบัญชีกลาง และผู้ทรงคุณวุฒิจากภาคเอกชนซึ่งคณะกรรมการแต่งตั้งจำนวนสามคน ในจำนวนนี้ต้องมีผู้เกี่ยวข้องกับการป้องกันอาชญากรรม หรือการแก้ไขฟื้นฟูสองคน และการเงินอีกหนึ่งคน เป็นกรรมการ และให้รองอธิบดีซึ่งอธิบดีมอบหมายเป็นกรรมการและเลขานุการ

อธิบดีจะแต่งตั้งข้าราชการในกรมคุมประพฤติไม่เกินสองคนเป็นผู้ช่วยเลขานุการก็ได้

- กำหนดให้นำบทบัญญัติมาตรา ๗ มาตรา ๘ มาตรา ๙ และมาตรา ๑๐ มาใช้บังคับแก่การดำรงตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่ง การแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ การประชุมของคณะกรรมการบริหารกองทุน และการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการของคณะกรรมการบริหารกองทุนโดยอนุโลม (ร่างมาตรา ๕๒)

ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๗ มาตรา ๘ มาตรา ๙ และมาตรา ๑๐ มาใช้บังคับแก่การดำรงตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่ง การแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ การประชุมของคณะกรรมการบริหารกองทุน และการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการของคณะกรรมการบริหารกองทุนโดยอนุโลม

- กำหนดอำนาจหน้าที่คณะกรรมการบริหารกองทุน (ร่างมาตรา ๕๓)

ให้คณะกรรมการบริหารกองทุนมีอำนาจหน้าที่บริหารกองทุน พิจารณานุมัติการจ่ายเงินเพื่อการป้องกันอาชญากรรม การแก้ไขฟื้นฟู และสงเคราะห์ผู้กระทำผิด การรับเงิน การเก็บรักษาเงิน การจัดหาผลประโยชน์ของกองทุน การบัญชี และรายงานสถานะการเงินและการบริหารกองทุนต่อคณะกรรมการ ทั้งนี้ ตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนดโดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง

- กำหนดให้คณะกรรมการบริหารกองทุนจัดทำงบดุลและบัญชีทำการส่งผู้สอบบัญชีตรวจสอบภายในเก้าสิบวันนับแต่วันสิ้นปีบัญชีทุกปี (ร่างมาตรา ๕๔)

ให้คณะกรรมการบริหารกองทุนจัดทำงบดุลและบัญชีทำการ ส่งผู้สอบบัญชีตรวจสอบภายในเก้าสิบวันนับแต่วันสิ้นปีบัญชีทุกปี

- กำหนดให้มีคณะกรรมการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของกองทุน (ร่างมาตรา ๕๕)

ให้มีคณะกรรมการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของกองทุน จำนวนห้าคน ซึ่งคณะกรรมการแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ด้านการเงิน การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด หรือการป้องกันอาชญากรรม

LIRT

ให้กรรมการตามวรรคหนึ่งเลือกกรรมการคนใดคนหนึ่งเป็นประธานกรรมการ

ให้อธิบดีแต่งตั้งข้าราชการของกรมคุมประพฤติเป็นเลขานุการและผู้ช่วยเลขานุการ

- **ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๗ มาตรา ๘ มาตรา ๙ และมาตรา ๑๐ มาใช้บังคับแก่การดำรงตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่ง การประชุมของคณะกรรมการ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของกองทุน และการแต่งตั้งคณะกรรมการ หรือคณะทำงานของคณะกรรมการดังกล่าว (ร่างมาตรา ๕๖)**

ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๗ มาตรา ๘ มาตรา ๙ และมาตรา ๑๐ มาใช้บังคับแก่การดำรงตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่ง การประชุมของคณะกรรมการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของกองทุน และการแต่งตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงานของคณะกรรมการ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของกองทุนโดยอนุโลม

- **กำหนดอำนาจหน้าที่คณะกรรมการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของกองทุน (ร่างมาตรา ๕๗)**

คณะกรรมการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของกองทุนมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (๑) ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานของกองทุน
- (๒) รายงานผลการปฏิบัติงานของกองทุนพร้อมข้อเสนอแนะต่อคณะกรรมการ
- (๓) เรียกเอกสารหรือพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับกองทุนจากบุคคลใดหรือเรียกบุคคลใดมาชี้แจงข้อเท็จจริง เพื่อประกอบการพิจารณาประเมินผลการดำเนินงานของกองทุน

๗.๔ หมวด ๘ บทกำหนดโทษ (ร่างมาตรา ๕๘ ถึงร่างมาตรา ๕๐)

- ผู้ใดขัดขวางมิให้พนักงานคุมประพฤติปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๑๒ (๑) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

- ผู้ใดโดยปราศจากเหตุอันสมควร ไม่ยอมให้ถ้อยคำตามที่พนักงานคุมประพฤติสอบถามตามมาตรา ๑๒ (๑) หรือไม่มาพบหรือไม่ยอมให้ถ้อยคำตามมาตรา ๑๒ (๒) หรือไม่ยอมส่งพยานหลักฐานตามมาตรา ๑๒ (๓) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

- ผู้ใดเป็นเจ้าของงานมีตำแหน่งหน้าที่ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ และได้ล่วงรู้หรือได้มาซึ่งความลับของผู้อื่นเพราะการปฏิบัติการตามตำแหน่งหน้าที่ นำความลับนั้นไปเปิดเผยนอกอำนาจหน้าที่ของตน โดยประการที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินสามหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

LIRT

เรื่องเสร็จที่ ๒๖๑/๒๕๕๐

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
ประกอบร่างพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. ....

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้มีหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๓/๒๓๒๙ ลงวันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ความว่า คณะรัฐมนตรี ได้มีมติเมื่อวันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ อนุมัติหลักการร่างพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. .... ที่กระทรวงยุติธรรมเสนอ ตามมติคณะกรรมการกฤษฎีกาเรื่องเสนอคณะรัฐมนตรี คณะที่ ๓ (ฝ่ายความมั่นคง) เมื่อวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๘ โดยให้ความเห็นของส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ไปประกอบการพิจารณา และให้ส่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณาต่อไป

ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินี้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้เสนอให้ คณะกรรมการกฤษฎีกา(คณะที่ ๑๑) ตรวจพิจารณา โดยมีผู้แทนสำนักงบประมาณ กระทรวงกลาโหม (กรมพระธรรมนูญ) กระทรวงการคลัง(กรมบัญชีกลาง) กระทรวงยุติธรรม(สำนักงาน ปลัดกระทรวง กรมคุมประพฤติ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และกรมราชทัณฑ์) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน และสำนักงาน ศาลยุติธรรม เป็นผู้ชี้แจงรายละเอียด และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเห็นสมควรจัดทำบันทึก ประกอบร่างฯ ดังต่อไปนี้

๑. หลักการของร่างพระราชบัญญัติที่กระทรวงยุติธรรมเสนอ

เนื่องด้วยคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๕ ให้กรมคุมประพฤติ เป็นหน่วยงานหลักเกี่ยวกับการคุมประพฤติขึ้นก่อนพิจารณาคดี ชั้นพิจารณาคดี และชั้นหลัง การพิจารณาคดีของศาล ทั้งผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่ ซึ่งต่อมาได้มี พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๕๕ และพระราชกฤษฎีกาโอนกิจการ บริหารและอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๕๕ พ.ศ. ๒๕๕๕ ทำให้กรมคุมประพฤติมีภารกิจในการดูแลผู้กระทำผิดเพิ่มขึ้น จากภารกิจเดิมมาก โดยมีภารกิจในการตรวจพิสูจน์และการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด การดูแลผู้ทำงานบริการสังคม การดำเนินกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ การสงเคราะห์ การนำทรัพยากรชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมและแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด แต่ปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายใดรองรับการดำเนินการตามภารกิจของกรมคุมประพฤติให้ครอบคลุม ทุกภารกิจ กระทรวงยุติธรรม(กรมคุมประพฤติ)จึงได้เสนอร่างพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. .... ซึ่งเป็นกฎหมายใหม่ โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

LIART

- (๑) กำหนดองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการคุมประพฤติ
- (๒) กำหนดอำนาจหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติ
- (๓) กำหนดวิธีการในการสืบเสาะและพินิจและการคุมความประพฤติ วิธีการเกี่ยวกับการทำงานบริการสังคม และวิธีดำเนินการกระบวนกรยุติธรรมเชิงสมานฉันท์
- (๔) กำหนดบุคคลผู้สมควรได้รับการสงเคราะห์และวิธีการสงเคราะห์
- (๕) กำหนดให้มีกองทุนป้องกันอาชญากรรมและแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด
- (๖) กำหนดบทกำหนดโทษสำหรับบุคคลที่ขัดชินไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานคุมประพฤติหรือพนักงานพักการลงโทษ รวมทั้งกำหนดความผิดของเจ้าพนักงานที่เปิดเผยความลับของผู้อื่นนอกอำนาจหน้าที่ของตน
- (๗) กำหนดบทเฉพาะกาลรองรับพนักงานคุมประพฤติตามพระราชบัญญัติวิธีดำเนินการคุมประพฤติตามประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. ๒๕๒๒

๒. ความเห็นและข้อสังเกตในชั้นต้นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

(๑) กระทรวงการคลัง ให้ความเห็นชอบและมีข้อสังเกตว่า โดยหลักการของการจัดตั้งกองทุนหรือเงินทุนหมุนเวียน จะต้องมียารับที่เกิดจากการดำเนินงานของกองทุนเพื่อสมทบไว้ใช้จ่ายหมุนเวียนในกิจการเพื่อให้เกิดความคล่องตัวและลดภาระงบประมาณซึ่งกองทุนป้องกันอาชญากรรมและแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดตามร่างพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. .... นี้ ไม่มีรายรับที่เกิดจากการดำเนินงานอย่างแท้จริงแต่อย่างใด ประกอบกับเห็นว่าไม่ควรบัญญัติให้หักเงินค่าปรับจากคดีอาญาในอัตราร้อยละหนึ่งไว้ตายตัวในพระราชบัญญัติ และเงินที่จะได้รับจากค่าปรับและเงินหรือทรัพย์สินที่กองทุนได้รับตามกฎหมายหรือโดยนิตินกรมอื่นก็ไม่สามารถทราบได้อย่างชัดเจนว่า มีวงเงินเพียงพอหรือสูงเกินสมควรสำหรับการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหรือไม่ จึงไม่เห็นชอบให้มีการจัดตั้งกองทุนดังกล่าว

(๒) สำนักงบประมาณ ให้ความเห็นชอบและมีข้อสังเกต ดังนี้

(ก) การกำหนดให้ผู้อยู่ระหว่างการตรวจพิสูจน์และการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดตามกฎหมายว่าด้วยการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดได้รับการสงเคราะห์ตามร่างมาตรา ๔๒ (๓) อาจซ้ำซ้อนกับการใช้จ่ายตามวัตถุประสงค์ของกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดที่ให้จัดตั้งขึ้นตามร่างพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... อีกทั้งผู้ติดยาเสพติดโดยหลักการแล้วไม่ถือว่าเป็นผู้กระทำผิดอาญา แต่ถือว่าเป็นผู้ป่วย การกำหนดให้ได้รับการสงเคราะห์ตามกฎหมายคุมประพฤติอาจไม่เหมาะสม

(ข) การกำหนดให้จัดตั้งกองทุนป้องกันอาชญากรรมและแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดตามร่างมาตรา ๔๙ โดยมีวัตถุประสงค์หนึ่งเพื่อป้องกันอาชญากรรมนั้น เนื่องจากการป้องกันอาชญากรรมมีความหมายกว้างและเกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานอื่น ๆ

LIERT

จึงควรพิจารณากำหนดแนวทางในการป้องกันอาชญากรรมให้ชัดเจนและสอดคล้องกับอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของกรมคุมประพฤติด้วย

(๓) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ให้ความเห็นชอบและมีข้อสังเกตว่า อำนาจหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติและพนักงานพักการลงโทษที่กำหนดไว้ในร่างมาตรา ๑๕ (๓) เป็นบทบัญญัติที่มีบทกำหนดโทษทางอาญาตามร่างมาตรา ๕๙ ซึ่งเป็นอำนาจที่อาจมีผลกระทบต่อ การปฏิบัติงานตามหน้าที่ในการตรวจพิสูจน์หลักฐานของกลางและการเก็บรักษาประวัติผู้ต้องหา ของสำนักงานนิติวิทยาศาสตร์ เห็นควรกำหนดกรอบอำนาจดังกล่าวไว้ให้ชัดเจน

(๔) สำนักงานอัยการสูงสุด ให้ความเห็นชอบและมีข้อสังเกต ดังนี้

(ก) นิยาม “การทำงานบริการสังคม” ควรกำหนดให้ชัดเจนว่าต้องได้รับความยินยอมจากผู้ถูกคุมความประพฤติ

(ข) นิยาม “ผู้ประสานงาน” ควรกำหนดให้ชัดเจนว่าบุคคลใดเป็นผู้ที่มีอำนาจมอบหมายให้บุคคลเป็นผู้ประสานงาน และควรกำหนดให้สามารถแต่งตั้งบุคคลเป็นผู้มีอำนาจมอบหมายแทนได้ด้วย เพื่อความสะดวกและรวดเร็วในการปฏิบัติหน้าที่ โดยผู้ที่มีอำนาจมอบหมายดังกล่าวควรเป็นอธิบดีกรมคุมประพฤติหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากอธิบดีกรมคุมประพฤติ

(ค) นิยาม “พนักงานคุมประพฤติ” และ “ผู้ช่วยพนักงานคุมประพฤติ” ควรกำหนดให้หมายรวมถึงพนักงานคุมประพฤติและผู้ช่วยพนักงานคุมประพฤติ ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๓๔ ด้วย เพื่อมิให้เกิดความซ้ำซ้อนในการปฏิบัติงานและเป็นประโยชน์แก่เด็กและเยาวชน

(ง) นิยาม “การสืบเสาะและพินิจ” ควรกำหนดให้ชัดเจนว่าเป็นการแสวงหาข้อเท็จจริงและรายละเอียดเพื่อประมวลข้อเท็จจริง และจัดทำรายงานเกี่ยวกับผู้ถูกสืบเสาะและพินิจประกอบการพิจารณาของเจ้าพนักงาน พนักงานอัยการ และศาลในการคุมประพฤติ การชะลอฟ้อง หรือการรอกการลงโทษผู้กระทำผิด

(จ) ควรกำหนดนิยาม “การชดใช้ค่าเสียหาย” เพิ่มเติม โดยให้หมายความรวมถึงการชดใช้ค่าเสียหายที่ไม่เป็นตัวเงินด้วย

(๕) สำนักงานศาลยุติธรรม มีข้อสังเกตดังนี้

(ก) ร่างพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. .... นอกจากจะกำหนดบทบัญญัติเรื่องการคุมประพฤติแล้วยังกำหนดเรื่องกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ การสงเคราะห์ และกองทุนป้องกันอาชญากรรมและการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดในหมวด ๕ หมวด ๖ และหมวด ๗ ด้วย ดังนั้น ชื่อร่างพระราชบัญญัติน่าจะไม่ครอบคลุมถึงบทบัญญัติดังกล่าว

(ข) ร่างมาตรา ๑๕ (๑) กำหนดให้พนักงานคุมประพฤติและพนักงานพักการลงโทษมีอำนาจเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่ใด ๆ ของผู้อื่นนั้น เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๕ บัญญัติให้บุคคลมีเสรีภาพในเคหสถาน

การเข้าไปในเคหสถานโดยปราศจากความยินยอมของผู้ครอบครองจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ดังนั้น จึงควรบัญญัติถึงเหตุผลความจำเป็นที่จะต้องละเมิดเสรีภาพของประชาชนให้ชัดเจนเช่นเดียวกับกฎหมายที่ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐในการเข้าไปในเคหสถาน เช่น มาตรา ๑๕ (๑) แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๑๙

(ค) ร่างมาตรา ๒๑ กำหนดอำนาจหน้าที่ของอาสาสมัครคุมประพฤติ แต่เนื่องจากอาสาสมัครคุมประพฤติไม่ใช่เจ้าหน้าที่ของรัฐ การดำเนินการตามอำนาจหน้าที่อาจทำให้เกิดความเสียหายหรือกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน จึงควรกำหนดอำนาจหน้าที่ของอาสาสมัครคุมประพฤติอย่างจำกัดเท่าที่อธิบดีมอบหมายเท่านั้น

(ง) หมวด ๔ การทำงานบริการสังคม ควรกำหนดให้ชัดเจนว่าผู้ถูกคุมประพฤติต้องสมัครใจหรือยินยอมที่จะทำงานบริการสังคม

(จ) หมวด ๔ การทำงานบริการสังคม มาตรา ๓๕ กำหนดให้นำความในหมวดนี้มาใช้กับผู้ที่ศาลมีคำสั่งให้ทำงานบริการสังคมแทนค่าปรับตามประมวลกฎหมายอาญา โดยอนุโลมซึ่งตามมาตรา ๓๐ กำหนดเกี่ยวกับการจัดให้ทำงานบริการสังคม โดยให้มีกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ ประเภทของงาน ระยะเวลาการทำงานบริการสังคม แต่เนื่องจากประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๐/๑ วรรคสอง บัญญัติว่า ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้ผู้ต้องโทษปรับทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับ ให้ศาลกำหนดลักษณะหรือประเภทของงาน ผู้ดูแลการทำงาน วันเริ่มทำงาน ระยะเวลาทำงานและจำนวนชั่วโมงที่ถือเป็นการทำงานหนึ่งวัน จึงอาจเกิดปัญหาว่ากฎกระทรวงกับคำสั่งศาลอาจแตกต่างกันและพนักงานคุมประพฤติจะต้องปฏิบัติตามคำสั่งศาลทำให้กฎกระทรวงไม่มีผลใช้บังคับ

(ฉ) หมวด ๕ กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ มาตรา ๓๘ (๑) กำหนดให้ข้อตกลงระหว่างผู้เสียหายกับจำเลยที่เกิดจากกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เป็นส่วนหนึ่งของเงื่อนไขการคุมความประพฤติ แต่ตามมาตรา ๕๖ แห่งประมวลกฎหมายอาญา กำหนดให้ศาลมีอำนาจในการกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติ จึงทำให้เกิดปัญหาว่าข้อตกลงดังกล่าวเป็นเงื่อนไขที่ขอบด้วยกฎหมายหรือไม่ และหากไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงดังกล่าวจะถือว่าผิดเงื่อนไขที่ศาลกำหนดซึ่งทำให้ศาลมีอำนาจในการกำหนดเงื่อนไขเพิ่มเติมได้หรือไม่

(ช) สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ให้ความเห็นชอบและมีข้อสังเกตว่าตามร่างมาตรา ๕๗ วรรคสอง ที่บัญญัติว่า “ให้สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินเป็นผู้สอบบัญชีของกองทุนในรอบปี แล้วทำรายงานผลการตรวจสอบและรับรองบัญชีและการเงินทุกประเภทของกองทุนเสนอต่อคณะกรรมการภายในหนึ่งร้อยห้าสิบวันนับแต่วันสิ้นปีบัญชี เพื่อคณะกรรมการเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบ” นั้น ควรเปลี่ยนเป็น “ให้สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินเป็นผู้สอบบัญชีของกองทุนในรอบปี แล้วทำรายงานผลการตรวจสอบและรับรองบัญชีและการเงินทุกประเภทของกองทุนเสนอต่อคณะกรรมการโดยเร็ว เพื่อคณะกรรมการเสนอต่อคณะรัฐมนตรี

เพื่อทราบ” ทั้งนี้ เพื่อให้สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินสามารถบริหารงานตรวจสอบได้อย่างเป็นอิสระและเหมาะสม

(๗) คณะเจรจาข้อตกลงและการประเมินการพัฒนากฎหมายของส่วนราชการ คณะที่ ๑๐ เห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ เนื่องจากเป็นไปตามหลักการและสอดคล้องกับแผนพัฒนากฎหมายของกระทรวงยุติธรรมแล้ว

(๘) การประชุมของคณะกรรมการกลั่นกรองเรื่องเสนอคณะรัฐมนตรี คณะที่ ๓ (ฝ่ายความมั่นคง) เมื่อวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๘ มีประเด็นการอภิปรายและมติ ดังนี้

(ก) การกิจกรรมคุ้มครองประพตติได้รับมอบหมายเพิ่มขึ้นจากภารกิจเดิมมาก การมีร่างพระราชบัญญัตินี้จึงสอดคล้องกับภารกิจของกรมคุ้มครองประพตติที่เพิ่มขึ้นดังกล่าว

(ข) โดยที่ขณะนี้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกากำลังพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติการบริหารงานยุติธรรมเด็กและเยาวชน พ.ศ. .... ซึ่งเกี่ยวข้อง กับร่างพระราชบัญญัตินี้ จึงเห็นสมควรส่งให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาไปพร้อมกัน

คณะกรรมการกลั่นกรองฯ มีมติเห็นสมควรเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบในหลักการ และส่งให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณา โดยให้ความเห็นของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องประกอบการพิจารณา และส่งให้คณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาก่อนนำเสนอสภาผู้แทนราษฎรต่อไป

๓.สาระสำคัญของร่างกฎหมายที่ผ่านการตรวจพิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

คณะกรรมการกฤษฎีกา(คณะที่ ๑๑)ได้ตรวจพิจารณาร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองประพตติ พ.ศ. .... ประกอบกับข้อสังเกตของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และได้แก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติของร่างพระราชบัญญัตดังกล่าวให้เหมาะสมยิ่งขึ้น สรุปสาระสำคัญของร่างฯ ได้ดังนี้

(๑) ชื่อพระราชบัญญัติ (ร่างมาตรา ๑)

คณะกรรมการฯ ได้พิจารณาข้อสังเกตของสำนักงานศาลยุติธรรมที่ว่าชื่อของร่างพระราชบัญญัติยังไม่ครอบคลุมสาระสำคัญของกฎหมาย สมควรแก้ไขให้ชัดเจนแล้วเห็นว่า สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัตินี้เกี่ยวกับการดำเนินงานของพนักงานคุ้มครองประพตติ ทั้งสิ้นจึงไม่มีความจำเป็นต้องแก้ไขชื่อพระราชบัญญัติแต่อย่างใด

(๒) วันใช้บังคับ (ร่างมาตรา ๒) กำหนดให้พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป เพื่อให้หน่วยงานมีระยะเวลาที่เพียงพอในการจัดทำกฎหมายลำดับรองเพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

LIART

(๓) บทนิยาม (ร่างมาตรา ๓) ได้แก้ไขเพิ่มเติมบทนิยามตามร่างฯ ที่กระทรวงยุติธรรมเสนอ รวมทั้งได้จัดเรียงลำดับของบทนิยามให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ดังนี้

(๓.๑) “การคุมประพฤติ” ซึ่งกำหนดความหมายให้ครอบคลุมถึงภารกิจ ในภาพรวมของพนักงานคุมประพฤติในเรื่องการสืบเสาะและพินิจ และการคุมความประพฤติ รวมทั้งการใช้มาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดนั้น คณะกรรมการฯ ได้พิจารณาความเหมาะสม ของการกำหนดบทนิยามในลักษณะที่เป็นนิยามซ้อนนิยามว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ รวมทั้ง ความแตกต่างระหว่าง คำว่า “การคุมประพฤติ” และ “การคุมความประพฤติ” ที่ปรากฏใน บทนิยาม ซึ่งผู้แทนกรมคุมประพฤติชี้แจงว่า คำว่า “การคุมประพฤติ” เป็นการกำหนดภารกิจ ในภาพรวม ส่วน “การคุมความประพฤติ” จะหมายถึง การควบคุมและสอดส่องผู้ถูกคุมความ ประพฤตินั้น เป็นเพียงส่วนหนึ่งของการคุมประพฤติเท่านั้น จึงควรคงนิยามไว้ทั้งสองคำ ซึ่งคณะกรรมการฯ เห็นด้วย และได้แก้ไขเพิ่มเติมถ้อยคำเล็กน้อยเพื่อความชัดเจน

(๓.๒) “การสืบเสาะและพินิจ” ได้กำหนดความหมายให้ครอบคลุม การปฏิบัติงานของพนักงานคุมประพฤติ โดยเพิ่มเติมเรื่องการทำความเห็นเกี่ยวกับตัวผู้ถูกสืบเสาะ และพินิจซึ่งเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องกันตามที่กรมคุมประพฤติเสนอ รวมทั้งได้เพิ่มเติมถ้อยคำ ในตอนท้ายให้ชัดเจนว่า การแสวงหาข้อเท็จจริงและรายละเอียด การจัดทำรายงานและความเห็น เกี่ยวกับตัวผู้ถูกสืบเสาะและพินิจเป็นการดำเนินการเพื่อประกอบการพิจารณาของศาล พนักงาน อัยการ หรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจ ตามข้อสั่งเกิดของสำนักงานอัยการสูงสุด

(๓.๓) “การคุมความประพฤติ” ได้กำหนดความหมายไว้ตามร่างฯ ที่กรมคุมประพฤติเสนอ โดยมีการแก้ไขถ้อยคำเล็กน้อยเพื่อความชัดเจน

(๓.๔) “ผู้ถูกคุมความประพฤติ” ได้กำหนดความหมายไว้ตามร่างฯ ที่กระทรวงยุติธรรมเสนอ โดยมีการแก้ไขวรรคตอนเล็กน้อยจาก “...หรือบุคคลที่ศาล...กำหนดให้ ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กฎหมายบัญญัติ...” เป็น “...หรือบุคคลอื่นที่ศาล...กำหนดให้ปฏิบัติตาม เงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด...” เพื่อให้ชัดเจนว่า บุคคลที่จะเข้าสู่กระบวนการคุมประพฤติต้องมี กฎหมายกำหนดไว้อย่างชัดเจน

(๓.๕) “การทำงานบริการสังคม” คณะกรรมการฯ ได้พิจารณาข้อสังเกต ของผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุดที่ว่า ควรระบุให้ชัดเจนว่าการทำงานบริการสังคมจะทำได้ เมื่อได้รับความยินยอมจากบุคคลนั้น ประกอบกับมาตรา ๕๖ (๑) และมาตรา ๓๐/๑ แห่ง ประมวลกฎหมายอาญาที่กำหนดเรื่องการทำงานบริการสังคม แล้วเห็นว่า การทำงานบริการสังคม ตามมาตรา ๕๖ (๑) ซึ่งเป็นเงื่อนไขการคุมความประพฤติ และการทำงานบริการสังคม แทนค่าปรับตามมาตรา ๓๐/๑ เป็นกรณีที่ต้องได้รับความยินยอมจากบุคคลที่จะเข้าสู่กระบวนการ ดังกล่าวอยู่แล้ว จึงไม่จำเป็นต้องเพิ่มเติมถ้อยคำตามข้อสังเกตของสำนักงานอัยการสูงสุด โดยคณะกรรมการฯ ได้แก้ไขความหมายให้ชัดเจนและสอดคล้องกับลักษณะของการทำงาน บริการสังคมในปัจจุบันทั้งกรณีที่เป็นการทำงานบริการสังคมแทนค่าปรับตามมาตรา ๓๐/๑ แห่ง

ประมวลกฎหมายอาญา และการทำงานบริการสังคมที่เป็นเงื่อนไขการคุมความประพฤติตาม มาตรา ๕๖ (๑) แห่งประมวลกฎหมายอาญา

(๓.๖) “การสงเคราะห์” ได้ตัดออก โดยนำสาระของนิยามคำนี้ประกอบกับ ร่างมาตรา ๔๓ ที่กำหนดให้การให้การสงเคราะห์เป็นความรับผิดชอบของรัฐ ไปกำหนดเป็น ร่างมาตรา ๓๕ ในหมวด ๖ การสงเคราะห์ เพื่อกำหนดลักษณะและภาพรวมของการสงเคราะห์ ให้ชัดเจนในหมวดเดียวกัน

(๓.๗) “ผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ” ได้แก้ไขข้อความว่า “ผู้ถูกกล่าวหาว่า กระทำผิดและมีกฎหมายกำหนด...” เป็น “บุคคลอื่นซึ่งมีกฎหมายกำหนด...” เพื่อให้ชัดเจนว่า บุคคลที่จะเข้าสู่กระบวนการสืบเสาะและพินิจของพนักงานคุมประพฤติได้จะต้องมีกฎหมาย กำหนดทุกกรณี

(๓.๘) “ผู้ถูกคุมความประพฤติ” ได้แก้ไขวรรคตอนเล็กน้อยจาก “...หรือ บุคคลอื่นที่ศาล...กำหนดให้ปฏิบัติตามเงื่อนไข...” เป็น “...หรือบุคคลอื่น ที่ศาล...กำหนดให้ ปฏิบัติตามเงื่อนไข...” เพื่อให้ชัดเจนว่าบุคคลที่จะเข้าสู่กระบวนการคุมประพฤติได้จะต้องมี กฎหมายกำหนดทุกกรณี รวมทั้งได้ตัดคำว่า “พนักงานพักการลงโทษ” ออก ให้สอดคล้องกับ การดับทนายตามดังกล่าว

(๓.๙) “คู่อกรณีย์” ได้ตัดออก โดยนำสาระไปกำหนดไว้ในแต่ละมาตรา ในหมวด ๕ กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ที่กล่าวถึงคู่อกรณีย์ให้ชัดเจนว่าในแต่ละขั้นตอน สมควรให้ใครเข้ามาเกี่ยวข้องได้แค่ไหน เพียงใด

(๓.๑๐) “ผู้ประสานงาน” ได้กำหนดให้หมายถึงพนักงานคุมประพฤติ หรือบุคคลอื่นที่ได้รับการแต่งตั้งจากผู้อำนวยการสำนักงานคุมประพฤติ ทั้งนี้ ตามข้อสังเกตของ สำนักงานอัยการสูงสุดที่เห็นควรระบุให้ชัดเจนว่าใครจะเป็นผู้แต่งตั้งหรือมอบหมายให้บุคคลอื่น ทำหน้าที่ผู้ประสานงาน

(๓.๑๑) “ผู้ได้รับการสงเคราะห์” ได้ตัดออก เนื่องจากในร่างมาตรา ๓๖ ได้กำหนดตัวบุคคลที่ควรจะได้รับ การสงเคราะห์ตามพระราชบัญญัตินี้ไว้อย่างชัดเจนแล้ว จึงไม่มี ความจำเป็นต้องกำหนดบทนิยามนี้ไว้

(๓.๑๒) “พนักงานคุมประพฤติ” ได้แก้ไขโดยระบุหน้าที่เพิ่มเติมไว้ใน บทนิยามว่า “ให้มีอำนาจหน้าที่ในการคุมความประพฤติ” เพื่อสื่อให้เห็นว่าพนักงานคุมประพฤติ มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับเรื่องใด รวมทั้งได้ตัดร่างมาตรา ๑๙ ที่กำหนดให้รัฐมนตรีเป็นผู้แต่งตั้ง และถอดถอนพนักงานคุมประพฤติออก โดยนำความที่กำหนดให้รัฐมนตรีเป็นผู้แต่งตั้งพนักงาน คุมประพฤติกำหนดให้ชัดเจนในบทนิยามนี้

(๓.๑๓) “ผู้ช่วยพนักงานคุมประพฤติ” ได้กำหนดให้เป็นผู้ที่ได้รับแต่งตั้ง ให้เป็นผู้ช่วยพนักงานคุมประพฤติ โดยตัดข้อความว่า “และให้มีอำนาจหน้าที่” ออก เนื่องจาก

อำนาจหน้าที่ของผู้ช่วยพนักงานคุมประพฤติเป็นรายละเอียด ซึ่งในร่างมาตรา ๖๕ ได้กำหนดให้เป็นไปตามที่อธิบดีมอบหมาย จึงไม่มีความจำเป็นต้องกำหนดความดังกล่าวไว้ในบทนิยาม

(๓.๑๔) “พนักงานพักการลงโทษ” และ “ผู้ช่วยพนักงานพักการลงโทษ”

ได้ตัดออก เนื่องจากคณะกรรมการฯ เห็นว่า การใช้คำดังกล่าวอาจทำให้เกิดความสับสนว่า ผู้ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งนั้นเป็นผู้ที่มีหน้าที่พิจารณาพักการลงโทษให้แก่นักโทษเด็ดขาดตามกฎหมายว่าด้วยราชทัณฑ์ ซึ่งที่จริงจะมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับนักโทษเด็ดขาดที่ได้รับการพักการลงโทษหรือการลดวันต้องโทษจำคุก เช่น การสืบเสาะเพื่อนำข้อมูลมาประกอบการพิจารณาพักการลงโทษหรือลดวันต้องโทษของกรมราชทัณฑ์ การคุมความประพฤตินักโทษเด็ดขาดที่ได้รับการพักการลงโทษหรือการลดวันต้องโทษจำคุก เป็นต้น แต่เหตุที่กรมคุมประพฤติต้องการกำหนดตำแหน่งพนักงานพักการลงโทษขึ้นอีกตำแหน่งหนึ่งเพื่อเป็นการสร้างความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ประกอบกับเพื่อเป็นเหตุผลสนับสนุนในการขออัตรากำลังตามภารกิจที่เพิ่มขึ้น ซึ่งคณะกรรมการฯ เห็นว่า เมื่อคณะรัฐมนตรีได้มีมติกำหนดภารกิจเพิ่มเติมให้กับกรมคุมประพฤติดีย่อมเป็นเหตุผลในการขออัตรากำลังได้โดยไม่จำเป็นต้องกำหนดตำแหน่งใหม่ไว้ในกฎหมาย อีกทั้งงานที่เกี่ยวกับการดูแลผู้ที่ได้รับการพักการลงโทษตามกฎหมายว่าด้วยราชทัณฑ์ ในปัจจุบันพนักงานคุมประพฤติก็ปฏิบัติหน้าที่ซึ่งในร่างพระราชบัญญัตินี้กำหนดให้เป็นของพนักงานพักการลงโทษอยู่แล้ว จึงไม่จำเป็นต้องกำหนดไว้ โดยผู้แทนกรมคุมประพฤติเห็นด้วยกับความเห็นของคณะกรรมการฯ และเห็นควรตตินิยามทั้งสองคำนี้ออก แล้วแก้ไขอำนาจหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติให้ชัดเจน

นอกจากนี้ ได้กำหนดบทนิยาม “ยาเสพติด” เพิ่มเติม โดยให้หมายความว่า ยาเสพติดให้โทษตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ วัตถุออกฤทธิ์ตามกฎหมายว่าด้วยวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท สารระเหยตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันการบริโภคสารระเหย อันเป็นบทนิยามตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๑๙ ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความชัดเจนว่า อำนาจของพนักงานคุมประพฤติในการตรวจหรือทดสอบตัวผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ และผู้ถูกคุมประพฤติว่ามียาเสพติดอยู่ในร่างกายหรือไม่ ตามร่างมาตรา ๑๑ (๖) นั้น หมายถึงยาเสพติดประเภทใด

(๔) มาตราวิชาการ (ร่างมาตรา ๔) ได้กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ โดยนำหลักการในร่างมาตรา ๑๙ (เดิม) ที่กำหนดให้รัฐมนตรีมีอำนาจแต่งตั้งและถอดถอนพนักงานคุมประพฤติมากำหนดเพิ่มเติมในมาตรานี้ โดยตัดมาตราดังกล่าวออก รวมทั้งได้แก้ไขถ้อยคำให้ถูกต้องตามแบบการร่างกฎหมาย

(๕) หมวด ๑ คณะกรรมการคุมประพฤติ มีการแก้ไขดังนี้

(๕.๑) องค์ประกอบของคณะกรรมการคุมประพฤติ (ร่างมาตรา ๕) คณะกรรมการฯ ได้พิจารณาความเหมาะสมของการให้คณะกรรมการเป็นผู้แต่งตั้งผู้ช่วยเลขานุการฯ รวมทั้งความเหมาะสมของจำนวนกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิว่าสมควรกำหนดให้มี

สาขาละหนึ่งคนเพื่อให้มีคณะกรรมการฯ จากหลายสาขา หรือไม่ แล้วเห็นว่า การกำหนดให้อธิบดี เป็นผู้แต่งตั้งผู้ช่วยเลขานุการจะเหมาะสมกว่าการให้คณะกรรมการเป็นผู้แต่งตั้ง เนื่องจากอธิบดี จะมีความใกล้ชิดกับเจ้าหน้าที่ของกรมคุมประพฤติมากกว่า ส่วนองค์ประกอบของคณะกรรมการฯ ได้เพิ่มเติมผู้แทนกรมพระธรรมนูญเป็นกรรมการฯ ตามข้อสังเกตของผู้แทนกระทรวงกลาโหม (กรมพระธรรมนูญ) ที่เห็นว่าควรกำหนดให้ผู้แทนกรมพระธรรมนูญเข้ามาเป็นคณะกรรมการ คุมประพฤติด้วยเพื่อจะได้กำหนดนโยบายให้สอดคล้องกับการคุมประพฤติทหาร เนื่องจาก ร่างพระราชบัญญัติชะลอการฟ้อง พ.ศ. .... กำหนดให้นำมาตรการคุมประพฤตินำมาใช้กับทหาร ด้วยโดยอนุโลม สำหรับจำนวนกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งมีประเด็นการพิจารณาว่าสมควร กำหนดให้ชัดเจนว่าควรมีกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิสาขาละหนึ่งคนหรือไม่ นั้น ผู้แทนกรมคุมประพฤติ ชี้แจงเพิ่มเติมว่าการกำหนดสาขาละหนึ่งก็มีผลดีในการปฏิบัติงาน แต่เนื่องจากระบบการศึกษา ในมหาวิทยาลัยมิได้แยกสาขาอย่างชัดเจนจึงต้องกำหนดในภาพรวม โดยขอเพิ่มเติมจำนวน กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเป็นหกคนจากกลุ่มของบุคคลที่ เป็นผู้เชี่ยวชาญหรือเป็นผู้มีประสบการณ์ ในด้านต่าง ๆ รวม ๖ ด้าน ได้แก่ (๑) ด้านกฎหมาย (๒) ด้านอาชีวศึกษาวิทยาลัยหรือ งานยุติธรรม (๓) ด้านสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา (๔) ด้านสังคมสงเคราะห์ (๕) ด้านจิตวิทยา หรือ (๖) ด้านอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่องานคุมประพฤติ ซึ่งคณะกรรมการฯ ได้แก้ไขตามที่ กรมคุมประพฤติเสนอ ทั้งนี้ ได้มีการจัดเรียงลำดับองค์ประกอบของคณะกรรมการให้สอดคล้อง กับการจัดส่วนราชการตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๕๕

(๕.๒) อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการคุมประพฤติ (ร่างมาตรา ๖) คงเป็นไปตามร่างฯ ที่กรมคุมประพฤติเสนอ เว้นแต่ (๖) ที่กำหนดให้คณะกรรมการฯ มีอำนาจ พิจารณาเรื่องอื่น ๆ และปฏิบัติหน้าที่อื่นใดที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ ของคณะกรรมการ ได้มีการแก้ไขให้ชัดเจนยิ่งขึ้นเพื่อให้คณะกรรมการคุมประพฤติสามารถ ดำเนินการใดๆ ตามที่พระราชบัญญัตินี้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการได้โดยไม่ต้อง บัญญัติอำนาจหน้าที่เพิ่มเติม เช่น การออกกระเบียบเกี่ยวกับการรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน และการจัดหาผลประโยชน์ของกองทุน และการออกกระเบียบเกี่ยวกับการรายงานสถานะการเงิน และการจัดการกองทุน เพื่อให้คณะกรรมการบริหารกองทุนปฏิบัติ เป็นต้น

(๕.๓) การพ้นจากตำแหน่งของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ (ร่างมาตรา ๘) คงเป็นไปตามร่างฯ ที่กรมคุมประพฤติเสนอ เว้นแต่ความใน (๓) ที่กำหนดให้ปลัดกระทรวง ยุติธรรมให้ออก ได้กำหนดเหตุที่ปลัดกระทรวงยุติธรรมจะให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ พ้นจากตำแหน่งให้ชัดเจนว่า “...เพราะบกพร่องหรือไม่สุจริตต่อหน้าที่ มีความประพฤติเสื่อมเสีย หรือหย่อนความสามารถ” เพื่อเป็นกรอบในการใช้อำนาจ ทั้งนี้ ได้กำหนดในทำนองเดียวกับ มาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖

(๕.๔) การแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ และการประชุมของ คณะกรรมการ (ร่างมาตรา ๙ ถึงร่างมาตรา ๑๑ เดิม) ได้ตัดออก แล้วกำหนดขึ้นใหม่โดยบัญญัติ

ให้นำกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองมาใช้บังคับโดยอนุโลม ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางการร่างกฎหมายในปัจจุบัน (ร่างมาตรา ๙)

(๕.๕) การแต่งตั้งอนุกรรมการ และคณะทำงาน (ร่างมาตรา ๑๒ เดิม) ได้ตัดคำว่า “คณะกรรมการชุมชน หรือคณะบุคคล” ออก โดยคณะกรรมการฯ เห็นว่า ทั้งสองกรณีสามารถตั้งเป็นอนุกรรมการหรือคณะทำงานเพื่อปฏิบัติภารกิจอย่างใดตามที่คณะกรรมการมอบหมายได้ จึงไม่จำเป็นต้องกำหนดความตึงกล่าวไว้ นอกจากนี้ ได้แก้ไขกรณีที่ให้นำบทบัญญัติของคณะกรรมการมาใช้บังคับให้สอดคล้องกับร่างมาตรา ๙ ที่บัญญัติให้นำกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองมาใช้บังคับโดยอนุโลม (ร่างมาตรา ๑๐)

(๖) หมวด ๒ อำนาจหน้าที่ของผู้ปฏิบัติงาน มีการแก้ไขดังนี้

(๖.๑) อำนาจหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติ (ร่างมาตรา ๑๓ เดิม) เนื่องจากปัจจุบันพระราชบัญญัติวิธีดำเนินการคุมความประพฤติตามประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. ๒๕๒๒ ได้กำหนดให้พนักงานคุมประพฤตินมีหน้าที่เกี่ยวกับการคุมความประพฤติตามคำสั่งของศาลเท่านั้น ซึ่งไม่ครอบคลุมภารกิจของกรมคุมประพฤติทั้งหมด การจัดทำร่างพระราชบัญญัตินี้จึงเป็นการจัดทำกฎหมายกลางเพื่อให้ครอบคลุมภารกิจของกรมคุมประพฤติทั้งหมด โดยกำหนดอำนาจหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติไว้เป็นการเฉพาะด้วย ซึ่งอาจไม่ครอบคลุมอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายฉบับอื่น คณะกรรมการฯ จึงได้แก้ไขความในตอนต้นของร่างมาตรานี้ (ร่างมาตรา ๑๑) ให้ชัดเจนว่า “นอกจากอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยวิธีดำเนินการคุมความประพฤติตามประมวลกฎหมายอาญาและกฎหมายอื่นแล้ว ให้พนักงานคุมประพฤตินมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้...”

นอกจากนี้ ได้นำอำนาจของพนักงานพักการลงโทษตามร่างมาตรา ๑๔ เดิม มากำหนดเพิ่มเติมในร่างมาตรานี้ เนื่องจากได้ตัดตำแหน่งพนักงานพักการลงโทษออกไป และกำหนดให้เป็นอำนาจของพนักงานคุมประพฤติทั้งหมด ส่วนใครจะมีหน้าที่แคไหนเพียงใดเป็นเรื่องการบริหารงานภายในของกรมคุมประพฤติ โดยได้แก้ไขอำนาจหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติ ดังนี้

(๑) การสืบเสาะและพินิจผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ รวมถึงการทำรายงานและความเห็นเกี่ยวกับความสามารถในการแก้ไขปรับปรุงตนเอง ตลอดจนความต้องการของบุคคลเกี่ยวกับวิธีการคุมความประพฤติ (ร่างมาตรา ๑๓ (๑) เดิม) การแสวงหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้ได้รับการสงเคราะห์ (ร่างมาตรา ๑๓ (๓) เดิม) การกำหนดรายละเอียดในการปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ได้ตกลงกับผู้ถูกคุมความประพฤติ (ร่างมาตรา ๑๓ (๔) เดิม) และการพิจารณาส่งตัวผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ ผู้ถูกคุมความประพฤติ และผู้ได้รับการสงเคราะห์ ให้แพทย์ตรวจสุขภาพ (ร่างมาตรา ๑๓ (๗) เดิม) คงไว้ตามร่างฯ ที่กรมคุมประพฤติเสนอ (ร่างมาตรา ๑๑ (๑) (๓) (๔) และ (๗)) ตามลำดับ

(๒) การสอดส่อง สอบถาม แนะนำ ช่วยเหลือ ตักเตือน ผู้ถูกคุมความประพฤติให้ปฏิบัติตามเงื่อนไข และให้สามารถแก้ไขปรับปรุงตนเองได้ (ร่างมาตรา ๑๓ (๒) เดิม) ได้กำหนดอำนาจในการติดตามผู้ถูกคุมความประพฤติให้สอดคล้องกับการปฏิบัติงานของพนักงานคุมประพฤติ รวมทั้งได้เพิ่มความในตอนท้ายว่า “เพื่อประโยชน์ในการป้องกันอาชญากรรมและแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด” เพื่อให้ครอบคลุมอำนาจของพนักงานพักการลงโทษ ตามร่างมาตรา ๑๔ (๒) เดิม (ร่างมาตรา ๑๑ (๒))

(๓) การสอบถามและบันทึกถ้อยคำผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ ผู้ถูกคุมความประพฤติ ผู้ได้รับการสงเคราะห์ หรือบุคคลที่สามารถให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับบุคคลดังกล่าว (ร่างมาตรา ๑๓ (๕) เดิม) คณะกรรมการฯ เห็นว่า อำนาจดังกล่าวเป็นขั้นตอนการทำงานปกติ ซึ่งต่อเนื่องจากการใช้อำนาจตาม (๑) (๒) และ (๓) จึงไม่มีความจำเป็นต้องกำหนดไว้

(๔) การเรียกคู่กรณีหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องมาพบเพื่อดำเนินกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (ร่างมาตรา ๑๓ (๖) เดิม) คณะกรรมการฯ เห็นว่า เป็นขั้นตอนของการจัดให้มีกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ซึ่งได้บัญญัติกระบวนการไว้โดยเฉพาะในหมวด ๕ แล้ว จึงไม่มีความจำเป็นต้องกำหนดไว้

(๕) การจัดหรือส่งตัวผู้ถูกคุมความประพฤติไปทำงานบริการสังคม (ร่างมาตรา ๑๓ (๘) เดิม) คณะกรรมการฯ เห็นว่า เป็นขั้นตอนของการจัดให้มีการทำงานบริการสังคม ซึ่งได้บัญญัติกระบวนการไว้ในหมวด ๔ การทำงานบริการสังคม แล้ว จึงไม่มีความจำเป็นต้องกำหนดไว้

(๖) การจัดการหรือดำเนินการเกี่ยวกับการถ่ายภาพ พิมพ์ลายนิ้วมือ ตรวจร่างกาย จัดเก็บของเหลวในร่างกาย จัดเก็บสารพันธุกรรม เพื่อการพิสูจน์บุคคล และแก้ไขฟื้นฟู (ร่างมาตรา ๑๓ (๙) เดิม) ซึ่งผู้แทนกรมคุมประพฤติชี้แจงว่ามีความจำเป็นเพื่อตรวจหาความเกี่ยวข้องกับสารเสพติด หากไม่กำหนดไว้จะเป็นอุปสรรคในการปฏิบัติงาน แต่คณะกรรมการฯ เห็นว่า การจัดเก็บของเหลวและสารพันธุกรรมเป็นการดำเนินการที่กระทบต่อสิทธิเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย หากไม่ได้รับความยินยอมจากบุคคลนั้น พนักงานคุมประพฤติก็ไม่สามารถดำเนินการได้ และเมื่อต้องได้รับความยินยอมจึงมิใช่การใช้อำนาจ ดังนั้น จึงเห็นควรตัดคำว่า “จัดเก็บของเหลวในร่างกาย จัดเก็บสารพันธุกรรม” ออก รวมทั้งได้กำหนดเหตุในการใช้อำนาจตามอนุมาตรานี้ว่าจะทำได้เฉพาะคดีที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด หรือในกรณีที่มีหลักฐานอันควรเชื่อว่าคุณคดังกล่าวเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ส่วนหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจัดให้บุคคลดังกล่าว รับการตรวจหรือทดสอบว่ามียาเสพติดอยู่ในร่างกายหรือไม่ให้เป็นไปตามที่รัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา (ร่างมาตรา ๑๑ (๖))

(๗) การเรียกผู้ถูกคุมความประพฤติ ผู้ได้รับการสงเคราะห์ เข้ารับการอบรมความรู้ และทักษะต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ในการแก้ไขฟื้นฟูและป้องกันการกระทำ ความผิดซ้ำ (ร่างมาตรา ๑๓ (๑๐) เดิม) ได้แก้ไขความให้ชัดเจนยิ่งขึ้น (ร่างมาตรา ๑๑ (๗))

(๘) การให้คำแนะนำแก่บิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่ ผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ ผู้ถูกคุมความประพฤติ หรือผู้ได้รับการสงเคราะห์ที่เป็นเด็กหรือเยาวชน พักอาศัยอยู่ด้วย เกี่ยวกับการเลี้ยงดู อบรมสั่งสอน และการใด ๆ ที่จำเป็นและเหมาะสม รวมตลอดถึงการปรับปรุงตนเองของบิดามารดา หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนพักอาศัยอยู่ด้วย (ร่างมาตรา ๑๓ (๑๑) เดิม) ได้แก้ไขความให้ชัดเจนยิ่งขึ้น (ร่างมาตรา ๑๑ (๘))

(๙) การให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการที่เกี่ยวข้องเพื่อบรรเทา ผลร้าย เพื่อการช่วยเหลือและชดใช้เยียวยาความเสียหายแก่ผู้เสียหาย รวมทั้งเพื่อการระงับ ข้อพิพาทและความเสียหายที่เกิดจากการกระทำผิด (ร่างมาตรา ๑๓ (๑๒) เดิม) คณะกรรมการฯ เห็นว่า อำนาจตามอนุมาตรานี้กำหนดไว้เพื่อประโยชน์ในการจัดทำกระบวนการยุติธรรม เชิงสมานฉันท์ ซึ่งในหมวด ๕ ได้กำหนดหน้าที่ไว้ชัดเจนแล้ว จึงไม่มีความจำเป็นต้องกำหนดไว้

(๑๐) การมอบหมายและกำกับดูแลอาสาสมัครคุมประพฤติ (ร่างมาตรา ๑๓ (๑๓) เดิม) ได้แก้ไขความในตอนท้ายให้สอดคล้องกับแบบการร่างกฎหมาย (ร่างมาตรา ๑๑ (๙))

(๑๑) การปฏิบัติหน้าที่อื่น (ร่างมาตรา ๑๓ (๑๔) เดิม) ได้แก้ไข ความให้ชัดเจน และครอบคลุมอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการในร่างพระราชบัญญัตินี้ (ร่างมาตรา ๑๑ (๑๑))

(๖.๒) อำนาจหน้าที่ของพนักงานพักการลงโทษ (ร่างมาตรา ๑๔ เดิม) ได้ตัดออก และนำไปกำหนดเพิ่มเติมในร่างมาตรา ๑๑ โดยมีการแก้ไขดังนี้

(๑) การสืบเสาะและพินิจ (ร่างมาตรา ๑๔ (๑) เดิม) การสืบสวน สอบสวน (ร่างมาตรา ๑๔ (๒) เดิม) การสอดส่องให้ปฏิบัติตามเงื่อนไข (ร่างมาตรา ๑๔ (๓) เดิม) และการประสานงานกับหน่วยงานอื่น (ร่างมาตรา ๑๔ (๕) เดิม) ได้ตัดออก เพื่อให้สอดคล้องกับ การตัดคำว่า “พนักงานพักการลงโทษ” โดยนำอำนาจตามร่างมาตรานี้ไปกำหนดรวมกับอำนาจ หน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติในร่างมาตรา ๑๑

(๒) การกำหนดอำนาจในการจับกุมนักโทษเด็ดขาด ซึ่งเป็นการกิจ ของกรมราชทัณฑ์ (ร่างมาตรา ๑๔ (๔) เดิม) คณะกรรมการฯ เห็นว่า การดำเนินการจับกุมจะทำ อย่างไรเป็นอำนาจหน้าที่ของกรมราชทัณฑ์ตามกฎหมายว่าด้วยราชทัณฑ์ สำหรับพนักงาน คุมประพฤติแม้จะมีหน้าที่ดูแลนักโทษเด็ดขาดที่ได้รับการพักการลงโทษแต่ไม่ควรมีอำนาจจับกุม จึงสมควรกำหนดเพียงหน้าที่ในการรายงานให้คณะกรรมการพักการลงโทษหรือคณะกรรมการ ลดวันต้องโทษจำคุกทราบถึงการไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขและให้เป็นอำนาจของคณะกรรมการดังกล่าว ที่จะดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการราชทัณฑ์ต่อไป (ร่างมาตรา ๑๑ (๑๐))

(๖.๓) อำนาจของพนักงานคุมประพฤติ (ร่างมาตรา ๑๕ เดิม) มีการแก้ไขดังนี้

(๑) การกำหนดอำนาจในการเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่ใด ๆ เพื่อสอบถามบุคคลที่อยู่ในสถานที่ (ร่างมาตรา ๑๕ (๑) เดิม) คณะกรรมการฯ ได้พิจารณาข้อสังเกตของผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรมที่ว่า ร่างมาตรานี้อาจขัดต่อรัฐธรรมนูญจึงสมควรกำหนดเหตุจำเป็นให้ชัดเจน แล้วเห็นว่า อำนาจตามอนุมาตรานี้ต้องจำกัดอย่างมากเพราะกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน จะกำหนดเพื่อความสะดวกของเจ้าพนักงานเพียงอย่างเดียวไม่ได้ โดยคณะกรรมการฯ ได้กำหนดให้อำนาจเฉพาะการเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่ใด ๆ ที่ผู้ถูกสืบเสาะและพินิจและผู้ถูกคุมความประพฤติอาศัยหรือทำงานเท่านั้น โดยตัดกรณีของการสงเคราะห์และพยาน รวมทั้งสถานที่ที่บุคคลดังกล่าวมีความเกี่ยวข้องด้วยออก เนื่องจากกรณีของผู้ได้รับการสงเคราะห์เป็นการที่รัฐเข้าไปให้ความช่วยเหลือพนักงานคุมประพฤติจึงสามารถเข้าไปในสถานที่ดังกล่าวด้วยความยินยอมของผู้ได้รับการสงเคราะห์ แต่หากเขาไม่ยินยอมก็ไม่จำเป็นต้องให้ความช่วยเหลือ ส่วนกรณีของพยานนั้นเป็นการให้อำนาจเจ้าหน้าที่รัฐอันกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่นมากเกินไปจึงสมควรตัดออก และให้ดำเนินการโดยการขอความร่วมมือจะเหมาะสมกว่า โดยคณะกรรมการฯ ได้แก้ไขถ้อยคำให้เหมาะสมยิ่งขึ้น (ร่างมาตรา ๑๒ (๑))

(๒) อำนาจในการเรียกบุคคลที่สามารถให้ข้อเท็จจริงตามมาตรา ๑๓ เดิม มาพบและให้ถ้อยคำ (ร่างมาตรา ๑๕ (๒) เดิม) นั้น เนื่องจากการให้ข้อเท็จจริงต่อพนักงานคุมประพฤติแตกต่างจากการเบิกความในศาล จึงไม่จำเป็นต้องมีการสาบานหรือปฏิญาณตน คณะกรรมการฯ จึงได้ตัดกรณีดังกล่าวออก และได้แก้ไขถ้อยคำให้เหมาะสมยิ่งขึ้น (ร่างมาตรา ๑๒ (๒))

(๓) อำนาจในการสั่งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองส่งพยานวัตถุหรือพยานเอกสาร (ร่างมาตรา ๑๕ (๓) เดิม) นั้น เนื่องจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติมีข้อสังเกตว่า อำนาจตามมาตรานี้ อาจกระทบต่อการทำงานของพนักงานสอบสวน ซึ่งบางกรณีจำเป็นต้องเก็บวัตถุหรือเอกสารนั้นเป็นพยานหลักฐานในสำนวน จึงสมควรกำหนดยกเว้นไว้เพื่อมิให้ต้องรับโทษตามพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งคณะกรรมการฯ เห็นด้วยกับข้อสังเกตดังกล่าวโดยเห็นควรแก้ไขถ้อยคำในมาตรานี้ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น (ร่างมาตรา ๑๒ (๓)) ส่วนการกำหนดเหตุยกเว้นตามข้อสังเกตของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เห็นควรเพิ่มเติมไว้ในบทกำหนดโทษในร่างมาตรา ๕๑ จะเหมาะสมกว่า

สำหรับความในร่างมาตรา ๑๕ วรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่ เดิม ที่กำหนดให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการต่อไปจนเสร็จการ และให้เข้าไปในเวลาภายหลังพระอาทิตย์ตกได้ในกรณีจำเป็น นั้น คณะกรรมการฯ เห็นควรตัดออกเนื่องจากลักษณะการทำงานของพนักงานคุมประพฤติเป็นการสืบเสาะเพื่อหาข้อเท็จจริง จึงยังไม่มีความจำเป็นอะไรที่จะต้องให้อำนาจดังกล่าว แต่หากการทำงานไม่อาจสำเร็จได้ในเวลากลางวัน การจะดำเนินการต่อไปควรขอความร่วมมือจากบุคคลที่เกี่ยวข้องจะเหมาะสมกว่า

LIRT

(๖.๔) อำนาจจับกุม (ร่างมาตรา ๑๖ เดิม) ที่กำหนดให้มีหน่วยงานในสังกัดกรมคุมประพฤติมีหน้าที่ในการสืบสวน สอบสวน ติดตาม และจับกุมได้โดยไม่มีหมายจับ นั้น คณะกรรมการฯ เห็นควรตัดออกโดยให้เป็นหน้าที่ของกรมราชทัณฑ์ตามกฎหมายราชทัณฑ์ จะเหมาะสมกว่า ทั้งนี้ ได้มีการเพิ่มเติมอำนาจของพนักงานคุมประพฤติตามร่างมาตรา ๑๑ (๑๐) ให้พนักงานคุมประพฤตรายงานต่อคณะกรรมการพักการลงโทษหรือคณะกรรมการลดวันต้องโทษ จำคุกเพื่อดำเนินการต่อไป

(๖.๕) การประสานงานเพื่อสร้างเครือข่ายชุมชน (ร่างมาตรา ๑๗ เดิม) ที่กำหนดให้พนักงานคุมประพฤติประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อสร้างเครือข่ายชุมชนนั้น ได้มีการแก้ไขด้วยคำเล็กน้อยเพื่อความชัดเจน (ร่างมาตรา ๑๓)

(๖.๖) การจำแนกบุคคล (ร่างมาตรา ๑๘ เดิม) ที่กำหนดให้กรมคุมประพฤติจำแนกบุคคลและดำเนินการแก้ไขฟื้นฟูให้เหมาะสม โดยคำนึงถึงความเสี่ยงในการกระทำ ความผิดซ้ำนั้น ได้มีการแก้ไขด้วยคำเล็กน้อยเพื่อความชัดเจน รวมทั้งได้ตัดความในวรรคสอง ที่กำหนดให้หลักเกณฑ์ วิธีการ เป็นไปตามแนวทางที่กรมคุมประพฤติกำหนด ออก เนื่องจาก การจำแนกคนออกเป็นประเภทใด อย่างไร และดำเนินการแก้ไขฟื้นฟูเป็นวิธีการปฏิบัติงานภายใน ของกรมคุมประพฤติ ซึ่งอธิบดีสามารถวางแนวทางให้เจ้าหน้าที่ถือปฏิบัติได้ตามอำนาจบริหาร จึงไม่จำเป็นต้องกำหนดไว้ในร่างมาตรานี้ (ร่างมาตรา ๑๔)

(๖.๗) การแต่งตั้งพนักงานคุมประพฤติ (ร่างมาตรา ๑๙ เดิม) ที่กำหนดให้รัฐมนตรีหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรีเป็นผู้แต่งตั้งพนักงานคุมประพฤตินั้น ได้ตัดออก เนื่องจากได้นำไปกำหนดให้ชัดเจนในร่างมาตรา ๔ ซึ่งเป็นมาตรารักษาการแล้ว

(๖.๘) อำนาจหน้าที่ของผู้ช่วยพนักงานคุมประพฤติ (ร่างมาตรา ๒๐ เดิม) ที่กำหนดให้มีผู้ช่วยพนักงานคุมประพฤติและผู้ช่วยพนักงานพักการลงโทษ เนื่องจากบุคคลที่จะมาปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวกรมคุมประพฤติจะจ้างจากผู้ที่มิคุณสมบัติเช่นเดียวกับพนักงาน คุมประพฤติโดยจ้างเป็นพนักงานราชการและจัดฝึกอบรมให้ ซึ่งจะทำงานภายใต้การควบคุมของ พนักงานคุมประพฤติเพื่อมิให้เกิดความเสียหาย การกำหนดให้มีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับ พนักงานคุมประพฤติตามที่อธิบดีมอบหมายจะมีลักษณะที่ขัดแย้งกัน คณะกรรมการฯ จึงได้แก้ไข อำนาจหน้าที่ให้ชัดเจนว่าเป็นผู้ช่วยเหลือพนักงานคุมประพฤติตามที่อธิบดีมอบหมายเท่านั้น รวมทั้งได้แก้ไขให้สอดคล้องกับการตัดตำแหน่งพนักงานพักการลงโทษด้วย (ร่างมาตรา ๑๕)

(๖.๙) หน้าที่ของอาสาสมัครคุมประพฤติ (ร่างมาตรา ๒๑ เดิม) ที่กำหนดให้มีอาสาสมัครคุมประพฤติและกำหนดอำนาจหน้าที่ไว้ นั้น คณะกรรมการฯ เห็นควร กำหนดในลักษณะเดียวกับผู้ช่วยพนักงานคุมประพฤติ โดยกำหนดให้มีหน้าที่ช่วยเหลือพนักงาน คุมประพฤติและผู้ช่วยพนักงานคุมประพฤติตามที่อธิบดีมอบหมาย และตัดอำนาจหน้าที่ในแต่ละ อนุมาตราออก ส่วนคุณสมบัติและหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครคุมประพฤติจะเป็น อย่างไร ได้กำหนดให้เป็นไปตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด เพื่อจะได้สะดวกในการแก้ไขปรับปรุง ให้สอดคล้องกับลักษณะงาน (ร่างมาตรา ๑๖)

(จ.๑๐) การแสดงบัตรประจำตัวต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง (ร่างมาตรา ๒๒ เดิม) ที่กำหนดให้พนักงานคุมประพฤติ ผู้ช่วยพนักงานคุมประพฤติ และอาสาสมัครคุมประพฤติ แสดงบัตรประจำตัวต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง ได้แก้ไขให้สอดคล้องกับการตัดตำแหน่งพนักงาน พักการลงโทษและผู้ช่วยพนักงานพักการลงโทษ (ร่างมาตรา ๑๗)

(จ.๑๑) การเป็นเจ้าของพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา (ร่างมาตรา ๒๓ เดิม) ที่กำหนดให้ในการปฏิบัติหน้าที่ให้พนักงานคุมประพฤติและผู้ช่วยพนักงานคุมประพฤติเป็น เจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา ได้แก้ไขให้สอดคล้องกับการตัดตำแหน่งพนักงาน พักการลงโทษและผู้ช่วยพนักงานพักการลงโทษ (ร่างมาตรา ๑๘) นอกจากนี้ ได้นำความในวรรคสอง ที่กำหนดให้ตำแหน่งพนักงานคุมประพฤติเป็นตำแหน่งที่มีสิทธิได้รับเงินเพิ่มพิเศษมากำหนดเป็น ร่างมาตรา ๑๙ โดยเทียบกับพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๕๗

อนึ่ง สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกามีข้อสังเกตเกี่ยวกับร่างมาตรา ๑๙ ว่า โดยที่ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้มีได้กำหนดคุณสมบัติเฉพาะของพนักงานคุมประพฤติ ไว้ในกฎหมาย เพียงแต่เป็นเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติตามคำสั่งศาลหรือเจ้าหน้าที่อื่น และเป็นการปฏิบัติ หน้าที่ตามกฎหมายทั่วไปเช่นเดียวกับข้าราชการอื่นโดยมิได้มีอำนาจหน้าที่ในการชี้ขาด อันมีผลกระทบต่อบุคคลดังเช่นพนักงานสอบสวนคดีพิเศษแต่อย่างใด จึงน่าจะอยู่ในระบบ ข้าราชการเดียวกันตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน อีกทั้งการบัญญัติความ ในลักษณะเช่นเดียวกับพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๕๗ จะทำให้เกิดปัญหา ความเหลื่อมล้ำเรื่องค่าตอบแทนของข้าราชการสายนิติกรเป็นอย่างมาก เพราะสามารถทำความ ตกลงกับกระทรวงการคลังได้โดยไม่ต้องผ่านคณะรัฐมนตรี ทำให้คณะรัฐมนตรีไม่มีโอกาส ได้พิจารณาเรื่องค่าตอบแทนผู้ปฏิบัติงานภาครัฐในภาพรวมได้ ซึ่งสอดคล้องกับข้อสังเกตของ สำนักงาน ก.พ. ตามหนังสือสำนักงาน ก.พ. ที่ นร ๑๐๐๘.๓.๑/๓๒๓ ลงวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๐ ซึ่งมีถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาความว่า การกำหนดให้ตำแหน่งพนักงาน คุมประพฤติเป็นตำแหน่งที่มีเหตุพิเศษที่จะได้รับเงินเพิ่มตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการ พลเรือน (ร่างมาตรา ๑๙ (ร่างมาตรา ๒๓ เดิม)) นั้น มาตรา ๓๓ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบ ข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕ กำหนดให้ข้าราชการพลเรือนอาจจะได้รับเงินเพิ่มสำหรับตำแหน่ง ที่มีเหตุพิเศษตามระเบียบที่ ก.พ.และกระทรวงการคลังกำหนด โดยเป็นอำนาจของคณะกรรมการ ข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) ที่จะกำหนดตำแหน่งที่มีเหตุพิเศษดังกล่าว ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติ เมื่อวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๕๙ กำหนดหลักเกณฑ์และแนวทางการกำหนดเงินเพิ่มสำหรับ ตำแหน่งที่มีเหตุพิเศษของข้าราชการประเภทต่าง ๆ ตามที่กระทรวงการคลังเสนอ เพื่อให้การ กำหนดเงินเพิ่มดังกล่าวของข้าราชการทุกประเภทมีมาตรฐานเดียวกัน และเมื่อตำแหน่งพนักงาน คุมประพฤติเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญจึงไม่จำเป็นต้องกำหนดให้เป็นตำแหน่งที่มีเหตุพิเศษ ตามร่างมาตรา ๑๙

(๖.๑๒) การจัดหาสาม (ร่างมาตรา ๒๕ เดิม) ที่กำหนดให้จัดหาสามให้แก่ผู้เสียหาย ผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ ผู้ถูกคุมความประพฤติ ผู้ได้รับการสงเคราะห์ หรือผู้เกี่ยวข้อง โดยให้จ่ายค่าป่วยการให้ตามที่กำหนดในกฎกระทรวงนั้น ได้แก้ไขโดยกำหนดให้กรมคุมประพฤติ มีหน้าที่ในเรื่องดังกล่าวไว้ให้ชัดเจน รวมทั้งได้กำหนดให้จ่ายค่าป่วยการตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนดโดยความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรา ๑๓ และมาตรา ๑๓ ทวิ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ร่างมาตรา ๒๐)

(๗) หมวด ๓ การสืบเสาะและพินิจและการคุมความประพฤติ มีการแก้ไขดังนี้

(๗.๑) การส่งคำสั่งให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการสืบเสาะและพินิจ (ร่างมาตรา ๒๕) ที่กำหนดเรื่องการส่งคำสั่งให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการสืบเสาะและพินิจ ระยะเวลาการสืบเสาะและพินิจของพนักงานคุมประพฤติ และรายละเอียดเกี่ยวกับการสืบเสาะและพินิจ ได้แก้ไขโดยกำหนดบุคคลผู้มีหน้าที่ส่งคำสั่งให้สืบเสาะและพินิจให้ชัดเจนทั้งกรณีการสืบเสาะและพินิจตามคำสั่งศาล พนักงานอัยการ หรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจ และการสืบเสาะและพินิจเพื่อประกอบการพิจารณาพักการลงโทษหรือการลดวันต้องโทษจำคุกตามกฎหมายว่าด้วยราชทัณฑ์ รวมทั้งกำหนดให้มีการส่งเอกสารที่เกี่ยวข้องไปพร้อมกับคำสั่งเพื่อความสะดวกในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติ (ร่างมาตรา ๒๑)

นอกจากนี้ ได้แยกบทบัญญัติเกี่ยวกับการดำเนินการของพนักงานคุมประพฤติออกมาเป็นอีกมาตราหนึ่ง โดยกำหนดระยะเวลาในการสืบเสาะและพินิจให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ส่วนรายละเอียดของการดำเนินการสืบเสาะและพินิจได้กำหนดให้ออกเป็นระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนดเพื่อให้เกิดความสะดวกในการแก้ไขให้สอดคล้องกับภารกิจของกรมคุมประพฤติ (ร่างมาตรา ๒๒)

(๗.๒) การส่งคำสั่งให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการคุมประพฤติ และหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติในการชี้แจงเกี่ยวกับเงื่อนไขการคุมประพฤติ และสิทธิของผู้ถูกคุมความประพฤติ (ร่างมาตรา ๒๖ เดิม) ได้แก้ไขโดยกำหนดบุคคลผู้มีหน้าที่ส่งคำสั่งให้คุมความประพฤติไว้ให้ชัดเจน และสอดคล้องกับการแก้ไขร่างมาตรา ๒๕ เดิม (ร่างมาตรา ๒๒) รวมทั้งได้แก้ไขถ้อยคำให้ชัดเจนยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ได้เพิ่มเติมให้บิดามารดา บุคคลที่เด็กหรือเยาวชนพักอาศัยอยู่ด้วย หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนร้องขอ เข้าร่วมฟังคำชี้แจงจากพนักงานคุมประพฤติในกรณีที่ผู้ถูกคุมความประพฤติเป็นเด็กหรือเยาวชน เพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับเด็กและเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนนั้น และได้เพิ่มเติมให้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการคุมความประพฤติไว้ในระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนดเพื่อให้การปฏิบัติงานของพนักงานคุมประพฤติเป็นไปในมาตรฐานเดียวกัน (ร่างมาตรา ๒๓)

(๗.๓) การจัดทำแผนแก้ไขฟื้นฟูผู้ถูกคุมความประพฤติ (ร่างมาตรา ๒๗ เดิม) ที่กำหนดให้พนักงานคุมประพฤติจัดทำแผนแก้ไขฟื้นฟูผู้ถูกคุมความประพฤติให้เหมาะสมได้แก้ไขโดยกำหนดชื่อของแผนให้ถูกต้องและครอบคลุมถึงแผนการคุมความประพฤติและแผนการแก้ไขฟื้นฟู ซึ่งเป็นภารกิจของกรมคุมประพฤติ รวมทั้งได้เพิ่มเติมให้บุคคลที่เด็กหรือเยาวชนร้องขอมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนด้วย เพื่อประโยชน์ในการคุมความประพฤติและการแก้ไขฟื้นฟูผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน (ร่างมาตรา ๒๕)

(๗.๔) การดำเนินการของพนักงานคุมประพฤติในกรณีที่ผู้ถูกคุมความประพฤติไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไข (ร่างมาตรา ๒๕ เดิม) ซึ่งเป็นการขยายมาตรา ๑๕ ของพระราชบัญญัติวิธีดำเนินการคุมความประพฤติตามประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. ๒๕๒๒ เพื่อให้พนักงานคุมประพฤติสามารถดำเนินการในเบื้องต้นก่อนที่จะรายงานต่อศาล คณะกรรมการฯ ได้กำหนดเพิ่มเติมกรณีพฤติการณ์ที่เกี่ยวกับการคุมความประพฤติของผู้ถูกคุมความประพฤติเปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากกรณีดังกล่าวมิใช่การไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไข แต่เป็นกรณีที่พนักงานคุมประพฤติเห็นว่าเงื่อนไขที่ถูกกำหนดไว้เดิมไม่เหมาะสมกับผู้ถูกคุมความประพฤติ จึงสมควรให้พนักงานคุมประพฤติสามารถดำเนินการแก้ไขฟื้นฟูในเบื้องต้นก่อน หากไม่อาจดำเนินการคุมความประพฤติได้หรือควรเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขการคุมความประพฤติ จึงให้รายงานต่อศาล พนักงานอัยการ หรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจ ต่อไป (ร่างมาตรา ๒๕)

(๗.๕) การให้ความช่วยเหลือ (ร่างมาตรา ๒๕ เดิม) ที่กำหนดให้ผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ ผู้ถูกคุมความประพฤติ และผู้ได้รับการสงเคราะห์พึงได้รับการให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ นั้น ได้แก้ไขถ้อยคำให้ชัดเจนและเหมาะสมยิ่งขึ้น (ร่างมาตรา ๒๖)

(๘) หมวด ๔ การทำงานบริการสังคม มีการแก้ไขดังนี้

(๘.๑) หลักเกณฑ์ในการจัดให้ทำงานบริการสังคม ได้แก้ไขร่างมาตรา ๓๐ เดิมที่กำหนดให้พนักงานคุมประพฤติจัดให้ผู้ถูกคุมความประพฤติทำงานบริการสังคม โดยกำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาจัดให้ทำงานบริการสังคมที่เหมาะสมกับผู้ถูกคุมความประพฤติ ให้สอดคล้องกับการทำงานบริการสังคมทั้ง ๒ ลักษณะ คือ (๑) กรณีที่ศาล พนักงานอัยการ หรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจกำหนดในเงื่อนไขการคุมความประพฤติให้ผู้ถูกคุมความประพฤติทำงานบริการสังคม และ (๒) กรณีที่พนักงานคุมประพฤติเห็นว่าทำให้ผู้ถูกคุมความประพฤติทำงานบริการสังคมจะช่วยให้สามารถแก้ไขฟื้นฟูบุคคลนั้นได้ และกำหนดขั้นตอนของการเข้าสู่กระบวนการทำงานบริการสังคมไว้ให้ชัดเจน รวมทั้งกำหนดหลักเกณฑ์ให้พนักงานคุมประพฤติพิจารณาในการจัดให้บุคคลใดทำงานบริการสังคมอย่างไรอย่างหนึ่งให้สอดคล้องกับความผิดที่กระทำ ทั้งนี้ เพื่อให้งานที่จัดให้ทำมีความเหมาะสมกับผู้กระทำผิดแต่ละราย

นอกจากนี้ ได้นำความในร่างมาตรา ๓๑ เดิม ที่กำหนดเรื่องการควบคุมดูแลการทำงานบริการสังคม มากำหนดเป็นวรรคสามของร่างมาตรา ๒๗ และแก้ไขถ้อยคำ

ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ส่วนหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการดำเนินการให้เป็นไปตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนดเพื่อให้เกิดความสะดวกในการแก้ไขปรับปรุง (ร่างมาตรา ๒๗)

(๘.๒) การควบคุมดูแลการทำงานบริการสังคม (ร่างมาตรา ๓๒ เดิม) ที่กำหนดให้ผู้ควบคุมดูแลการทำงานบริการสังคมพึงใช้ความระมัดระวัง ได้ตัดออก เพราะไม่ได้กำหนดมาตรการบังคับอะไร แต่เนื่องจากเจตนารมณ์ของการยกร่างมาตรานี้ กรมคุมประพฤติต้องการรองรับกรณีที่บุคคลภายนอกเข้ามาช่วยการทำงานบริการสังคมอาจก่อให้เกิดความเสียหายกับบุคคลอื่น มิให้ต้องรับผิดชอบส่วนตัว ดังนั้น คณะกรรมการฯ จึงได้เพิ่มเติมบทบัญญัติยกเว้นมิให้องค์การเอกชนหรือบุคคลผู้ควบคุมดูแลการทำงานบริการสังคมต้องรับผิดชอบส่วนตัว เว้นแต่เป็นความเสียหายที่เกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือโดยความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง แต่ไม่ตัดสิทธิที่จะเรียกร้องค่าเสียหายจากกรมคุมประพฤติ เพื่อให้ตรงตามเจตนารมณ์ของกรมคุมประพฤติที่ต้องการคุ้มครองบุคคลภายนอกที่เข้ามาช่วยงานของกรมคุมประพฤติ ส่วนกรณีที่องค์กรที่เข้ามาควบคุมดูแลการทำงานบริการสังคมเป็นหน่วยงานของรัฐนั้น ความรับผิดชอบเป็นไปตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ อยู่แล้ว จึงมิได้กำหนดไว้ในร่างพระราชบัญญัตินี้ (ร่างมาตรา ๒๘)

(๘.๓) การรายงานถึงการไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขของผู้ทำงานบริการสังคม (ร่างมาตรา ๓๓ เดิม) ที่กำหนดให้พนักงานคุมประพฤติรายงานให้ศาล พนักงานอัยการ หรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจทราบถึงการไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไข หรือพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไป ได้ตัดออก ตามที่ผู้แทนกรมคุมประพฤติเสนอ เนื่องจากผู้ทำงานบริการสังคมเป็นผู้ถูกคุมความประพฤติกลุ่มหนึ่งจึงสามารถนำบทบัญญัติในร่างมาตรา ๒๕ ซึ่งมีการแก้ไขให้ครอบคลุมถึงกรณีพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไปมาใช้บังคับได้ โดยไม่จำเป็นต้องกำหนดร่างมาตรานี้ไว้

(๘.๔) การกำหนดให้นำความในหมวดนี้มาใช้กับผู้ศาลมีคำสั่งให้ทำงานบริการสังคมแทนค่าปรับตามประมวลกฎหมายอาญา (ร่างมาตรา ๓๔ เดิม) ได้ตัดออก เนื่องจากความในร่างมาตรา ๒๗ ประกอบกับนิยาม “การทำงานบริการสังคม” ครอบคลุมถึงกรณีนี้แล้ว จึงไม่จำเป็นต้องกำหนดร่างมาตรานี้ไว้

(๙) หมวด ๕ กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ มีการแก้ไขดังนี้

(๙.๑) หลักการของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ หน้าที่ของผู้ประสานงานในการจัดประชุมเพื่อไกล่เกลี่ยประนอมข้อพิพาท และการเสนอชื่อบุคคลที่เห็นสมควรเพื่อแต่งตั้งให้ทำหน้าที่ผู้ไกล่เกลี่ย (ร่างมาตรา ๓๕ เดิม) ได้แก้ไขความในวรรคหนึ่งโดยนำสาระในนิยาม “คู่กรณี” มากำหนดไว้ให้ชัดเจนว่าบุคคลที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการหาวิธีการแก้ไขปัญหาในกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ได้แก่ ผู้เสียหาย ผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ ผู้ถูกคุมความประพฤติ และสมาชิกของชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากอาชญากรรม นอกจากนี้ได้นำความในร่างมาตรา ๔๑ เดิม ที่กำหนดให้สำนักงานคุมประพฤติมีหน้าที่ดำเนินกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มากำหนดเป็นวรรคสองของร่างมาตรานี้ (ร่างมาตรา ๒๙)

สำหรับความในวรรคสองที่กำหนดหน้าที่ของผู้ประสานงานในการจัดให้มีการประชุมเพื่อไกล่เกลี่ยประนอมข้อพิพาท ได้ตัดออก โดยนำสาระไปกำหนดไว้เป็นอีกมาตราหนึ่ง (ร่างมาตรา ๓๑) เพื่อให้สาระในหมวดนี้เป็นไปตามลำดับขั้นตอน ส่วนความในวรรคสามที่กำหนดให้ผู้ประสานงานเสนอชื่อบุคคลอื่นเพื่อแต่งตั้งเป็นผู้ไกล่เกลี่ยหรือประนอมข้อพิพาท ในกรณีจำเป็น ได้ตัดออก เนื่องจากผู้อำนวยการสำนักงานคุมประพฤติสามารถใช้อำนาจในทางบริหารจัดการได้ตามที่เห็นสมควรอยู่แล้ว

(๔.๒) การเริ่มต้นเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (ร่างมาตรา ๓๖ เดิม) ได้แก้ไขโดยกำหนดให้ชัดเจนว่าบุคคลที่จะเป็นผู้ร้องขอให้มีการดำเนินกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ได้แก่ ผู้เสียหาย หรือผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ หรือผู้ถูกคุมความประพฤติฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง แต่ไม่ได้กำหนดให้สมาชิกของชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากอาชญากรรมเป็นผู้ร้องขอได้ ซึ่งหากสมาชิกของชุมชนเห็นว่าข้อพิพาทที่เกิดขึ้นควรให้มีการทำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ก็ต้องให้คู่กรณีที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้นเป็นผู้ร้องขอ (ร่างมาตรา ๓๐)

สำหรับความในวรรคสองและวรรคสามที่กำหนดคุณสมบัติของผู้เข้าร่วมประชุมและคำตอบแทนของผู้เข้าร่วมประชุม ได้ตัดออก และนำสาระเรื่องคำตอบแทนไปกำหนดเป็นอีกมาตราหนึ่ง (ร่างมาตรา ๓๑ วรรคสอง)

(๔.๓) หน้าที่ของผู้ประสานงาน ได้นำความในร่างมาตรา ๓๕ วรรคสาม และร่างมาตรา ๓๖ วรรคสอง และวรรคสาม มากำหนดเป็นอีกมาตราหนึ่งโดยกำหนดให้ชัดเจนว่าผู้ประสานงานมีหน้าที่จัดให้มีการประชุม กำหนดตัวบุคคลที่จะเข้าร่วมประชุม ดำเนินการประชุม และดำเนินการอื่นใดตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ส่วนคุณสมบัติของบุคคลที่จะเข้าร่วมประชุมที่กำหนดให้เป็นไปตามระเบียบที่กรมคุมประพฤติกำหนดนั้น ได้ตัดออก และให้เป็นดุลพินิจของผู้ประสานงานซึ่งอาจเป็นพนักงานคุมประพฤติหรือบุคคลอื่นที่ผู้อำนวยการสำนักงานคุมประพฤติแต่งตั้งเป็นผู้พิจารณาว่าข้อเท็จจริงแต่ละกรณีใครควรเข้าร่วมประชุมเพื่อหาทางยุติข้อพิพาท นอกจากนี้ ได้กำหนดให้ชัดเจนว่าผู้ประสานงานที่มีได้เป็นเจ้าของที่สังกัดกรมคุมประพฤติ และบุคคลที่เข้าร่วมประชุมให้ได้รับคำตอบแทนตามที่กำหนดในกฎกระทรวง (ร่างมาตรา ๓๑)

(๔.๔) หน้าที่ของผู้ประสานงานในการให้ความช่วยเหลือคู่กรณีเพื่อทำความตกลงร่วมกันในกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (ร่างมาตรา ๓๗ เดิม) ได้แก้ไขโดยกำหนดตัวบุคคลให้ชัดเจน ได้แก่ ผู้เสียหาย ผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ ผู้ถูกคุมความประพฤติ และสมาชิกของชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากอาชญากรรม รวมทั้งได้แก้ไขถ้อยคำให้ชัดเจนและเหมาะสมยิ่งขึ้น (ร่างมาตรา ๓๒)

(๔.๕) การกำหนดให้ถือว่าข้อตกลงเป็นส่วนหนึ่งของเงื่อนไขการคุมความประพฤติ (ร่างมาตรา ๓๘ เดิม) คณะกรรมการฯ เห็นว่า ควรกำหนดในลักษณะดังกล่าวเป็นการบังคับองค์กรอื่นซึ่งเป็นหลักการที่ไม่ถูกต้อง จึงได้แก้ไขโดยกำหนดให้เป็นหน้าที่ของ

พนักงานคุมประพฤติที่จะพิจารณาเสนอข้อตกลงนั้นให้ศาล พนักงานอัยการ หรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจ กำหนดเป็นส่วนหนึ่งของเงื่อนไขการคุมความประพฤติ และให้ดุลพินิจขององค์กรเหล่านั้นเป็นผู้พิจารณาตามที่เห็นสมควร ส่วนกรณีที่กำหนดให้พนักงานคุมประพฤติดูแลให้มีการปฏิบัติตามข้อตกลงในกรณีฟ้องคดีเหล่านั้นไม่ได้กำหนดให้ผู้ถูกคุมความประพฤติหรือผู้ถูกสืบเสาะและพินิจอยู่ในความดูแลของพนักงานคุมประพฤติ ได้ตัดออก เนื่องจากเป็นการปฏิบัติหน้าที่ตามปกติและความดังกล่าวมิได้มีสภาพบังคับอะไร ส่วนกรณีที่ข้อตกลงนั้นมีลักษณะเป็นการประนีประนอมยอมความก็มีผลตามกฎหมายอยู่แล้ว การกำหนดให้ถือเป็นส่วนหนึ่งของสัญญาประนีประนอมยอมความอาจทำให้เกิดการตีความได้จึงเห็นควรตัดความดังกล่าวออก (ร่างมาตรา ๓๓)

(๔.๖) การจัดทำมีกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ใหม่ในกรณีที่ไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงและคู่กรณีมีความประสงค์ (ร่างมาตรา ๓๔ เดิม) ได้แก้ไขโดยคำให้เหมาะสมยิ่งขึ้นโดยกำหนดเพิ่มเติมกรณีที่เกิดการเปลี่ยนแปลงไป (ร่างมาตรา ๓๔)

(๔.๗) การสิ้นสุดของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (ร่างมาตรา ๔๐ เดิม) ได้ตัดออก เนื่องจากการกำหนดมาตรานี้เพื่อให้พนักงานคุมประพฤติทราบว่าตนยังมีหน้าที่จัดทำมีกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ต่อไปอีกหรือไม่ ซึ่งการสิ้นสุดของกระบวนการดังกล่าวเป็นไปตามสภาพของข้อเท็จจริง จึงไม่จำเป็นต้องกำหนดไว้ แต่หากกรมคุมประพฤติต้องการกำหนดแนวทางการปฏิบัติงานของพนักงานคุมประพฤติให้ชัดเจนก็สามารถกำหนดเป็นระเบียบภายในของกรมคุมประพฤติโดยไม่ต้องกำหนดไว้ในร่างพระราชบัญญัตินี้

(๑๐) หมวด ๖ การสงเคราะห์ มีการแก้ไขดังนี้

(๑๐.๑) ลักษณะของการสงเคราะห์ ได้นำความในบทนิยาม “การสงเคราะห์” ประกอบกับร่างมาตรา ๔๓ เดิม ที่กำหนดให้การสงเคราะห์เป็นความรับผิดชอบของรัฐ มากำหนดไว้เป็นมาตราแรกของหมวดนี้ รวมทั้งได้นำความในร่างมาตรา ๔๔ เดิม ที่กำหนดให้รัฐมนตรีออกระเบียบเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การกำหนดมาตรฐานการสงเคราะห์และรายละเอียดเกี่ยวกับการสงเคราะห์ มากำหนดไว้ให้ชัดเจนในมาตรานี้ด้วย (ร่างมาตรา ๓๕)

(๑๐.๒) บุคคลที่สมควรได้รับการสงเคราะห์ (ร่างมาตรา ๔๒ เดิม) คณะกรรมการฯ ได้พิจารณาข้อสังเกตของสำนักงบประมาณเกี่ยวกับความซ้ำซ้อนของการสงเคราะห์บุคคลตาม (๓) ผู้อยู่ระหว่างการตรวจพิสูจน์และการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดกับการใช้จ่ายเงินกองทุนตามร่างพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ซึ่งผู้แทนกรมคุมประพฤติชี้แจงว่า ปัจจุบันพนักงานคุมประพฤติได้รับแต่งตั้งเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด และมีหน้าที่ดูแลฟื้นฟูและให้การสงเคราะห์ผู้ติดยาเสพติดด้วย แต่เนื่องจากร่างพระราชบัญญัตินี้กับร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวเสนอให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาพร้อมกันจึงกำหนดความใน (๓) ไว้ ซึ่งหากร่างพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ผ่านการพิจารณา

ก็สามารถตัดความใน (๓) ได้ คณะกรรมการฯ พิจารณาแล้วเห็นควรคงความใน (๓) ไว้ และอาจมีการเสนอตัดออกในชั้นการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรต่อไป โดยมีการจัดกลุ่มบุคคลที่ใกล้เคียงกันไว้ในอนุมาตราเดียวกันและแก้ไขถ้อยคำให้ชัดเจนและเหมาะสมยิ่งขึ้น (ร่างมาตรา ๓๖)

(๑๐.๓) การกำหนดให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการเพื่อให้การสงเคราะห์ตามแนวทางที่กรมคุมประพฤติกำหนด (ร่างมาตรา ๔๔ เดิม) ได้ตัดออก เนื่องจาก การดำเนินการดังกล่าวเป็นการปฏิบัติงานภายในของกรมคุมประพฤติ จึงไม่มีความจำเป็นต้องกำหนดไว้ในกฎหมาย

(๑๐.๔) การกำหนดให้สำนักงานคุมประพฤติและหน่วยงานต่างๆ มีหน้าที่ให้คำแนะนำและดำเนินการเรื่องการสงเคราะห์ในส่วนที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการประสานกับหน่วยงานต่างๆ (ร่างมาตรา ๔๕ เดิม) ได้ตัดออก เนื่องจากบทบัญญัติมาตรานี้มีลักษณะเป็นการกำหนดหน้าที่ของหน่วยงานอื่นด้วย แต่หากจำเป็นต้องมีการประสานงานกันให้ขอความร่วมมือจากส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะเหมาะสมกว่า

(๑๐.๕) การกำหนดให้รัฐมนตรีมีอำนาจจัดตั้งและยุบเลิกบ้านสงเคราะห์ผู้กระทำผิด และให้บ้านสงเคราะห์ดังกล่าวเป็นหน่วยงานในสังกัดกรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม (ร่างมาตรา ๔๖ เดิม) คณะกรรมการฯ ได้พิจารณาประกอบกับมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๕๒ เรื่อง ข้อสังเกตของ ก.พ. เกี่ยวกับการกำหนดตำแหน่งหัวหน้าส่วนราชการไว้ในกฎหมาย (ก.พ.) ซึ่งห้ามการจัดตั้งส่วนราชการไว้ในกฎหมาย และเห็นว่ามติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวมิได้กำหนดห้ามเด็ดขาด หากมีความจำเป็นก็สามารถกำหนดได้ จึงได้คงไว้ตามร่างฯ ที่กระทรวงยุติธรรมเสนอและได้แก้ไขถ้อยคำเล็กน้อยเพื่อความชัดเจน (ร่างมาตรา ๓๗)

(๑๐.๖) การกำหนดให้รัฐมนตรีมีอำนาจกำหนดให้สถานที่อื่นใดเป็นบ้านสงเคราะห์ผู้กระทำผิด (ร่างมาตรา ๔๗ เดิม) ได้แก้ไขถ้อยคำ จาก “บ้านสงเคราะห์ผู้กระทำผิด” เป็น “สถานที่เพื่อให้การสงเคราะห์ผู้กระทำผิด” เพื่อมิให้เกิดความเข้าใจว่า สถานที่ตามมาตรานี้เป็นหน่วยงานในสังกัดกรมคุมประพฤติเช่นเดียวกับบ้านสงเคราะห์ผู้กระทำผิดตามร่างมาตรา ๓๗ เนื่องจากกรณีตามร่างมาตรานี้เป็นสถานที่ของเอกชนซึ่งกรมคุมประพฤติจะเข้ามาดูแลและให้การสนับสนุนตามความเหมาะสมเท่านั้น โดยได้นำความในวรรคสองที่กำหนดหน้าที่ของผู้อำนวยการสำนักงานคุมประพฤติในการสนับสนุนการปฏิบัติงาน มากำหนดไว้ในตอนท้ายของวรรคหนึ่งเพื่อความชัดเจน (ร่างมาตรา ๓๘)

(๑๐.๗) การกำหนดให้รัฐมนตรีออกระเบียบเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การกำหนดมาตรฐานการสงเคราะห์ การออกข้อบังคับ และรายละเอียดเกี่ยวกับการสงเคราะห์ (ร่างมาตรา ๔๘ เดิม) ได้ตัดออก และนำความดังกล่าวไปกำหนดเป็นวรรคสองของร่างมาตรา ๓๕ โดยแก้ไขถ้อยคำให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

(๑๑) หมวด ๗ กองทุนป้องกันอาชญากรรมและแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด มีการแก้ไขดังนี้

(๑๑.๑) วัตถุประสงค์ของกองทุน (ร่างมาตรา ๔๙ เดิม) คณะกรรมการฯ ได้พิจารณาข้อสังเกตของผู้แทนสำนักงานประมาณที่ว่า วัตถุประสงค์ของกองทุนที่กำหนดให้เป็น ทุนใช้จ่ายในการป้องกันอาชญากรรมอาจมีความซ้ำซ้อนกับอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานอื่นแล้ว ได้แก้ไขโดยกำหนดให้กองทุนมีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ในการป้องกันอาชญากรรม แก้ไขฟื้นฟู และสงเคราะห์ผู้กระทำผิดตามพระราชบัญญัตินี้ และตัดรายละเอียดใน (๑) ถึง (๗) ออก เพื่อให้ขอบเขตการใช้จ่ายเงินกองทุนจำกัดเฉพาะกรณีตามร่างพระราชบัญญัตินี้จะได้ไม่ซ้ำซ้อน กับกฎหมายฉบับอื่น ที่อาจมีการกำหนดเรื่องเดียวกันไว้ ตามที่ผู้แทนกรมคุมประพฤติเสนอ (ร่างมาตรา ๓๙)

(๑๑.๒) ที่มาของกองทุน (ร่างมาตรา ๕๐ เดิม) ได้แก้ไขด้วยคำใน (๔) จาก “องค์กรระหว่างประเทศ” เป็น “องค์กรระหว่างประเทศ” เพื่อความถูกต้องและสอดคล้อง กับกฎหมายฉบับอื่น รวมทั้งได้แก้ไขความใน (๖) ซึ่งกระทรวงการคลัง(กรมบัญชีกลาง)และ สำนักงานประมาณมีข้อสังเกตถึงความไม่ชัดเจนเกี่ยวกับที่มาของรายได้ของกองทุนซึ่งไม่อาจทราบได้ว่า ร้อยละหนึ่งของค่าปรับสุทธิจะมีจำนวนเพียงพอหรือไม่ โดยคณะกรรมการฯ ได้กำหนดให้เป็นไปตามจำนวนที่กรมคุมประพฤติจะได้ตกลงกับกระทรวงการคลังโดยให้เพียงพอต่อการดำเนินงาน ตามวัตถุประสงค์ของกองทุนฯ ซึ่งกระทรวงการคลังไม่ขัดข้อง (ร่างมาตรา ๕๐)

(๑๑.๓) การกำหนดให้เงินและดอกผลที่กองทุนได้รับไม่ต้องนำส่ง กระทรวงการคลังเป็นรายได้แผ่นดิน (ร่างมาตรา ๕๑ เดิม) และการกำหนดให้มีคณะกรรมการ บริหารกองทุน (ร่างมาตรา ๕๒ เดิม) เป็นไปตามร่างฯ ที่กรมคุมประพฤติเสนอ (ร่างมาตรา ๕๑ และร่างมาตรา ๕๒ ตามลำดับ)

(๑๑.๔) การนำบทบัญญัติในส่วนของคณะกรรมการคุมประพฤติมาใช้กับ คณะกรรมการบริหารกองทุน (ร่างมาตรา ๕๓ เดิม) ได้แก้ไขให้สอดคล้องกับบทบัญญัติในหมวด คณะกรรมการคุมประพฤติที่ให้นำกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองมาใช้บังคับ โดยอนุโลม (ร่างมาตรา ๕๓)

(๑๑.๕) อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารกองทุน (ร่างมาตรา ๕๔ เดิม) เนื่องจากความใน (๒) และ (๓) ได้ให้อำนาจคณะกรรมการบริหารกองทุนออกระเบียบ ในเรื่องต่างๆ และเป็นผู้ปฏิบัติตามระเบียบนั้น ไม่เหมาะสมและไม่สอดคล้องกับกฎหมายฉบับต่างๆ ที่จะให้คณะกรรมการตามกฎหมายนั้นเป็นผู้วางระเบียบให้ปฏิบัติ จึงได้แก้ไขโดยกำหนดให้ คณะกรรมการคุมประพฤติเป็นผู้ออกระเบียบเกี่ยวกับการบริหารกองทุน การพิจารณาอนุมัติ การจ่ายเงิน การรายงานสถานะการเงินและการบริหารกองทุน เพื่อให้คณะกรรมการบริหาร กองทุนปฏิบัติ (ร่างมาตรา ๕๔)

ส่วนการรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน และการจัดหาผลประโยชน์ของกองทุน ตาม (๑) ได้นำไปกำหนดเป็นอีกมาตราหนึ่ง โดยให้คณะกรรมการคุมประพฤติเป็นผู้ออกระเบียบดังกล่าว (ร่างมาตรา ๔๕)

(๑๑.๖) องค์ประกอบของคณะกรรมการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของกองทุน (ร่างมาตรา ๕๕ เดิม) ได้แก้ไขโดยกำหนดให้คณะกรรมการคุมประพฤติแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนห้าคน เป็นคณะกรรมการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของกองทุน และให้กรรมการด้วยกันเลือกกรรมการคนใดคนหนึ่งเป็นประธานกรรมการ รวมทั้งกำหนดให้อธิบดีแต่งตั้งข้าราชการของกรมคุมประพฤติเป็นเลขานุการและผู้ช่วยเลขานุการฯ (ร่างมาตรา ๕๗) ส่วนความในวรรคสองที่กำหนดให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับคณะกรรมการคุมประพฤติมาใช้โดยอนุโลม ได้แก้ไขให้สอดคล้องกับบทบัญญัติในหมวดคณะกรรมการคุมประพฤติที่ให้นำกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองมาใช้บังคับโดยอนุโลม โดยนำมากำหนดเป็นอีกมาตราหนึ่ง (ร่างมาตรา ๕๘)

(๑๑.๗) อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการติดตามและประเมินผล (ร่างมาตรา ๕๖ เดิม) ได้แก้ไขโดยกำหนดชื่อของคณะกรรมการให้ถูกต้อง (ร่างมาตรา ๕๙)

(๑๑.๘) การจัดทำบดุลและบัญชีทำการส่งผู้สอบบัญชีตรวจสอบ และการจัดทำรายงานของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (ร่างมาตรา ๕๗ เดิม) เนื่องจากผู้แทนสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินมีข้อสังเกตว่า การกำหนดให้สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินต้องตรวจสอบบัญชีทุกรอบปีและจัดทำรายงานตามวรรคสอง และให้นำรายงานนั้นเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภตามวรรคสาม เป็นกรณีของกองทุนที่เป็นองค์การมหาชนที่มีกฎหมายจัดตั้งขึ้นโดยเฉพาะ แต่กรณีกองทุนของส่วนราชการเป็นการตรวจสอบการใช้จ่ายเงินจากงบประมาณแผ่นดินซึ่งจะไม่มีกรับรองบัญชี และที่มาของกองทุนตามร่างพระราชบัญญัตินี้ ส่วนหนึ่งมาจากงบประมาณรายจ่ายประจำปีของกรมคุมประพฤติซึ่งสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินสามารถตรวจสอบได้ตามปกติอยู่แล้ว จึงไม่จำเป็นต้องกำหนดความในวรรคสองและวรรคสามไว้ ซึ่งคณะกรรมการฯ เห็นด้วย และได้ตัดความดังกล่าวออก รวมทั้งได้แก้ไขวรรคตอนในวรรคหนึ่งให้เหมาะสมยิ่งขึ้น (ร่างมาตรา ๕๖)

(๑๒) หมวด ๘ บทกำหนดโทษ มีการแก้ไขดังนี้

(๑๒.๑) การกำหนดความผิดสำหรับเจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่ที่ถูกสืบเสาะและพินิจหรือผู้ถูกคุมความประพฤติอาศัยหรือทำงานหรือมีความเกี่ยวข้องกับที่ขัดขืนไม่ยอมให้พนักงานคุมประพฤติเข้าไปในสถานที่นั้น หรือไม่ยอมตอบคำถาม (ร่างมาตรา ๕๘ เดิม) ได้แก้ไขโดยกำหนดความผิดสำหรับบุคคลทุกคนที่ขัดขวางมิให้พนักงานคุมประพฤติปฏิบัติหน้าที่ตามร่างมาตรา ๑๒ (๑) และกำหนดอัตราโทษให้เหมาะสมเป็นจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (ร่างมาตรา ๕๐)

LIART

(๑๒.๒) การกำหนดความผิดสำหรับผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งเรียกของพนักงานคุมประพฤติ โดยไม่มาพบ หรือไม่ยอมให้ถ้อยคำ หรือไม่ยอมส่งพยานวัตถุหรือพยานเอกสาร (ร่างมาตรา ๕๙ เดิม) ได้แก้ไขโดยกำหนดให้ครอบคลุมถึงการไม่ยอมให้ถ้อยคำตามมาตรา ๑๒ (๑) การไม่ปฏิบัติตามคำสั่งเรียกของพนักงานคุมประพฤติ โดยไม่มาพบหรือไม่ยอมให้ถ้อยคำตามมาตรา ๑๒ (๒) และการไม่ยอมส่งพยานหลักฐานตามมาตรา ๑๒ (๓) และเนื่องจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติมีข้อสังเกตว่า อำนาจของพนักงานคุมประพฤติตามร่างมาตรา ๑๒ (๓) จะกระทบต่อการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนในการรวบรวมพยานหลักฐาน ซึ่งบางครั้งไม่สามารถส่งหลักฐานให้ได้และอาจมีความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ จึงได้กำหนดข้อยกเว้นในตอนต้นให้ชัดเจนว่าหากไม่สามารถปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานคุมประพฤติ โดยมีเหตุผลอันสมควรก็ไม่มีผิดตามมาตรา นี้ เพื่อให้เป็นไปตามข้อสังเกตดังกล่าว รวมทั้งได้กำหนดอัตราโทษเป็นจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เช่นเดียวกับร่างมาตรา ๕๐ (ร่างมาตรา ๕๑)

(๑๒.๓) การกำหนดความผิดสำหรับเจ้าพนักงานที่ล่วงรู้หรือได้มาซึ่งความลับของผู้อื่น เพราะการปฏิบัติหน้าที่แล้วนำความลับนั้นไปเปิดเผย โดยประการที่อาจจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน (ร่างมาตรา ๖๐ เดิม) ได้แก้ไขถ้อยคำเล็กน้อย และกำหนดอัตราโทษให้เหมาะสม ซึ่งคณะกรรมการฯ พิจารณาแล้วเห็นว่า หากจะกำหนดอัตราส่วนของโทษจำคุกต่อโทษปรับให้สอดคล้องกับร่างมาตรา ๕๐ และร่างมาตรา ๕๑ โทษปรับจะสูงถึงหกหมื่นบาท ซึ่งเป็นอัตราโทษที่สูงเกินไป จึงได้กำหนดเป็นโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินสามหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (ร่างมาตรา ๕๒)

(๑๓) บทเฉพาะกาล (ร่างมาตรา ๖๑ เดิม) ที่กำหนดรองรับพนักงานคุมประพฤติที่ได้รับการแต่งตั้งตามพระราชบัญญัติวิธีดำเนินการคุมความประพฤติตามประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. ๒๕๒๒ ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้เป็นพนักงานคุมประพฤติตามร่างพระราชบัญญัตินี้ ได้ตัดออก เนื่องจากความดังกล่าวไม่มีลักษณะเป็นบทเฉพาะกาล แต่เป็นการรับรองสถานะของพนักงานคุมประพฤติอย่างถาวร การแต่งตั้งใหม่ทั้งหมดเพื่อจะได้มีโอกาสกลั่นกรองบุคคลที่มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพเพื่อแต่งตั้งเป็นพนักงานคุมประพฤติตามร่างพระราชบัญญัตินี้ จะเหมาะสมมากกว่า

นอกจากนี้ ได้แก้ไขรูปแบบการร่างกฎหมาย และบันทึกหลักการและเหตุผลให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

พฤษภาคม ๒๕๕๐

LIART

ส่วนที่ ๒

ข้อมูลประกอบการพิจารณา
ร่างพระราชบัญญัติคุมประพฤติ
พ.ศ. ....

Legislative Institutional Repository of Thailand

คำชี้แจงความจำเป็นในการตราร่างพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. ....^{*}

๑. ชื่อร่างพระราชบัญญัติ

ร่างพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. ....

๒. ส่วนราชการหรือหน่วยงานผู้ขอ

กรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม

๓. ความจำเป็นมา

งานคุมประพฤติ (Probation) ได้นำมาใช้ในประเทศไทย เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๙๕ โดยนำมาใช้กับผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชน จนกระทั่งต่อมาปี พ.ศ. ๒๕๒๒ จึงได้นำมาใช้กับผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่ โดยอยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานคุมประพฤติกลาง สังกัดสำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติวิธีดำเนินการคุมความประพฤติตามประมวลกฎหมายหมายอาญา พ.ศ. ๒๕๒๒ เพื่อรองรับมาตรา ๕๖ แห่งประมวลกฎหมายอาญาให้มีผลบังคับใช้อย่างสมบูรณ์ กฎหมายฉบับนี้ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติ ตลอดจนวิธีดำเนินการคุมความประพฤติผู้กระทำผิดไว้ โดยศาลจะสั่งให้พนักงานคุมประพฤติทำการสืบเสาะและพินิจจำเลยก่อนมีคำพิพากษา และทำรายงานเสนอศาลเพื่อประกอบในการใช้ดุลพินิจในการลงโทษกับจำเลยได้อย่างเหมาะสม หากศาลพิพากษาให้รอการลงโทษจำคุกจะกำหนดเงื่อนไขการคุมความประพฤติและให้อยู่ภายใต้การกำกับดูแลโดยพนักงานคุมประพฤติ

ตั้งแต่เริ่มดำเนินงานผลการดำเนินงานเป็นที่ประจักษ์ชัดถึงความสำเร็จ กล่าวคืองานคุมประพฤติช่วยป้องกันและลดปัญหาอาชญากรรมและได้แก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด สมดังเจตนารมณ์ของกฎหมายสอดคล้องกับนโยบายของกรมคุมประพฤติในการ “คืนคนดีสู่สังคม” จึงได้รับการยกฐานะให้เป็นกรมคุมประพฤติ เมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๓๕ กรมคุมประพฤติได้ปฏิบัติงานดูแลให้ออกาสผู้กระทำผิดเฉลี่ยปีละกว่า ๑๐๐,๐๐๐ ราย ทำให้บุคคลเหล่านี้ไม่ต้องถูกคุมขังในเรือนจำ ซึ่งนอกจากไม่เสียประวัติและไม่ต้องใช้จ่ายงบประมาณของรัฐในการสร้างเรือนจำเลี้ยงดูบุคคลเหล่านี้แล้ว ยังทำให้บุคคลเหล่านี้สามารถสร้างผลผลิตจำนวนมากให้กับประเทศอีกด้วย

จากความสำเร็จของงานคุมประพฤติและสภาพปัญหาวิกฤตของกระบวนการยุติธรรมที่มีคดีล้นระบบศาลและผู้ต้องขังล้นเรือนจำ ทำให้รัฐบาลให้ความสำคัญกับระบบกระบวนการยุติธรรมทางเลือกและการพัฒนาทางเลือกในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดมากขึ้น ต่อมาได้มีมติ

^{*} ที่มา : กรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม ณ วันที่ ๑๙ ก.ย. ๒๕๕๐

คณะรัฐมนตรี วันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๗ กำหนดมาตรการลดปริมาณคดีชั้นสู่ศาล โดยให้กรมคุมประพฤติเป็นหน่วยงานหลักเกี่ยวกับการคุมความประพฤติชั้นก่อนพิจารณาคดี ชั้นพิจารณาคดี และชั้นหลังการพิจารณาของศาล ทั้งผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ในงานคุมประพฤติ จากเดิมงานคุมประพฤติที่ปฏิบัติตามคำสั่งของศาลได้ขยายไปสู่การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดอย่างครบวงจรในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรม และครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย มีผลให้กรมคุมประพฤติต้องรับภารกิจใหม่ ๆ เพิ่มจากภารกิจเดิมมากขึ้น ได้แก่ ภารกิจในการคุมความประพฤติเด็กและเยาวชน ภารกิจการคุมประพฤตินักโทษเด็ดขาดที่ได้รับการพักการลงโทษและการลดวันต้องโทษ การสงเคราะห์ผู้กระทำผิดในทุกขั้นตอนการดำเนินการในชั้นชะลอการฟ้องของพนักงานอัยการ (ร่างพระราชบัญญัติชะลอการฟ้องขณะนี้อยู่ในชั้นพิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา) การนำทรัพยากรชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมและแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด

นอกจากนี้ องค์การสหประชาชาติได้กำหนดมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติสำหรับมาตรการไม่ควบคุมตัว (The Tokyo Rules) มาตั้งแต่ปี ๒๕๓๓ และได้เรียกร้องให้ประเทศสมาชิกทั้งหลายนำกฎมาตรฐานนี้ไปประยุกต์ใช้ในการกำหนดนโยบายและวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ซึ่งทำให้เกิดกระบวนการยุติธรรมทางเลือกมาตรฐานใหม่เกิดขึ้น เช่น การลงโทษระดับกลาง กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice) ประเทศไทยซึ่งเป็นสมาชิกขององค์การดังกล่าวต้องปฏิบัติตาม จึงได้เกิดมาตรฐานแห่งชาติว่าด้วยการปฏิบัติงานของกรมคุมประพฤติ เมื่อวันที่ ๒๗ กันยายน ๒๕๕๗ ซึ่งการปฏิบัติงานตามภารกิจดังกล่าวข้างต้นทั้งหมดยังไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายรองรับ จึงสมควรให้มีกฎหมายฉบับนี้

๔. วัตถุประสงค์และเป้าหมายของภารกิจ

๔.๑ วัตถุประสงค์และเป้าหมายของภารกิจ

๔.๑.๑ เพื่อให้มีกฎหมายรองรับอำนาจหน้าที่ตามภารกิจที่ได้รับมอบหมายจากมติคณะรัฐมนตรี และรองรับภารกิจใหม่ ๆ ของกรมคุมประพฤติในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดตั้งแต่ในชั้นก่อนฟ้อง ชั้นพิจารณาและชั้นหลังการพิจารณาคดีของศาล

๔.๑.๒ เพื่อคุ้มครองดูแลประชาชนที่ด้อยโอกาสทุกกลุ่มที่กระทำผิด สามารถกลับสู่สังคมและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข รวมถึงการดูแลผู้เสียหายที่ได้รับผลร้ายจากอาชญากรรม

๔.๑.๓ เพื่อป้องกันอาชญากรรมโดยนำทรัพยากรชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาอาชญากรรม

๔.๑.๔ เพื่อนำนวัตกรรมใหม่มาใช้ในกระบวนการยุติธรรม เช่น กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ เป็นต้น

LIART

๔.๒ ความจำเป็นที่ต้องทำการกิจ

ภารกิจเดิมของกรมคุมประพฤติ คือ การดูแลผู้กระทำผิดเฉพาะในชั้นก่อนและหลังศาลมีคำพิพากษา โดยมีพระราชบัญญัติวิธีดำเนินการคุมความประพฤติตามประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. ๒๕๒๒ บัญญัติรองรับการปฏิบัติงานไว้ ดังนี้

๑. งานสืบเสาะและพินิจ

เป็นขั้นตอนก่อนศาลมีคำพิพากษา คือ กระบวนการแสวงหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับประวัติภูมิหลัง ได้แก่ อายุ ประวัติ ความประพฤติ สถิติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ และสิ่งแวดล้อมของจำเลย ตลอดจนสภาพความผิดและเหตุอันอันควรปราณี เพื่อนำมาประมวลวิเคราะห์ทำความเข้าใจเพื่อรายงานเสนอศาลประกอบการใช้ดุลพินิจในการลงโทษจำเลย

๒. งานควบคุมและสอดส่อง

เป็นขั้นตอนหลังศาลมีคำพิพากษาให้คุมความประพฤติผู้กระทำผิดแล้ว โดยพนักงานคุมประพฤติจะเป็นผู้ทำหน้าที่ในการให้คำปรึกษา แนะนำ ดักเตือน และช่วยเหลือผู้ถูกคุมความประพฤติในเรื่องความประพฤติ และการประกอบอาชีพ เพื่อให้ผู้ถูกคุมความประพฤติมีความรับผิดชอบ ประกอบอาชีพสุจริต เป็นผู้นำครอบครัวหรือสมาชิกครอบครัวที่ดี ไม่ก่อความเดือดร้อนให้ชุมชนและกลับไปกระทำความผิดอีก โดยพนักงานคุมประพฤติจะทำรายงานและเสนอความเห็นต่อศาล

๓. งานกิจกรรมชุมชน

เป็นขั้นตอนของพนักงานคุมประพฤติในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด โดยการนำชุมชนและทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน ได้แก่ สถาบันหรือองค์กรต่าง ๆ ผู้นำชุมชน ประชาชนในชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนช่วยเหลือผู้กระทำผิดให้สามารถดำเนินชีวิตและปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้ โดยให้มีการจัดอบรมอาสาสมัครคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม ให้เข้ามามีบทบาทในการมีส่วนร่วมแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดตามโครงการอาสาสมัครคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม

เมื่อมีการปฏิรูประบบราชการในปี พ.ศ. ๒๕๔๕ ทำให้มีการปฏิรูปงานคุมประพฤติตามแนวทางมติคณะรัฐมนตรี ภายใต้โครงสร้างกระทรวงยุติธรรมใหม่ ลักษณะงานคุมประพฤติได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ได้มีการขยายฐานงานสู่ภารกิจการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดในชุมชน (Community Corrections) อย่างครบวงจร

๔.๓ ปัญหาหรือข้อบกพร่องที่ต้องแก้ไข

ภายหลังรัฐบาลมีนโยบายให้กรมคุมประพฤติเป็นหน่วยงานหลักเกี่ยวกับการคุมความประพฤติในทุกขั้นตอน เมื่อได้มีการปฏิรูประบบราชการในปี พ.ศ. ๒๕๔๕ ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติปรับปรุง กระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ และพระราชกฤษฎีกาโอนกิจการบริหารและอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการให้เป็นไปตาม

พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ พ.ศ. ๒๕๔๕ ตามกฎหมายทั้งสองฉบับมีผลให้กรมคุมประพฤติต้องรับโอนงานจากสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรมในขณะนั้น ปัจจุบัน คือ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ในการคุมประพฤติเด็กและเยาวชน และจากกรมราชทัณฑ์ด้านการคุมความประพฤตินักโทษเด็ดขาดที่ได้รับการพักการลงโทษและการลดวันต้องโทษ รวมถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง คือ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๓ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๘ และพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช ๒๔๗๙ ซึ่งกฎหมายสองฉบับดังกล่าวไม่ได้บัญญัติรองรับการทำงานของพนักงานคุมประพฤติ กรมคุมประพฤติไว้อย่างชัดเจน ทำให้พนักงานคุมประพฤติไม่มีอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติงานตามกฎหมาย การปฏิบัติงานของพนักงานคุมประพฤติในปัจจุบันอาศัยอำนาจในทางบริหารตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ ซึ่งส่งผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๔๐ ซึ่งอาจทำให้การปฏิบัติงานของพนักงานคุมประพฤติ ล่วงละเมิดต่อสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนตามรัฐธรรมนูญได้ ทำให้การปฏิบัติงานต้องใช้ความระมัดระวังเป็นอย่างมาก

นอกจากนี้กรมคุมประพฤติมีภารกิจใหม่เกิดขึ้นมากมาย เช่น ภารกิจการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด การแก้ไขฟื้นฟูและสงเคราะห์ผู้กระทำผิด กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ การทำงานบริการสังคม การนำทรัพยากรชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมและแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด ซึ่งภารกิจที่กล่าวมานี้จำเป็นต้องมีกฎหมายรองรับและเป็นข้อบกพร่องที่ต้องเร่งดำเนินการแก้ไข

๔.๔ มาตรการที่จะบรรลุดูวัตถุประสงค์ของภารกิจ

การตราร่างพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. .... เพื่อให้เป็นกฎหมายที่สามารถรองรับภารกิจทั้งหมดของกรมคุมประพฤติ ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความครอบคลุม ชัดเจน อำนวยประโยชน์ให้หน่วยงาน ประชาชน กลุ่มผู้กระทำผิด ตลอดจนเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ปฏิบัติงานตามกฎหมายฉบับนี้และผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

๔.๕ ทางเลือกอื่นที่จะสามารถบรรลุดูวัตถุประสงค์เดียวกัน

ไม่มี

๔.๖ เหตุผลที่ทำให้เชื่อว่ามาตรการนี้จะสามารถแก้ไขปัญหาหรือข้อบกพร่องนั้นได้

เมื่อมีการตรากฎหมายฉบับนี้ จะทำให้กรมคุมประพฤติสามารถปฏิบัติงานภายใต้กรอบที่กฎหมายบัญญัติไว้เป็นการคุ้มครองประชาชนอย่างชัดเจน อีกทั้งทำให้ประชาชนรับรู้ถึงสิทธิและหน้าที่ในแง่ที่ว่าตนเองจะได้อะไรจากกฎหมายฉบับนี้

๕. ใครเป็นผู้ทำภารกิจ

กรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการตามกฎหมายฉบับนี้

LIERT

๖. ความจำเป็นในการตรากฎหมาย

กฎหมายฉบับนี้ได้มีการกำหนดอำนาจหน้าที่ของผู้ปฏิบัติงานไว้ มีการกำหนดขอบข่ายภารกิจของงานคุณประพฤติในปัจจุบันไว้ ครอบคลุมทุกภารกิจ ซึ่งหากไม่มีการกำหนดไว้แล้ว จะทำให้เกิดปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานเช่นที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน พนักงานคุณประพฤติปฏิบัติงานโดยไม่มีกฎหมายบัญญัติรองรับอำนาจหน้าที่ ทำให้เกิดข้อขัดข้องในการปฏิบัติงานและทำให้งานไม่บรรลุวัตถุประสงค์

๗. ความซ้ำซ้อนของกฎหมาย

การตรากฎหมายฉบับนี้ขึ้นไม่ทำให้เกิดความซ้ำซ้อนหรือขัดกับกฎหมายที่บังคับใช้อยู่เดิมหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องอื่นใด

๘. ภาระต่อบุคคลและความคุ้มค่า

ประโยชน์และความคุ้มค่าที่ได้รับจากการปฏิบัติตามกฎหมายฉบับนี้

งานคุณประพฤติผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่ได้เกิดขึ้นในประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๒ โดยปฏิบัติงานในการให้โอกาสผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่ที่กระทำความผิดให้ไม่ต้องรับโทษจำคุก โดยศาลจะใช้ดุลพินิจพิจารณาให้รอการลงโทษจำคุกไว้โดยอยู่ภายใต้เงื่อนไขการคุมความประพฤติที่มีพนักงานคุมประพฤติเป็นผู้กำกับดูแลนับตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงปัจจุบัน (มิถุนายน ๒๕๔๘) งานคุณประพฤติได้มีส่วนช่วยเหลือสังคมและสนับสนุนต่อการพัฒนาประเทศตามกรอบแนวทางของกฎหมายฉบับนี้ คือ

๘.๑ รัฐสามารถอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนได้อย่างเต็มที่

งานคุณประพฤติช่วยให้ศาล คณะกรรมการพักการลงโทษ และลดวันต้องโทษ ได้รับทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวจำเลยและผู้พักการลงโทษและลดวันต้องโทษในข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ประวัติภูมิหลังทางสังคม ประวัติการกระทำความผิด สาเหตุแห่งการกระทำความผิด เพื่อใช้ประกอบดุลพินิจอย่างเป็นธรรมและเหมาะสมกับผู้กระทำผิดแต่ละรายเพื่อคัดกรองบุคคลที่มีความเหมาะสมออกสู่สังคม

๘.๒ ป้องกันสังคมให้ปลอดภัยจากอาชญากรรม

ผู้กระทำผิดจะได้รับการดูแล แก้ไขฟื้นฟูจากพนักงานคุมประพฤติ อาสาสมัครคุมประพฤติ และเครือข่ายยุติธรรมชุมชน ให้สามารถกลับคืนสู่สังคม (Reintegration) และดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีคุณภาพ โดยชุมชนเข้ามามีส่วนในการแก้ไขปัญหากฎอาชญากรรม

๘.๓ ประหยัดงบประมาณของรัฐ

ปัจจุบันรัฐต้องใช้จ่ายเงินงบประมาณในการสร้างเรือนจำและเลี้ยงดูนักโทษในเรือนจำเป็นเงินจำนวนมาก การไม่ต้องถูกจำคุกโดยคุมความประพฤติไว้ หรือให้พักการลงโทษ

LIART

และลดวันต้องโทษ ทำให้ลดความแออัดของเรือนจำลง ประหยัดงบประมาณ ทำให้เรือนจำเหมาะสำหรับเป็นสถานที่แก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดร้ายแรงหรือผู้กระทำผิดนิสัยได้มากขึ้น

๘.๔ ลดปัญหาสังคม

ทำให้สังคมเกิดความสงบสุข ประองตองสมานฉันท์และยอมรับผู้กระทำผิดมากขึ้น โดยนำแนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ซึ่งเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมประเพณีของไทยมาใช้

๙. ความพร้อมของรัฐ

๙.๑ กรมคุมประพฤติมีความพร้อมในการดำเนินการ

โดยปรับโครงสร้างองค์กรเพื่อเตรียมรองรับกฎหมายฉบับนี้ โดยใช้วิธีเกลี่ยอัตรากำลังภายในกรม เพื่อปฏิบัติหน้าที่ดำเนินการตามโครงการต่าง ๆ เพื่อเตรียมการรองรับกฎหมายฉบับนี้ เช่น จัดตั้งหน่วยงานภายในเพื่อรองรับภารกิจงานคุมประพฤติเด็กและเยาวชน นอกจากนี้ มีการมอบหมายหน้าที่ให้บุคลากรที่มีอยู่เดิม ดำเนินงานตามนวัตกรรมใหม่ ๆ อาทิ กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ และเครือข่ายชุมชน เป็นต้น

๙.๒ ในการบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย กรมคุมประพฤติกำหนดแนวทางการดำเนินงานไว้ ดังนี้

๙.๒.๑ ด้านพัฒนาบุคลากร

กรมคุมประพฤติเป็นหน่วยงานหลักในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด จึงมีบุคลากรที่มีความรู้และความชำนาญในการดำเนินการตามกฎหมายฉบับนี้ ปัจจุบันได้มีการเตรียมความพร้อมให้แก่บุคลากรของกรมคุมประพฤติเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง โดยได้จัดให้มีการอบรมหลักสูตรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานให้กับพนักงานคุมประพฤติ เช่น การพัฒนาองค์ความรู้ จัดทำหลักสูตรในการอบรม “พนักงานคุมประพฤติสมานฉันท์” ที่จะมาเป็น “ผู้ประสานงาน” (Facilitators) ในการจัดประชุมประสานสัมพันธ์ภาพระหว่างผู้กระทำผิดและผู้เสียหาย (Victim – Offender Mediator) และได้มีการนำแนวทางใหม่นี้มาทดลองใช้ในงานคุมประพฤติ ในปีงบประมาณ ๒๕๕๗ – ๒๕๕๘ การจัดทำแผนพัฒนาบุคลากร การจัดทำคู่มือในการปฏิบัติงานเด็กและเยาวชน การจัดทำคู่มือพักการลงโทษและลดวันต้องโทษ การอบรมและพัฒนาทักษะงานคุมประพฤติเฉพาะด้าน รวมถึงการพิจารณาจัดส่วนบุคลากรไปศึกษาดูงานทั้งในและต่างประเทศ เป็นต้น

๙.๒.๒ ด้านการประชาสัมพันธ์

กรมคุมประพฤติได้จัดให้มีการประชาสัมพันธ์แนวคิดตามโครงการต่าง ๆ ให้ประชาชนและผู้สนใจได้รับทราบข้อมูลข่าวสารอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอตามโครงการประชาสัมพันธ์งานคุมประพฤติ โดยเผยแพร่ผ่านทางเว็บไซต์อินเทอร์เน็ต ผ่านทางรายการสถานีวิทยุและโทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ นอกจากนี้ ได้มีการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนทั่วไป

ปรากฏว่าประชาชนมีความรู้ความเข้าใจและรู้จักงานคุ้มครองประพณีและโครงการต่าง ๆ ของกรมคุ้มครองประพณีมากขึ้นกว่าเดิม

๑๐. วิธีการทำงาน การตรวจสอบและการประเมินผลสัมฤทธิ์

กรมคุ้มครองประพณีมีระบบการทำงานโดยยึดหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี มุ่งเน้นการคืนคนดีสู่สังคม มีระบบการตรวจสอบที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรมโดยได้มีการจัดให้มีการทำคำรับรองการปฏิบัติราชการของหน่วยงานในระดับรองลงไป และกำหนดตัวชี้วัดในแต่ละด้านมาใช้ประเมินผลการปฏิบัติงาน

๑๑. อำนาจในการตราอนุบัญญัติ

ร่างกฎหมายฉบับนี้ได้กำหนดอำนาจในการตราอนุบัญญัติเป็นกฎกระทรวง ประกาศ และระเบียบในส่วนที่เป็นสาระสำคัญเข้าข่ายกระทบสิทธิเสรีภาพของบุคคลเพื่อให้เกิดความโปร่งใสชัดเจน โดยจะออกเป็นกฎกระทรวงในส่วนที่เป็นรายละเอียด วิธีการ ขั้นตอนในการปฏิบัติงาน และจะออกเป็นระเบียบและแนวทาง ทั้งนี้ เป็นไปตามกรอบของกฎหมายแม่บทบัญญัติไว้โดยไม่เป็นการขยายอำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐและเพิ่มภาระแก่ประชาชน

๑๒. การรับฟังความคิดเห็น

กรมคุ้มครองประพณีได้มีการเชิญผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการพัฒนากฎหมาย กรมคุ้มครองประพณี เพื่อร่วมพิจารณารับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะและยังเปิดโอกาสให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนทั่วไปเกี่ยวกับกฎหมายฉบับนี้ผ่านทางอินเทอร์เน็ต เว็บไซต์ กรมคุ้มครองประพณี

คุมประพฤติ

ความเป็นมางานคุมประพฤติ

การคุมประพฤติเป็นมาตรการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด ด้วยวิธีการไม่ควบคุมตัว โดยการกำหนดเงื่อนไขการคุมประพฤติ เพื่อให้ผู้กระทำผิดกลับไปใช้ชีวิตในสังคมตามปกติ การคุมประพฤติจึงเป็นวิธีการที่เปลี่ยนแนวความคิดจากวิธีการลงโทษมาเป็นวิธีการบำบัดฟื้นฟู และจากการลงโทษจำคุกมาเป็นการเลี้ยงโทษจำคุก โดยมีพนักงานคุมประพฤติคอยดูแลช่วยเหลือ ให้บุคคลดังกล่าวสามารถแก้ไขปรับปรุงนิสัยและความประพฤติของตน ภายใต้การช่วยเหลือของชุมชน เฉพาะอย่างยิ่งการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมและรับผิดชอบในการป้องกันอาชญากรรมและการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด ซึ่งมาตรการดังกล่าวนี้สามารถลดความสูญเสียทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศชาติได้อย่างชัดเจน

งานคุมประพฤติเป็นงานที่สำคัญในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ซึ่งอยู่ในขั้นตอนทั้งก่อนพิพากษาคดีของศาล หลังการพิพากษาคดี และในกรณีที่จำเลยต้องคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุกมาระยะเวลาหนึ่ง และได้รับโอกาสการพักการลงโทษ หรือลดวันต้องโทษ ผู้ต้องขังรายดังกล่าวก็ต้องถูกคุมความประพฤติไว้เช่นกัน ในการปฏิบัติงานในทุกขั้นตอนดังกล่าวมีพนักงานคุมประพฤติ (Probation Officer) เป็นผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งการที่จะทำให้การแก้ไขฟื้นฟูบรรลូវวัตถุประสงค์อย่างแท้จริงจะต้องประกอบด้วย กระบวนการสืบเสาะหาข้อเท็จจริงและทำความเข้าใจเกี่ยวกับจำเลย (Social Investigation) และกระบวนการควบคุมและสอดส่อง (Supervision) ซึ่งพนักงานคุมประพฤติ จะเป็นผู้ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือดูแลผู้กระทำผิดนั้นๆ โดยการนำทรัพยากรในชุมชนเข้ามาช่วยเหลือเรียกว่า งานกิจกรรมชุมชน (Community Affairs) โดยมุ่งหวังให้ผู้กระทำผิดกลับตนเป็นพลเมืองดีและกลับคืนสู่ชุมชนอย่างมีคุณค่าต่อไป

ความหมายของการสืบเสาะและพินิจผู้กระทำความผิดในงานคุมประพฤติผู้ใหญ่

ผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่ หมายถึง ผู้กระทำความผิดที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป

การสืบเสาะและพินิจผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่ หมายถึง การแสวงหาข้อเท็จจริง ประวัติภูมิหลังทางสังคม และรายละเอียดหลักฐานต่างๆ ของจำเลย ก่อนศาลพิจารณาพิพากษาคดี โดยพนักงานคุมประพฤติเป็นผู้ดำเนินการตามคำสั่งศาล แล้วนำข้อเท็จจริงมาวิเคราะห์ ประเมินและทำรายงานพร้อมทั้งความเห็นเสนอต่อศาล เพื่อใช้ประกอบการดุลยพินิจในการพิจารณาพิพากษาคดีว่าจะใช้มาตรการใดจึงจะเหมาะสมต่อจำเลย

วัตถุประสงค์ของการสืบเสาะและพินิจผู้กระทำความผิดในงานคุมประพฤติผู้ใหญ่

1. เพื่อเสนอข้อเท็จจริงและความเห็นเกี่ยวกับประวัติและภูมิหลังทางสังคมของจำเลยว่าจะใช้มาตรการใดจึงจะเหมาะสมต่อจำเลยเป็นรายบุคคล
2. เพื่อถ่วงดุลผู้กระทำความผิดที่เหมาะสมเข้าสู่กระบวนการคุมความประพฤติ โดยคำนึงถึงความปลอดภัยของสังคมและแนวโน้มในการแก้ไขปรับปรุงตนเองในชุมชนของผู้กระทำความผิดเป็นหลัก
3. เพื่อประโยชน์ในการวางแผนแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดในชุมชน

หลักการและวิธีการสืบเสาะและพินิจผู้กระทำความผิดในงานคุมประพฤติผู้ใหญ่

ในการปฏิบัติงานสืบเสาะและพินิจจะยึดหลักในการแสวงหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับจำเลยอย่างถูกต้อง โดยการรวบรวมข้อมูลจากพยานบุคคลใกล้ชิดของจำเลย พยานอื่นๆ และผู้เสียหาย ดังนั้นในการปฏิบัติงาน พนักงานคุมประพฤติจึงจำเป็นต้องใช้ความรู้ เทคนิควิธีการต่างๆ เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงที่ถูกต้อง เพื่อประโยชน์ในการทำรายงานเสนอต่อศาล โดยยึดหลักในการปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต วางตัวเป็นกลาง ปกปิดข้อเท็จจริงที่ได้มาจากการสืบเสาะและพินิจไว้เป็นความลับ ผู้อื่นจะล่วงรู้มิได้ นอกจากเสนอให้ศาลทราบเท่านั้น ทั้งนี้เพื่อมิให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ให้ข้อมูล เพราะหากไม่กระทำเช่นนั้นแล้วก็จะไม่ได้รับความร่วมมือจากพยาน อันเนื่องมาจากเกรงกลัวว่าหากให้ความจริงใดแล้ว อาจจะทำให้ตนเองหรือผู้อื่นได้รับความเสียหาย เกิดอันตรายหรือความไม่ปลอดภัยได้ และถือเป็นจรรยาบรรณของพนักงานคุมประพฤติ ดังปรากฏอยู่ในพระราชบัญญัติวิธีการดำเนินการคุมความประพฤติ คดีที่ศาลจะสั่งสืบเสาะและพินิจผู้กระทำความผิดในงานคุมประพฤติผู้ใหญ่

1. เป็นคดีที่ศาลจะลงโทษจำคุกจำเลยไม่เกิน 3 ปี คดีที่ศาลเห็นว่าศาลจะลงโทษจำคุกจำเลยเกิน 3 ปี กฎหมายไม่ให้อำนาจศาลในการรอการลงโทษหรือรอการกำหนดโทษ ดังนั้นแม้ศาลจะสั่งให้สืบเสาะและพินิจแต่ศาลก็ไม่สามารถพิพากษาการลงโทษ หรือรอการกำหนดโทษได้ ซึ่งขัดกับวัตถุประสงค์ของการสืบเสาะและพินิจ นอกจากนี้เมื่อเปรียบเทียบระหว่างปริมาณคดีที่เข้าสู่ศาลและอัตรากำลังของพนักงานคุมประพฤติในแต่ละสำนักงานแล้ว พนักงานคุมประพฤติไม่สามารถที่จะสืบเสาะและพินิจคดีที่เข้าสู่ศาลได้ทุกคดี จึงน่าจะมีข้อจำกัดในการสั่งสืบเสาะและพินิจเฉพาะคดีที่อยู่ในเกณฑ์มาตรา 56 แห่งประมวลกฎหมายอาญา เท่านั้น

2. เป็นคดีที่จำเลยได้ให้การรับสารภาพแล้ว เนื่องจากการสืบเสาะมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การแสวงหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับประวัติภูมิหลังของจำเลย ครอบครัว ทัศนคติ แนวโน้มเกี่ยวกับพฤติกรรมของจำเลยเพื่อวิเคราะห์หาสาเหตุและปัจจัยที่ทำให้จำเลยกระทำความผิด ความหนักเบาของพฤติการณ์แห่งคดี แนวโน้มเกี่ยวกับความผิด และเพื่อพิจารณาว่าสมควรจะนำวิธีการคุมความประพฤติมาใช้กับจำเลยหรือไม่ และถ้าสมควรจะใช้วิธีการอย่างไรจึงจะเหมาะสมต่อจำเลย

วิธีการสืบเสาะและพินิจผู้กระทำความผิดในงานคุมประพฤติผู้ใหญ่

เมื่อศาลเห็นสมควรให้มีการสืบเสาะและพินิจในคดีใดแล้ว ศาลจะมีคำสั่งให้สืบเสาะและพินิจในรายงานกระบวนการพิจารณา จากนั้นจะมีคำสั่งให้พนักงานคุมประพฤติสืบเสาะและพินิจจำเลย นอกจากศาลจะมีคำสั่งให้พนักงานคุมประพฤติทำการสืบเสาะและพินิจแล้ว ศาลอาจมีคำสั่งอื่น ๆ ได้อีกในระหว่างทำการสืบเสาะและพินิจ เช่น

1. เมื่อพนักงานคุมประพฤติทำรายงานการสืบเสาะและพินิจเสนอต่อศาลแล้ว ศาลยังต้องการข้อเท็จจริงเพิ่มเติม ก็มีอำนาจเรียกพนักงานคุมประพฤติไปสอบถาม หรือสั่งให้พนักงานคุมประพฤติทำการสืบเสาะและพินิจเพิ่มเติมในประเด็นใดได้

2. ในระหว่างการสืบเสาะและพินิจ หากพนักงานคุมประพฤติมีความจำเป็นต้องเข้าไปในสถานที่ที่จำเลยอาศัยหรือทำงาน หรือมีความเกี่ยวข้องด้วยในระหว่างเวลาพระอาทิตย์ตกถึงพระอาทิตย์ขึ้น พนักงานคุมประพฤติจะยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลมีคำสั่งอนุญาต

ระยะเวลาที่ศาลสั่งให้ดำเนินการสืบเสาะและพินิจผู้กระทำความผิดในงานคุมประพฤติผู้ใหญ่

เมื่อศาลสั่งให้พนักงานคุมประพฤติสืบเสาะและพินิจข้อเท็จจริง ภูมิหลังทางสังคม และรายละเอียดหลักฐานของจำเลย พนักงานคุมประพฤติจะสืบเสาะและพินิจและทำรายงานพร้อมความเห็นเสนอต่อศาลภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ศาลสั่ง แต่ถ้าไม่อาจทำให้แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ศาลอาจอนุญาตให้ขยายเวลาต่อไปอีกเท่าที่จำเป็นแต่ไม่เกิน 30 วัน

การสืบเสาะข้อเท็จจริงผู้กระทำความผิดในงานคุมประพฤติผู้ได้รับการพักการลงโทษและลดวันต้องโทษจำคุก

ความหมายของการสืบเสาะข้อเท็จจริงผู้กระทำความผิดในงานคุมประพฤติผู้ได้รับการพักการลงโทษ และลดวันต้องโทษจำคุก

การสืบเสาะข้อเท็จจริงผู้ได้รับการพักการลงโทษและลดวันต้องโทษจำคุก หมายถึง การแสวงหาข้อเท็จจริง ประวัติภูมิหลัง และรายละเอียดหลักฐานต่างๆ ของนักโทษเด็ดขาดก่อนที่จะปล่อยคุมประพฤติตลอดจนความเหมาะสมของผู้อุปการะเกี่ยวกับความยินดีอุปการะนักโทษฯ รวมทั้งถิ่นที่อยู่ สภาพแวดล้อมบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยพนักงานคุมประพฤติเป็นผู้นำข้อมูลต่างๆ มาวิเคราะห์ และจัดทำรายงานพร้อมความเห็นส่งเรือนจำหรือทัณฑสถานตามที่ขอความร่วมมือ เพื่อเสนอคณะกรรมการพิจารณาการพักการลงโทษหรือลดวันต้องโทษจำคุก พิจารณาก่อนที่จะมีการอนุมัตินักโทษเด็ดขาดให้ได้รับพักการลงโทษหรือลดวันต้องโทษจำคุกออกไปก่อนครบกำหนดโทษ โดยวิธีการคุมประพฤติ ทั้งนี้เพื่อป้องกันการกระทำผิดซ้ำ และทำให้สังคมมีความปลอดภัยมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการสืบเสาะข้อเท็จจริงผู้กระทำความผิดในงานคุมประพฤติ ผู้ได้รับการพักการลงโทษและลดวันต้องโทษจำคุก

LIRT

1. เพื่อให้มีการกลั่นกรองพิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบก่อนที่จะอนุมัติ
นักโทษเด็ดขาดรายใดให้ได้รับพักการลงโทษหรือลดวันต้องโทษจำคุก
2. เพื่อป้องกันการกระทำผิดซ้ำ และทำให้สังคมเกิดความปลอดภัยมากยิ่งขึ้น

หลักการและวิธีการสืบเสาะข้อเท็จจริงผู้กระทำความผิดในงานคุมประพฤติ ผู้ได้รับการพักการ
ลงโทษและลดวันต้องโทษจำคุก

ในการสืบเสาะข้อเท็จจริงนักโทษเด็ดขาดที่จะได้รับการพักการลงโทษและ
ลดวันต้องโทษจำคุก จำเป็นต้องได้รับข้อมูลจากผู้อุปการะและพยาน (บางกรณี) เพื่อ
ประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการพิจารณาการพักการลงโทษหรือคณะกรรมการ
พิจารณาลดวันต้องโทษจำคุกว่าสมควรปล่อยคุมประพฤตินักโทษเด็ดขาดรายนั้นๆ หรือไม่ โดย
คำนึงถึงการป้องกันและการกระทำความผิดซ้ำของนักโทษฯ และความปลอดภัยของสังคม ซึ่ง
เทคนิคและวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงที่ถูกต้อง และหลักการปกปิดข้อมูลที่ได้จากการ
สืบเสาะข้อเท็จจริงไว้เป็นความลับเพื่อมิให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ให้ข้อมูล ก็เป็นไปในแนวทาง
เดียวกับการสืบเสาะและพินิจในงานคุมประพฤติผู้ใหญ่ข้างต้น

ผู้กระทำความผิดที่เรือนจำ/ ทัณฑสถานจะขอความร่วมมือสำนักงานคุมประพฤติสืบเสาะ
ข้อเท็จจริง

1. นักโทษเด็ดขาดที่จะได้รับการพักการลงโทษ เป็นนักโทษเด็ดขาดที่ได้รับ
การปล่อยตัวออกมาสู่สังคมก่อนครบกำหนดโทษภายใต้เงื่อนไขการคุมความประพฤติ โดยใน
ระหว่างต้องโทษอยู่ในเรือนจำ/ ทัณฑสถาน เป็นนักโทษเด็ดขาดที่ประพฤติตนดี มีความ
อดุสาหะ มีความก้าวหน้าในการศึกษา และทำงานเกิดผลดี หรือทำความชอบแก่ราชการเป็น
พิเศษ โดยการพักการลงโทษจะกระทำได้อ่อนนักโทษเด็ดขาดรายนั้นได้รับโทษมาแล้วไม่
น้อยกว่า 1 ใน 3 ของกำหนดโทษตามหมายศาลในขณะนั้น หรือไม่น้อยกว่า 10 ปี ในกรณีที่
ต้องโทษจำคุกตลอดชีวิต และระยะเวลาที่ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขนั้นกำหนดไม่น้อยกว่า 1 ปี
แต่ไม่เกินกำหนดโทษที่เหลืออยู่

การพิจารณาพักการลงโทษจะต้องผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการการพัก
การลงโทษ และอธิบดีกรมราชทัณฑ์อนุมัติ

ระยะเวลาที่นักโทษเด็ดขาดอาจได้รับการพักการลงโทษมีดังนี้

- ชั้นเยี่ยม ไม่เกิน 1 ใน 3 ของกำหนดโทษ
- ชั้นดีมาก ไม่เกิน 1 ใน 4 ของกำหนดโทษ
- ชั้นดี ไม่เกิน 1 ใน 5 ของกำหนดโทษ

(กำหนดโทษ หมายถึง กำหนดโทษที่ระบุไว้ในหมายแจ้งโทษเด็ดขาด ในกรณีที่มีการ
พระราชทานอภัยโทษ ให้กำหนดโทษตามหมายแจ้งโทษฉบับหลังสุด)

LIRT

2. นักโทษเด็ดขาดที่จะได้รับการลดวันต้องโทษจำคุก เป็นนักโทษเด็ดขาดที่ได้รับการปล่อยตัวออกมาสู่สังคมก่อนครบกำหนดโทษ ภายใต้เงื่อนไขการคุมความประพฤติ โดยในระหว่างต้องโทษอยู่ในเรือนจำ/ ทัณฑสถานเป็นนักโทษเด็ดขาดที่มีความประพฤติดี แต่การลดวันต้องโทษจำคุกจะกระทำได้อีกเมื่อนักโทษเด็ดขาดรายนั้นได้รับโทษจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุดมาแล้วไม่น้อยกว่า 6 เดือน หรือไม่น้อยกว่า 10 ปี ในกรณีต้องโทษจำคุกตลอดชีวิตที่มีการเปลี่ยนโทษจำคุกตลอดชีวิตเป็นโทษที่มีกำหนดระยะเวลา โดยนักโทษเด็ดขาดอาจได้รับการลดวันต้องโทษจำคุกตามชั้นและตามจำนวน ดังนี้

- ชั้นเยี่ยม เดือนละ 5 วัน
- ชั้นดีมาก เดือนละ 4 วัน
- ชั้นดี เดือนละ 3 วัน

นักโทษเด็ดขาดที่ส่งออกไปทำงานสาธารณะนอกเรือนจำ จะได้ลดวันต้องโทษจำคุกลงอีกไม่เกินจำนวนวันที่ทำงานสาธารณะ เมื่อกรมราชทัณฑ์เห็นสมควรลดวันต้องโทษจำคุกให้แก่นักโทษเด็ดขาดรายใด จะต้องเสนอคณะกรรมการพิจารณาการลดวันต้องโทษจำคุกเป็นผู้พิจารณา ซึ่งนักโทษเด็ดขาดรายใดเหลือโทษจำคุกต่อไปเท่ากับวันลดวันต้องโทษจำคุกที่ได้รับ และคณะกรรมการฯ พิจารณาให้ลดวันต้องโทษจำคุกได้ ก็จะได้รับ การปล่อยตัวก่อนครบกำหนดโทษภายใต้เงื่อนไขการคุมความประพฤติ

การขอความร่วมมือสืบเสาะข้อเท็จจริงผู้กระทำความผิดในงานคุมประพฤติ ผู้ได้รับการพักการลงโทษและลดวันต้องโทษจำคุก

เมื่อเรือนจำ/ ทัณฑสถานตรวจสอบรายชื่อนักโทษเด็ดขาดที่เข้าหลักเกณฑ์พักการลงโทษหรือลดวันต้องโทษจำคุกแล้ว เรือนจำ/ ทัณฑสถานจะส่งหนังสือขอความร่วมมือสืบเสาะข้อเท็จจริงนักโทษเด็ดขาดถึงผู้อำนวยการสำนักงานคุมประพฤติ

ระยะเวลาการสืบเสาะข้อเท็จจริงผู้กระทำความผิดในงานคุมประพฤติ ผู้ได้รับการพักการลงโทษและลดวันต้องโทษจำคุก

โดยปกติเรือนจำ/ ทัณฑสถานจะให้เวลาในการสืบเสาะข้อเท็จจริงนักโทษเด็ดขาดภายใน 1 เดือน อย่างช้าไม่เกิน 2 เดือน นับตั้งแต่วันที่สำนักงานคุมประพฤติรับเรื่อง

งานสืบเสาะและพินิจที่กรมคุ้มครองประพฤติดำเนินการแทนหน่วยงานอื่นไปพลางก่อน
การสืบเสาะและพินิจผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชน (ในส่วนของที่เกี่ยวข้องกับกรมคุ้มครอง
ประพฤติ)

ความหมายของการสืบเสาะและพินิจผู้กระทำความผิดในงานคุ้มครองประพฤติดังกล่าว

เด็ก หมายความว่า บุคคลอายุเกินกว่า 7 ปีบริบูรณ์แต่ยังไม่เกิน 14 ปีบริบูรณ์

เยาวชน หมายความว่า บุคคลอายุเกิน 14 ปีบริบูรณ์แต่ยังไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์

การสืบเสาะและพินิจผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชน หมายถึง
การแสวงหาข้อเท็จจริง ประวัติภูมิหลังทางสังคม และรายละเอียด หลักฐานต่าง ๆ ของเด็กและ
เยาวชน ตลอดจนสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน รวมทั้งค้นหาสาเหตุ แห่งการกระทำ
ความผิดเพื่อนำข้อเท็จจริงมาวิเคราะห์ ประเมิน และทำรายงานพร้อมทั้งเสนอแนวทางแก้ไข
ปัญหาให้เหมาะสมกับเด็กและเยาวชนแต่ละรายอย่างเหมาะสมต่อศาลก่อนพิจารณาพิพากษา
คดี

วัตถุประสงค์ของการสืบเสาะและพินิจผู้กระทำความผิดในงานคุ้มครองประพฤติดังกล่าว

1. เพื่อเสนอข้อเท็จจริงเกี่ยวกับประวัติและภูมิหลังทางสังคมรวมทั้งสาเหตุ
แห่งการกระทำความผิด และแนวทางแก้ไขป้องกัน หรือ กำหนดมาตรการต่อเด็กและเยาวชนแต่
ละรายอย่างเหมาะสม
2. เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในการบังคับใช้กฎหมายให้มีความเท่าเทียมกัน
3. เพื่อกำหนดแผนการแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนให้เหมาะสมกับวัย และวาง
มาตรการป้องกันมิให้เด็กและเยาวชนหวนกลับมากระทำความผิดอีก
4. เพื่อแยกเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดออกจากผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่

หลักการและวิธีการสืบเสาะและพินิจผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชน

ในการสืบเสาะและพินิจผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชน อันเป็นภารกิจ
หนึ่งของกรมคุ้มครองประพฤตินั้น แม้ภาระรับผิดชอบหลักจะเป็นหน้าที่ของพนักงานคุ้มครอง
กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนก็ตาม แต่กรมคุ้มครองประพฤดียังคงมีหลักในการปฏิบัติงาน
โดยยึดหลักในการแสวงหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนอย่างถูกต้อง
จากบุคคลใกล้ชิด พยานอื่นๆ และผู้เสียหาย โดยใช้ความรู้ เทคนิควิธีการต่างๆ โดยเฉพาะ
เทคนิคทางด้านจิตวิทยาที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชน เพื่อนำข้อเท็จจริงที่ถูกต้องเสนอเป็น
รายงานต่อศาล อันจะเป็นประโยชน์ต่อการใช้ดุลยพินิจของศาล ในการพิจารณาพิพากษา หรือ
ใช้วิธีการอันเหมาะสมกับเด็กและเยาวชนแต่ละรายอย่างเหมาะสมต่อไป ทั้งนี้พนักงานคุ้มครอง
ประพฤติ กรมคุ้มครองประพฤดียังคงยึดหลักในการปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริตวางตัว
เป็นกลาง ปกปิดข้อเท็จจริงที่ได้มาจากการสืบเสาะและพินิจไว้เป็นความลับ มุ่งเน้นช่วยเหลือ

ระยะเวลาดำเนินการสืบเสาะและพินิจผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชน นั้น ให้ถือระยะเวลาตามที่ศาลสั่งให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการเป็นระยะเวลาการทำงาน ของพนักงานคุมประพฤติในแต่ละคดี หากไม่สามารถดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในกำหนด ต้อง ยื่นคำร้องขอเลื่อนการส่งรายงานต่อศาลทุกคดี

คุมประพฤติ > การแก้ไขฟื้นฟู/บริการ > การทำงานบริการสังคม>การสงเคราะห์
โปรแกรมแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด

เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงเจตคติและ/หรือพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดให้อยู่ ในบรรทัดฐานของสังคมโดยพนักงานคุมประพฤติจะคอยดูแล สอดส่อง ช่วยเหลือด้วยวิธีการ ต่าง ๆ ทั้งทางด้านจิตวิทยาและสังคมสงเคราะห์เป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน

วิธีการให้ความช่วยเหลือทางด้านจิตวิทยา ได้แก่ การให้คำปรึกษาหรือการให้ คำแนะนำแก่ผู้ถูกคุมความประพฤติและครอบครัว การพัฒนาศักยภาพโดยการเพิ่มพูนความรู้ การปรับเปลี่ยนเจตคติและ/หรือพฤติกรรม และการทำงานบริการสังคม ส่วนวิธีการให้ความ ช่วยเหลือทางด้านสังคมสงเคราะห์ ได้แก่ การส่งเสริมด้านการศึกษา ด้านการฝึกวิชาชีพ ด้าน การมีงานทำ ด้านการยืมทุนประกอบอาชีพ การสงเคราะห์ด้านการรักษาพยาบาล การ สงเคราะห์ค่าอาหารหรือค่าพาหนะ ทั้งนี้ วิธีการให้ความช่วยเหลือหรือการแก้ไขฟื้นฟูนั้น สามารถดำเนินการแบบรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มได้ตามความเหมาะสม บทความนี้จะกล่าวถึง การแก้ไขฟื้นฟูหรือการให้ความช่วยเหลือทางด้านจิตวิทยาเป็นหลัก ดังนี้

การเปลี่ยนแปลงเจตคติและ/หรือพฤติกรรมของผู้ถูกคุมความประพฤตินั้น เมื่อ พิจารณาแล้ว พบว่า ยังไม่ครอบคลุมหรือเพียงพอต่อการที่ผู้ถูกคุมความประพฤติจะอยู่ใน บรรทัดฐานของสังคมได้ จึงควรเพิ่มอีก 2 ด้าน คือ ด้านอารมณ์และจิตใจ และด้านสติปัญญา และคุณธรรม ส่วนด้านเจตตินั้น รวมถึงทักษะในการทำงานและการดำเนินชีวิต

การเปลี่ยนแปลงทั้ง 4 ด้าน ดังกล่าวนั้น ไม่สามารถสำเร็จได้ด้วยกิจกรรมใด กิจกรรมหนึ่ง แต่ต้องอาศัยหลาย ๆ กิจกรรมต่อเนื่องกัน เพื่อผลักดันหรือสร้างความตระหนัก ให้กับผู้ถูกคุมความประพฤติ ซึ่งจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในที่สุด กิจกรรมหลาย ๆ กิจกรรม ซึ่งนำมาร้อยเรียงกัน เพื่อจุดมุ่งหมายเดียวกัน และระบุเทคนิคหรือวิธีการนำไปสู่การ เปลี่ยนแปลงนั้น เรียกว่า หลักสูตรหรือโปรแกรมแก้ไขฟื้นฟู นอกจากนี้ ยังมีคำอีกคำหนึ่งซึ่งมี ความสำคัญเช่นเดียวกัน คือ คำว่ามาตรการแทรกแซง (Intervention) หมายถึง โปรแกรมแก้ไข ฟื้นฟู บวกด้วยมาตรการแทรกแซงอื่น ๆ สำหรับผู้ถูกคุมความประพฤติรายนั้น ๆ ซึ่งช่วยให้ผู้ ถูกคุมความประพฤติอยู่ในสังคมโดยปกติสุข ตัวอย่างเช่น นาย ก. เป็นผู้ถูกคุมความประพฤติ คดีติดยาเสพติด ต้องเข้าร่วมโปรแกรมแก้ไขฟื้นฟูสำหรับผู้ติดยาเสพติด และต้องได้รับการ แทรกแซงเฉพาะสำหรับ นาย ก. ได้แก่ การบำบัดรักษาอาการติดยาเสพติดจากโรงพยาบาล ทัณฑ์วัตร ซึ่งรวมถึงการสงเคราะห์ค่าบำบัดรักษาในฐานะผู้ป่วยใน การให้คำปรึกษารายบุคคล

LIRT

การส่งเสริมการฝึกวิชาชีพ การยืมทุนประกอบอาชีพ ตลอดจนการสงเคราะห์ค่าอาหารและค่าพาหนะในระหว่างการคุมความประพฤติด้วย เป็นต้น

สำหรับเทคนิคหรือวิธีการนั้นเทียบเคียงกับเทคนิคการฝึกอบรมซึ่งมีอยู่หลายเทคนิคได้แก่ การบรรยาย การอภิปราย การสาธิต การระดมสมอง การสัมมนา เป็นต้น และในการฝึกอบรม วิทยากรย่อมต้องใช้เทคนิคการฝึกอบรมแบบใดแบบหนึ่ง หรือหลาย ๆ แบบผสมผสานกัน เช่นเดียวกับการสร้างหลักสูตรหรือโปรแกรมแก้ไขฟื้นฟูเพื่อเปลี่ยนแปลงเจตคติ/พฤติกรรม/อารมณ์และจิตใจ/สติปัญญาและคุณธรรมของผู้ถูกคุมความประพฤติ แต่พนักงานคุมประพฤติสามารถเลือกเทคนิคที่เหมาะสมกับผู้ถูกคุมความประพฤติโดยคำนึงถึงอายุและระดับการศึกษา ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาจากกิจกรรมแก้ไขฟื้นฟูที่ผ่านมา เทคนิคที่ใช้ได้แก่ การปฐมนิเทศ การบรรยาย การอภิปราย การสาธิต การระดมสมอง การแสดงบทบาทสมมติ เกม การสอนงาน และการฝึกปฏิบัติ เพื่อให้เข้าใจชัดเจนมากขึ้น จะขอเสนอเทคนิคดังกล่าวผ่านกิจกรรมในการแก้ไขฟื้นฟูซึ่งพนักงานคุมประพฤติคุ้นเคย ดังนี้

กิจกรรมแก้ไขฟื้นฟู	เทคนิค
1. อบรมผู้ถูกคุมความประพฤติ	<ul style="list-style-type: none"> - บรรยาย - อภิปราย - การสาธิต (อบรมวิชาชีพ) - การระดมสมอง - การแสดงบทบาทสมมติ - การฝึกปฏิบัติ (อบรมวิชาชีพ) - เกม (กลุ่มสัมพันธ์) ฯลฯ
2. อบรมธรรมะ	<ul style="list-style-type: none"> - บรรยาย - อภิปราย - การสาธิต (การเดินจงกรม, นั่งสมาธิ) - การฝึกปฏิบัติ (การเดินจงกรม, นั่งสมาธิ) ฯลฯ
3. ค่ายจริยธรรม	<ul style="list-style-type: none"> - บรรยาย - การสาธิต - การฝึกปฏิบัติ ฯลฯ

กิจกรรมแก้ไขฟื้นฟู	เทคนิค
4. การบรรพชา/อุปสมบท	- บรรยาย - การสาธิต - การฝึกปฏิบัติ ฯลฯ
5. การให้คำปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่ม	- บรรยาย - ระดมสมอง - การสาธิต - แสดงบทบาทสมมติ - การฝึกปฏิบัติ - เกม ฯลฯ
6. การปฐมนิเทศ/ปัจฉิมนิเทศ	- บรรยาย - สอนงาน ฯลฯ

เมื่อพิจารณากิจกรรมแก้ไขฟื้นฟูทั้ง 6 กิจกรรม จะเห็นว่า มีทั้งส่วนที่เหมือนกัน คือเทคนิคที่ใช้ และส่วนที่แตกต่างกัน ซึ่งก็คือ ผลลัพธ์ที่ได้จากกิจกรรม โดยที่กิจกรรมอบรมผู้ถูกคุมความประพฤติ อบรมธรรมะ ปฐมนิเทศและปัจฉิมนิเทศ เป็นกิจกรรมที่จัดโดยไม่ได้พิจารณาถึงความครอบคลุมและครบถ้วนเชิงเนื้อหาตามทฤษฎีหรือแนวคิดที่ใช้ ทำให้ไม่เป็นตามผลลัพธ์ที่คาดหวัง (การเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ของผู้ถูกคุมความประพฤติ) ตัวอย่างเช่น สำนักงานคุมประพฤติจัดกิจกรรมอบรมผู้ถูกคุมความประพฤติและการทำงานบริการสังคม โดยมีกำหนดการดังนี้ ช่วงเช้าเป็นการบรรยาย 2 หัวข้อ ได้แก่ กฎหมายในชีวิตประจำวัน, การปรับตัวในสังคม ส่วนช่วงบ่าย เป็นการทำงานบริการสังคม ซึ่งสิ่งที่คุณคุมความประพฤติได้รับก็จะเป็นส่วน ๆ ไม่ได้ผสมผสานเพื่อก่อให้เกิดการผลักดันให้ผู้ถูกคุมความประพฤติเกิดความตระหนักรู้เพื่อจะเปลี่ยนแปลงตนเองแต่อย่างใด ส่วนกิจกรรมบรรพชา/อุปสมบท ค่ายจริยธรรม การให้การปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่ม ค่ายก้าวใหม่ ตลอดจนโปรแกรมแก้ไขฟื้นฟูผู้เสพ/ติดยาเสพติด:โปรแกรมพื้นกาน โปรแกรมเฉพาะด้าน เป็นต้น กิจกรรมเหล่านี้จะประกอบด้วยชุดกิจกรรม (วิชา) แต่ละกิจกรรม จะมีวัตถุประสงค์ย่อย และเมื่อนำกิจกรรมมาร้อยเรียงกันอย่างเหมาะสมก็จะทำให้ผู้ถูกคุมความประพฤติเกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น ดำรงชีวิตอย่างปกติสุข และไม่หวนกลับไปกระทำผิดซ้ำ ซึ่งหมายถึง บรรลุวัตถุประสงค์งานคุมประพฤตินั่นเอง อย่างไรก็ตาม สาเหตุที่ทำให้ผู้ถูกคุมความประพฤติกระทำผิด ไม่ได้เกิดจากสาเหตุเดียวเท่านั้น แต่เกิดจากหลาย ๆ สาเหตุ ซึ่งรวมเรียกว่า ปัจจัย และ

ต้องใช้โปรแกรมแก้ไขพื้นฟูหลาย ๆ โปรแกรม รวมถึงการสงเคราะห์ในรูปแบบอื่น ๆ จึงจะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ภาพรวมหรือสุดท้ายได้ (Ultimate Goal)

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น เป็นการเปลี่ยนมุมมองในเรื่องการแก้ไขพื้นฟูโดยไม่จำกัดว่ามีเพียง 6 กิจกรรมเช่นเดิม แต่มองว่า การแก้ไขพื้นฟูผู้ถูกคุมความประพฤติ เป็นการเปลี่ยนแปลงผู้ถูกคุมความประพฤติโดยใช้การฝึกอบรมด้วยเทคนิคหรือวิธีการต่าง ๆ โปรแกรมแก้ไขพื้นฟูก็คือ หลักสูตรการฝึกอบรมนั่นเอง ซึ่งการสร้างหลักสูตรต้องอยู่บนพื้นฐานของแนวคิดและทฤษฎีเรื่องนั้น ๆ และจัดกิจกรรมต่อเนื่องกัน โดยไม่จำเป็นว่าต้องจัดแบบพักค้าง แต่อาจจัดแบบรายสัปดาห์ได้ เช่น สัปดาห์ละ 1 วัน ๆ ละ 6 ชั่วโมง เป็นเวลา 4 สัปดาห์ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับการกำหนดหลักเกณฑ์การเบิกค่าใช้จ่ายสำหรับกิจกรรมแก้ไขพื้นฟูในปัจจุบัน

การทำงานบริการสังคม

การทำงานบริการสังคม หรือการทำงานสาธารณประโยชน์ในความรับผิดชอบของกรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม หมายถึง การที่ศาลหรือพนักงานคุมประพฤติกำหนดให้ผู้กระทำผิดในคดีอาญาต้องทำงานที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมหรือผู้เสียหายโดยไม่ได้รับค่าตอบแทนภายใต้ความยินยอมหรือคำร้องขอทำงานบริการสังคมของผู้กระทำผิด นอกจากนี้ คณะอนุกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดยังสามารถกำหนดให้การทำงานบริการสังคมเป็นวิธีการหนึ่งในระหว่างฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด

วัตถุประสงค์ของการทำงานบริการสังคม

1. เพื่อกระตุ้นให้ผู้กระทำผิดตระหนักถึงความรับผิดชอบ และมีจิตสำนึกในการรับผิดชอบต่อตนเอง ผู้อื่นและสังคมมากยิ่งขึ้น เกิดความภาคภูมิใจว่ายังมีคุณค่าและสังคมยอมรับว่าผู้กระทำผิดมีความสำนึกตัวและยังทำคุณประโยชน์ต่อสังคม
2. ผู้กระทำผิดได้พัฒนาตนเองในด้านความรู้ ทักษะ ความสนใจ ความมีวินัย ตลอดจนรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
3. เพื่อให้ผู้กระทำผิด ได้ชดเชยความเสียหายที่ก่อขึ้นด้วยการทำงานที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคม
4. เป็นการนำมาตรการทางเลือกอื่นมาใช้แทนวิธีการลงโทษ จำคุก หรือโทษปรับโดยการจำกัดเสรีภาพ จำกัดเวลาพักผ่อนส่วนตัว และให้ทำงานที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ซึ่งถือเป็นวิธีตอบแทนการละเมิดกฎหมายวิธีหนึ่ง

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง มีดังนี้

การทำงานบริการสังคมตามประมวลกฎหมายอาญา มี 2 มาตรา คือ

1. การทำงานบริการสังคม ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 เป็นเงื่อนไขหนึ่งของการคุมความประพฤติ สำหรับผู้ศาลพิพากษาหรือการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษจำคุกไม่เกินสามปี ซึ่งการจัดให้กระทำกิจกรรมบริการสังคมหรือ สาธารณประโยชน์

ให้เป็นไปตามที่เจ้าพนักงานและผู้กระทำผิดเห็นสมควรในบางคดี แม้ว่าศาลจะไม่ได้กำหนดเงื่อนไขทำงานบริการสังคม แต่หากพนักงานคุมประพฤติพิจารณาแล้ว เห็นว่าการให้ผู้ถูกคุมความประพฤติทำงานบริการสังคมจะเป็นประโยชน์ต่อการแก้ไขฟื้นฟูก็อาจจัดให้ทำงานบริการสังคมได้ ภายใต้ความสมัครใจของผู้ถูกคุมความประพฤติ

2. การทำงานบริการสังคมแทนค่าปรับตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 30/1 ใช้เป็นทางเลือกให้กับผู้กระทำผิดที่ถูกศาลพิพากษาลงโทษปรับ แต่ไม่มีเงินชำระค่าปรับ สำหรับผู้ที่ถูกศาลพิพากษาลงโทษปรับไม่เกิน 80,000 บาท ซึ่งได้ยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้นที่พิพากษาคดีขอทำงานบริการสังคมแทนค่าปรับ

การทำงานบริการสังคมตาม พ.ร.บ. ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 มาตรา 23 (4)

เป็นวิธีการหนึ่งที่อนุกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด อาจกำหนดในการจัดทำแผนการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด โดยให้ผู้เข้ารับการฟื้นฟูทำงานบริการสังคมร่วมกับการดำเนินการอื่นที่เหมาะสมเพื่อให้ดำรงชีวิตห่างไกลยาเสพติด

รูปแบบการทำงานบริการสังคม มี 2 รูปแบบ คือ

1. การทำงานบริการสังคมแบบรายบุคคล หมายถึงการจัดให้ผู้กระทำผิดแต่ละคนไปทำงานบริการสังคมตามหน่วยงานภาคีตามความรู้ ความสามารถ หรือการทำงานตามที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงาน หรือชุมชน

2. การทำงานบริการสังคมแบบกลุ่ม หมายถึง การจัดให้ผู้กระทำผิดทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ซึ่งจะช่วยฝึกทักษะด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นให้ดีขึ้น หรือเป็นการทำงานตามความต้องการของชุมชนที่ลักษณะงานต้องใช้คนจำนวนมาก หรือเพื่อส่งเสริมการยอมรับและความสัมพันธ์อันดีกิจกรรมการทำงานบริการสังคม มีหลากหลายประเภท อาทิ การพัฒนาหรือทำความสะอาดสถานที่สาธารณะ เช่น วัด โรงเรียน สวนสาธารณะ สถานที่ท่องเที่ยว การปลูกและดูแลสวนป่าหรือสวนสาธารณะ การช่วยเหลือ ดูแลอำนวยความสะดวก หรือให้ความบันเทิงแก่คนพิการ เด็กกำพร้า คนชรา ผู้ป่วยในสถานสงเคราะห์หรือสถานพยาบาล การฝึกสอนวิชาชีพต่างๆ เช่น สอนกีฬา สอนซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้า รถจักรยานยนต์ และกิจกรรมอื่นๆ เช่น การทำงานในห้องสมุด การทาสีเครื่องหมายจราจร การบริจาคโลหิต งานอาสาสมัครช่วยผู้ประสบภัย หรือร่วมรณรงค์ป้องกันอาชญากรรม เป็นต้น

ความสำคัญของหน่วยงานภาคีต่อการทำงานบริการสังคม

หน่วยงานภาคีการทำงานบริการสังคม เป็นหน่วยงานของรัฐ หรือเอกชนที่ไม่แสวงหากำไรที่สำนักงานคุมประพฤติติดต่อขอความร่วมมือและตกลงให้เป็นสถานที่ที่ผู้กระทำผิดจะไปทำงานหรือทำกิจกรรมด้านต่างๆตามลักษณะประเภทงานที่เหมาะสมซึ่งหน่วยงาน

LIRT

เหล่านี้มีความสำคัญต่อกระบวนการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดที่จะช่วยให้ผู้กระทำผิดได้ทำงานชดใช้ตอบแทนสังคมเกิดจิตสำนึกและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเป็นคนดีของสังคมได้ต่อไป

การใช้มาตรการการทำงานบริการสังคมในอนาคต

ปัจจุบันการทำงานบริการสังคมใช้ในวัตถุประสงค์เพื่อการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด และเพื่อการชดใช้หรือทดแทนความผิดเป็นหลัก แต่ขณะนี้กระทรวงยุติธรรมมีนโยบายให้ศึกษาและนำมาตรการลงโทษระดับกลางที่ไร้รูปแบบไม่ควบคุมตัว (non-custodial measures) มาใช้เพิ่มมากขึ้นซึ่งการทำงานบริการสังคมเป็นมาตรการหนึ่งที่หลายประเทศได้นำมาใช้แทนโทษจำคุกระยะสั้น หรือโทษปรับ โดยเป็นทางเลือกให้กับผู้กระทำผิด เพื่อเป็นการเอื้อประโยชน์กับทุกฝ่าย และช่วยเสริมยุทธศาสตร์การปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด ในประเด็น “ การเปลี่ยนภาวะให้เป็นพลัง “ ให้บรรลุเป้าหมายต่อไป

การสงเคราะห์ระหว่างคุมขัง/การสงเคราะห์ภายหลังปล่อย/บ้านกึ่งวิถี

1. ที่มา

นับตั้งแต่งานคุมประพฤติได้เริ่มดำเนินการเมื่อปี พ.ศ. 2522 เป็นต้นมา ปรากฏว่าปัญหาเบื้องต้นในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดส่วนใหญ่จะเป็นในเรื่องความยากจน การขาดอุปกรณ์พื้นฐานในการดำรงชีวิตหรือการรักษาพยาบาลเมื่อเวลาเจ็บป่วย เป็นต้น ซึ่งในระยะแรกยังไม่ได้รับการสนับสนุนการบริการต่างๆ จากภาครัฐหรือเอกชน ต่อมาปี พ.ศ. 2525 กระทรวงยุติธรรมได้ร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิที่มีจิตศรัทธา จัดตั้งมูลนิธิแก้ไขฟื้นฟูและสงเคราะห์ผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่ขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ในด้านการช่วยเหลือและแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด จนกระทั่งปี พ.ศ. 2544-ปัจจุบัน รัฐบาลได้เล็งเห็นความสำคัญของงานสงเคราะห์ผู้กระทำผิดในงานคุมประพฤติจึงได้อนุมัติเงินงบประมาณเพื่อการสงเคราะห์ผู้กระทำผิดที่มีฐานะยากจนและขัดสน

ดังนั้น งานสงเคราะห์ผู้กระทำผิดจึงได้มีบทบาทและเป็นภารกิจที่สำคัญส่วนหนึ่งของกรมคุมประพฤติ โดยถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของการส่งเสริมการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดให้กลับตนเป็นพลเมืองดีประกอบกับคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 10 กรกฎาคม 2544 ให้กรมคุมประพฤติเป็นหน่วยงานหลักเกี่ยวกับการสงเคราะห์ผู้กระทำผิดหลังจากการคุมประพฤติหรือผู้กระทำผิดหลังปล่อยจากกรมราชทัณฑ์ (After care) จึงทำให้กระบวนการสงเคราะห์ผู้กระทำผิดของกรมคุมประพฤติกอบคลุมไปถึงผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนและผู้ใหญ่ที่ได้รับการปล่อยตัวหรือพ้นจากเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดและรวมถึงผู้ที่อยู่ในกระบวนการตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ด้วย

LIRT

2. การสงเคราะห์ระหว่างคู่ความประพฤติ

2.1 ผู้กระทำผิดที่สามารถขอรับการสงเคราะห์ ได้แก่

- 2.1.1 จำเลยที่ศาลมีคำสั่งให้สืบเสาะและพินิจ
- 2.1.2 ผู้ถูกคุมความประพฤติทั้งที่เป็นเด็กและเยาวชน ผู้ใหญ่ ผู้ได้รับการพักการลงโทษและลดวันต้องโทษจำคุก
- 2.1.3 ผู้อยู่ระหว่างการตรวจพิสูจน์และการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545
- 2.1.4 ผู้อยู่ระหว่างทำงานบริการสังคมแทนค่าปรับ

2.2 วัตถุประสงค์

- 2.2.1 เพื่อเป็นการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพผู้กระทำผิดในด้านการแก้ไขฟื้นฟูให้สามารถกลับตนเป็นพลเมืองดี และไม่หวนกลับไปกระทำผิดใหม่อีก
- 2.2.2 เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนเฉพาะหน้าและการช่วยเหลืออย่างยั่งยืน

2.3 หลักการและคุณสมบัติของผู้ที่ได้รับประโยชน์

- 2.3.1 เป็นผู้กระทำผิดของกรมคุมประพฤติ
- 2.3.2 มีฐานะยากจนหรือมีความขัดสนและเหมาะสมที่จะได้รับการสงเคราะห์
- 2.3.3 มีความประสงค์ที่จะได้รับการช่วยเหลือสงเคราะห์
- 2.3.4 ต้องยื่นคำร้องขอรับการสงเคราะห์ตามแบบที่กรมคุมประพฤติกำหนด
- 2.3.5 แสดงหลักฐานประจำตัวหรือบัตรกำหนดนัดรายงานตัวทุกครั้งไปติดต่อ

2.4 ประเภทการให้การสงเคราะห์

- 2.4.1 การให้การศึกษา
- 2.4.2 การส่งเสริมด้านการหางาน
- 2.4.3 การฝึกอาชีพ
- 2.4.4 การสงเคราะห์ค่าอาหาร
- 2.4.5 การสงเคราะห์ค่าพาหนะ
- 2.4.6 การสงเคราะห์ค่ายั้งชีพ
- 2.4.7 การสงเคราะห์ด้านการรักษาพยาบาล
  - ก. ทางกายและทางจิต
  - ข. อาการติดยาเสพติดให้โทษ
- 2.4.8 การสงเคราะห์เงินทุนประกอบอาชีพ
- 2.4.9 การประกันตัวจำเลยในระหว่างการสืบเสาะและพินิจ

LIRT

2.4.10 การสงเคราะห์ด้านที่อยู่อาศัย (บ้านกึ่งวิถี)

2.4.11 การให้ความช่วยเหลือตามความจำเป็นอื่นๆ ตามที่ได้รับการอนุมัติให้ดำเนินการได้

2.5 ขั้นตอนและวิธีการสงเคราะห์

2.5.1 จำแนกและประเมินผู้กระทำผิด

ก. บันทึกถ้อยคำเบื้องต้น และตรวจสอบหลักฐาน

ข. วิเคราะห์และประเมิน

ค. กำหนดแผน

ง. ดำเนินงานตามแผนและบันทึกผล

จ. ติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแผน

2.5.2 วิธีดำเนินการ

ก. รับคำร้องขอรับการสงเคราะห์

ข. พนักงานคุมประพฤติพิจารณาคำร้องและตรวจสอบข้อเท็จจริงรวมทั้งเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้อง

ค. เจ้าหน้าที่ธุรการตรวจสอบเอกสารและรายละเอียดของการขออนุมัติรวมทั้งงบประมาณที่จะให้การสงเคราะห์

ง. ผู้อำนวยการสำนักงานคุมประพฤติพิจารณา/ความเห็น

จ. จัดเก็บเอกสาร

ฉ. ติดตามและประเมินผล

ช. สรุปผล

2.6 การปฏิบัติงานสงเคราะห์ผู้กระทำผิด

2.6.1 ขั้นตอนสำหรับเจ้าหน้าที่

ก. สัมภาษณ์

ข. ทำการจำแนก ตรวจสอบข้อเท็จจริงและพิจารณาความเหมาะสม

ของผู้กระทำผิด

ค. ดำเนินการให้การสงเคราะห์

ง. ลงทะเบียนสงเคราะห์ในโปรแกรมสารสนเทศ

จ. จัดเก็บเอกสาร

ฉ. ติดตามและประเมินผล

2.6.2 ขั้นตอนสำหรับผู้รับการสงเคราะห์

ก. ยื่นคำร้องขอรับการสงเคราะห์

ข. ติดตามผลการขอรับการสงเคราะห์

LIART

2.6.3 การรายงานผลการปฏิบัติงาน

ก. รายงานการใช้จ่ายเงิน

ข. รายงานสถิติผู้ขอรับการสงเคราะห์ตามแบบที่กรมคุมประพฤติ

กำหนด

3. การสงเคราะห์ภายหลังปล่อย

3.1 ผู้กระทำผิดที่สามารถขอรับการสงเคราะห์ ได้แก่

3.1.1 ผู้พ้นจากการคุมความประพฤติ

3.1.2 ผู้ผ่านการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด

3.1.3 ผู้พ้นจากการทำงานบริการสังคมแทนค่าปรับ

3.1.4 ผู้ได้รับการปล่อยตัวเมื่อพ้นโทษหรือได้รับพระราชทานอภัยโทษปล่อยตัว

3.1.5 เด็กและเยาวชนที่ได้รับการปล่อยตัวพ้นจากการฝึกอบรมตามคำ

พิพากษา

ทั้งนี้ภายในกำหนดระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี นับแต่วันที่พ้นจากการคุมความประพฤติ หรือวันพ้นจากการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด หรือวันพ้นจากการทำงานบริการสังคมแทนค่าปรับ หรือวันพ้นโทษ หรือวันพ้นจากการฝึกอบรม

3.2 วัตถุประสงค์

เพื่อเป็นการตัดวงจรของอาชญากรรมและการกระทำความผิดซ้ำให้น้อยลง เพื่อช่วยให้นักโทษ เด็กและเยาวชนที่ได้รับการปล่อยตัว ผู้พ้นจากการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ผู้พ้นจากการคุมความประพฤติ และผู้พ้นจากการทำงานบริการสังคมแทนค่าปรับสามารถช่วยเหลือตนเองและมีชีวิตอยู่ในสังคมได้ตามสมควร โดยประสานงานส่งต่อผู้กระทำผิดที่สมัครใจไปยังหน่วยงานอื่น เพื่อจัดหางานหรือที่อยู่อาศัย รวมทั้งการให้ความช่วยเหลือในกรณีมีความจำเป็นเร่งด่วน และช่วยเหลือสนับสนุนอย่างอื่นต่อไป

3.3 หลักการและคุณสมบัติของผู้ที่ได้รับประโยชน์

3.3.1 เป็นผู้กระทำผิดของกรมคุมประพฤติ

3.3.2 มีฐานะยากจนหรือมีความขัดสนและเหมาะสมที่จะได้รับการสงเคราะห์

3.3.3 มีความประสงค์ที่จะได้รับการช่วยเหลือสงเคราะห์

3.3.4 ต้องยื่นคำร้องขอรับการสงเคราะห์ตามแบบที่กรมคุมประพฤติกำหนด

3.3.5 แสดงหลักฐานประจำตัว หรือบัตรกำหนดนัดรายงานตัว หรือใบบริสุทธิ์ หรือ

หลักฐานการปล่อยตัวจากสถานพินิจ ทุกครั้งที่ไปติดต่อ

LIRT

3.4 ประเภทการให้การสงเคราะห์

- 3.4.1 การให้การศึกษา
- 3.4.2 การส่งเสริมด้านการหางาน
- 3.4.3 การฝึกอาชีพ
- 3.4.4 การสงเคราะห์ค่าอาหาร
- 3.4.5 การสงเคราะห์ค่าพาหนะ
- 3.4.6 การสงเคราะห์ค่ายั้งชีพ
- 3.4.7 การสงเคราะห์ด้านการรักษาพยาบาล
  - ก. ทางกายและทางจิต
  - ข. อาการติดยาเสพติดให้โทษ
- 3.4.8 การสงเคราะห์เงินทุนประกอบอาชีพ
- 3.4.9 การสงเคราะห์ด้านที่อยู่อาศัย (บ้านกึ่งวิถี)
- 3.4.10 การให้ความช่วยเหลือตามความจำเป็นอื่นๆ ตามที่ได้รับการอนุมัติให้

ดำเนินการได้

3.5 ขั้นตอนและวิธีการสงเคราะห์

3.5.1 การจำแนกและประเมินผู้กระทำผิด เพื่อให้ทราบถึงสภาพปัญหาและความต้องการของผู้กระทำผิดแต่ละราย

3.5.2 วิธีดำเนินการ

- ก. ลงทะเบียนรับเอกสาร
- ข. มอบหมายพนักงานคุมประพฤติดำเนินการ
- ค. พนักงานคุมประพฤติพิจารณาคำร้องและตรวจสอบข้อเท็จจริง
- ง. เจ้าหน้าที่ธุรการตรวจสอบเอกสารและรายละเอียดของการขออนุมัติ

รวมทั้งงบประมาณ

- จ. ผู้อำนวยการสำนักงานคุมประพฤติพิจารณา/ความเห็น
- ฉ. การประเมินผลการให้การสงเคราะห์
- ช. การให้ความช่วยเหลือเพื่อส่งต่อ
- ซ. การจัดทำทำเนียบเครือข่าย องค์กรเอกชน ฯลฯ ที่ให้ความช่วยเหลือ
- ฅ. ติดตามผล

3.6 การปฏิบัติงานสงเคราะห์ผู้กระทำผิด

3.6.1 ขั้นตอนสำหรับเจ้าหน้าที่

- ก. สัมภาษณ์

ผู้กระทำผิด

ข. ทำการจำแนก ตรวจสอบข้อเท็จจริงและพิจารณาความเหมาะสมของ

ค. ดำเนินการให้การสงเคราะห์

ง. ลงทะเบียนสงเคราะห์ในโปรแกรมสารสนเทศ

จ. จัดเก็บเอกสาร

ฉ. ติดตามและประเมินผล

ช. สรุปผล

3.6.2 ขั้นตอนสำหรับผู้ขอรับการสงเคราะห์

ก. ยื่นคำร้องขอรับการสงเคราะห์

ข. ติดตามผลการขอรับการสงเคราะห์

3.6.3 การรายงานผลการปฏิบัติงาน

ก. รายงานการใช้จ่ายเงิน

ข. รายงานสถิติผู้ขอรับการสงเคราะห์ตามแบบที่กรมคุมประพฤติกำหนด

4. บ้านกึ่งวิถี

4.1 หลักการและเหตุผล

บ้านกึ่งวิถี (Halfway House) หมายถึง สถานที่พักอาศัยชั่วคราวที่จัดให้มีโปรแกรมหรือกิจกรรมประจำวัน เช่น การฝึกอาชีพ การอบรมธรรมะ การพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ เป็นต้น สำหรับผู้กระทำผิดที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมคุมประพฤติซึ่งประสบปัญหาไม่มีที่พักอาศัย ตลอดจนไม่มีความพร้อมทางด้านร่างกายหรือจิตใจที่จะกลับไปใช้ชีวิตกับครอบครัวหรือชุมชนในขณะนั้น และที่อยู่ในสภาพจำเป็นจะต้องรับการสงเคราะห์ ดังกล่าว

กรมคุมประพฤติในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่ดำเนินการด้านการสืบเสาะและพินิจ การควบคุมและสอดส่อง และการแก้ไขฟื้นฟูและสงเคราะห์ผู้กระทำผิดซึ่งต่อมาได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบในการแก้ไขฟื้นฟูและสงเคราะห์ผู้กระทำผิดทั้งระหว่างคุมความประพฤติและภายหลังพ้นจากการคุมความประพฤติหรือภายหลังปล่อย (After care) ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 10 กรกฎาคม 2544 เรื่อง แนวทางรูปแบบการลดปริมาณคดีสู่ศาล ทำให้กรมคุมประพฤติพัฒนาวิธีการช่วยเหลือสงเคราะห์ผู้กระทำผิดโดยนำรูปแบบ "บ้านกึ่งวิถี" มาใช้ ซึ่งเป็นการให้ความช่วยเหลือด้านที่พักอาศัยชั่วคราว การฝึกอาชีพ อบรมความรู้ พัฒนาทักษะ ตลอดจนกล่อมเกล่าจิตใจ เพื่อให้บุคคลเหล่านั้นกลับตนเป็นพลเมืองดีและใช้ชีวิตในสังคมอย่างปกติสุขตามภารกิจของกรมคุมประพฤติในการคืนคนดีสู่สังคมต่อไป

LIART

4.2 ผลการดำเนินงาน

4.2.1 บ้านร่มเย็น จังหวัดนครสวรรค์

สถานที่ตั้ง เลขที่ 4 หมู่ที่ 1 ตำบลหนองบัว อำเภอหนองบัว จังหวัด
นครสวรรค์

กลุ่มผู้รับการสงเคราะห์ ผู้ถูกคุมความประพฤติ และผู้เข้ารับการฟื้นฟู
สมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด

กิจกรรม การใช้ธรรมะบำบัด และการฝึกอาชีพ

4.2.2 ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิต จังหวัดอำนาจเจริญ

สถานที่ตั้ง วัดเทพมงคล และวัดบ้านลาดคำ ตำบลบุ่ง อำเภอเมือง จังหวัด
อำนาจเจริญ

กลุ่มผู้รับการสงเคราะห์ ผู้ถูกคุมความประพฤติ ผู้เข้ารับการฟื้นฟู
สมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ผู้ได้รับการพักการลงโทษหรือลดวันต้องโทษ และผู้พ้นโทษ

กิจกรรม การใช้ธรรมะบำบัด และการฝึกอาชีพ

4.2.3 บ้านพลังธรรมนำชีวิต จังหวัดชัยภูมิ

สถานที่ตั้ง วัดป่าบ้านพลัง ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

กลุ่มผู้รับการสงเคราะห์ ผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด

กิจกรรม การให้ความรู้ด้านคุณธรรม/จริยธรรม และการฝึกอาชีพ

4.2.4 ศูนย์ช่วยเหลือสงเคราะห์ผู้กระทำผิด (บ้านกึ่งวิถี) จังหวัดชัยภูมิ

สถานที่ตั้ง วัดป่าหนองดินดำ ตำบลบ้านแก้ง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

กลุ่มผู้รับการสงเคราะห์ ผู้พ้นจากการคุมความประพฤติ และผู้พ้นโทษ

กิจกรรม การให้ความรู้ทางด้านคุณธรรม/จริยธรรม และการทำงาน

สาธารณประโยชน์

4.2.5 บ้านกึ่งวิถี จังหวัดมหาสารคาม

สถานที่ตั้ง วัดป่าบึงวังยาว ตำบลแก้ง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

กลุ่มผู้รับการสงเคราะห์ ผู้พ้นโทษ ผู้ถูกคุมความประพฤติ

กิจกรรม การอบรมกลุ่มเมลาจิตใจโดยใช้กระบวนการธรรมะบำบัด และ

การศึกษาดูงาน

4.2.6 บ้านกึ่งวิถี จังหวัดกำแพงเพชร

สถานที่ตั้ง บ้านสามะโกรก ตำบลสระแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร

กลุ่มผู้รับการสงเคราะห์ ผู้ถูกคุมความประพฤติ

กิจกรรม การจัดให้ผู้ถูกคุมความประพฤติทำงานบริการสังคมแบบกลุ่ม และการ

ฝึกอาชีพ

4.2.7 บ้านกึ่งวิถี จังหวัดพัทลุง

สถานที่ตั้ง วัดโดนคลาน ตำบลบ้านพร้าว อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง

กลุ่มผู้ขอรับการสงเคราะห์ ผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด
กิจกรรม การบำบัด การฝึกอาชีพ และการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์

การปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดโดยกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice and the Treatment of Offenders)*

บทนำ

กระบวนการทัศน์ในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดตลอดระยะเวลากว่า 400 ปีที่ผ่านมา เป็นกระบวนการทัศน์ที่ใช้ทฤษฎีอาชญาวิทยากระแสหลักในการจัดแบ่งวิธีการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด ออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ วิธีการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดในระบบเรือนจำ (custodial treatment) กับ วิธีการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดโดยไม่ใช้เรือนจำหรือในชุมชน (non-custodial treatment) ในลักษณะ “แบ่งแยกขาว-ดำ” ออกจากกันอย่างชัดเจน แต่ในความเป็นจริงแล้วการ จำแนกลักษณะการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดดังกล่าวเป็นเพียงวิธีการจำแนกรูปแบบหนึ่งเท่านั้น และเป็นรูปแบบที่ใช้ “พรมแดนแห่งชีลูกรง” เป็นเครื่องกำหนดความยุติธรรม ความเหมาะสม และความสาสมกับโทษานุโทษที่ผู้คนเหล่านั้นกระทำการล่วงละเมิดกฎเกณฑ์สังคมส่วนรวม

กล่าวอีกนัยหนึ่ง ในปัจจุบันยังมีวิธีการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดวิธีอื่นๆ นอกจาก การแบ่งแยกกลุ่มผู้กระทำผิดโดยใช้อิสรภาพเป็นเกณฑ์ดังกล่าว ซึ่งเป็นวิธีการที่มีลักษณะ “ไม่แบ่งแยกผู้กระทำผิดออกจากชุมชน” “ไม่กีดกันผู้กระทำผิดออกไปเก็บตัวและขังอย่างโดด เดี่ยวตามลำพัง” และ “ไม่เลือกใช้ช่องทางที่เล็งเห็นได้ว่าจะสร้างความขัดแย้งแก่คู่กรณีมากขึ้น” ซึ่งรู้จักกันในนามของ “กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์” (Restorative Justice) วิธีการ ดังกล่าวใช้ทฤษฎีอาชญาวิทยาแนวสันติวิธี (peacemaking criminology) และอยู่ภายใต้ กระบวนการทัศน์การไม่ใช้ความรุนแรง (non-violence paradigm) ที่สังคมโลกพัฒนาขึ้นเพื่อสร้าง สมดุลกับความรุนแรงและความขัดแย้งในสังคม

ด้วยเหตุนี้ คณะผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ “การปฏิบัติต่อ ผู้กระทำผิด” โดยใช้ “กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์” ว่ามีลักษณะเฉพาะอย่างไรและ แตกต่างจากวิธีการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดด้วยวิธีการอื่นๆอย่างไร จะสามารถนำมาใช้กับ ผู้กระทำผิดแบบไม่แบ่งแยกพรมแดนพื้นที่ได้อย่างไร และมีข้อสังเกตใดบ้างหากจะนำ กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้เสริมกระบวนการยุติธรรมตามธรรมเนียมในสภาพ สังคมในปัจจุบัน

วิธีการปฏิบัติต่อ “คน” โดยใช้ “คุก”

แนวคิดและข้อสังเกต

วิธีการปฏิบัติต่อ “คน” โดยใช้ “คุก” รู้จักกันในนามที่เป็นทางการว่า วิธีการ ปฏิบัติต่อ ผู้กระทำผิดในระบบเรือนจำ (custodial treatment) ซึ่งเป็นการลงโทษทางอาญา สถานหนึ่งที่นิยมใช้ในกระบวนการยุติธรรมกระแสหลักทั่วโลกตั้งแต่ปีคริสต์ศตวรรษที่ 16 เป็นต้นมา

* ที่มา : <http://www.polsci.chula.ac.th> ณ วันที่ 19 ก.ย. 2550

เราคงไม่สามารถจินตนาการถึงภาพของสังคมที่ปราศจากคุกได้ว่าสังคมดังกล่าวนั้นจะมีรูปลักษณะอย่างไร มีความวุ่นวายสับสนแค่ไหนเมื่อมีผู้คนกระทำผิดกฎกติกา มรรยาทของสังคมขึ้น เป็นความคิดของสังคมที่ว่าสังคมต้องมีวิธีการลงโทษสมาชิกของตนเมื่อกระทำความผิด กฎเกณฑ์บรรทัดฐานของสังคม แต่ “คุก” ไม่ใช่วิธีการลงโทษวิธีการเดียวที่สังคมโลกแห่งนี้คิดค้นขึ้น เพราะในความเป็นจริงแล้วสังคมโลกที่ปราศจากการใช้คุกในการลงโทษนี้มีอยู่จริงจนกระทั่งตอนปลายยุคกลาง โดยคุกในช่วงระยะเวลานั้นถูกใช้เป็นที่เก็บกักจำเลยระหว่างการสอบสวนพิจารณาคดีและระหว่างรอการประหารชีวิตเท่านั้น (Freda Adler, Gerhard O. W. Mueller and William S. Laufer, 1996, p. 266) ส่วนการลงโทษจริงๆ แล้วมีลักษณะโหดเหี้ยมทารุณ เช่น ขับไล่ออกจากเมือง ประหารชีวิตด้วยการแขวนคอ เผาทั้งเป็น ถ่วงน้ำ ใช้ไม้ตีสองข้างออกเป็นสี่ส่วน ใช้ก้อนหินขว้างจนตาย ฯลฯ ส่วนการลงโทษที่ไม่หนักถึงขั้นประหารชีวิตใช้วิธีการต่างๆ เช่น ห้ามคบหาสมาคม ขับออกจากการเป็นสมาชิก เขียนทำให้ทนทุกข์ทรมานแก่ร่างกายและจิตใจ และวิธีการลงโทษที่ไม่หนักถึงขั้นประหารชีวิตที่ใช้กันมากอีกวิธีหนึ่ง คือ “การใช้แรงงานสาธารณะ” (public labor) โดยทำงานในเหมืองแร่ งานก่อสร้าง หรือทำงานอื่นๆ เพื่อประโยชน์สาธารณะ

แนวคิดเรื่อง “คุก” เกิดขึ้นครั้งแรกในคริสต์ศตวรรษที่ 16 ที่ประเทศฮอลแลนด์ และอังกฤษ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้งานผู้กระทำผิดเหล่านี้อย่างหนักในเวลากลางวันใน “สถานดัดสันดาน” (workhouses) ส่วนกลางคืนให้นอนพักผ่อนในชอกหลืบที่ปราศจากสุขอนามัย ในอังกฤษด้วยความที่ใกล้ชิดกับราชนาวิจึงมีการนำตัวผู้กระทำผิดไปกักเก็บไว้ที่เรือเก่าๆ ผุพังใช้การไม่ได้แล้ว เรียกว่า prison hulks อันเป็นที่มาของ “คุก” ในปัจจุบัน

ต่อมามีการใช้คุกแทนการลงโทษได้พัฒนาขึ้นควบคู่กับพัฒนาการแห่งรัฐชาติของสังคมโลก โดยในส่วนของกระบวนการยุติธรรมเริ่มมีการพัฒนาความเป็นวิชาชีพในระบบงานยุติธรรมขึ้นเป็นลำดับจนกลายเป็นอาชีพที่มีรายได้ขึ้นอยู่กับความสามารถในการค้นหาความจริงและความถูกต้องตามกฎหมาย ทำให้คดีความถูกส่งผ่านชั้นเคลื่อนไปตามขั้นตอนต่างๆ ของกระบวนการยุติธรรมตามลำดับจนบางครั้งห่างไกลจากการตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของเหยื่อและผู้กระทำผิดเอง ผู้กระทำผิดในคดีความประเภทเดียวกันส่วนหนึ่งจึงถูกส่งไปเข้า “คุก” อย่างเท่าเทียมกันตามกระบวนการแต่คงไม่สามารถปฏิเสธได้ว่าใน “ความเหมือน” ที่ทำให้ระบบมีความเป็นเอกภาพนั้น มี “ความแตกต่างหลากหลาย” เฉพาะตัวระหว่างคู่กรณีที่ถูกไล่ไปพร้อมๆ กันด้วย

จากนั้น พัฒนาการในระยะต่อมาปรากฏว่าระบบงานยุติธรรมได้เพิ่มเรื่องของการให้ความสำคัญกับ “อาชญากรรมและอาชญากร” มากขึ้น โดยเน้นการนำเรื่องของ “การลงโทษ (punishment) มาใช้เพื่อให้ผู้กระทำผิดรับผิดชอบต่อกฎเกณฑ์ของรัฐและเพื่อยับยั้งมิให้ผู้อื่นถือเป็นเยี่ยงอย่างที่จะกระทำความผิดเช่นเดียวกันนี้ ขณะเดียวกันก็ไม่ค่อยได้ให้ความสำคัญกับการชดเชยเยียวยาเหยื่อและหวังโยชุมชนเท่าที่ควร เหยื่อส่วนใหญ่ถูกทิ้งให้ทนรับสภาพความเสียหายที่เกิดจากอาชญากรรมตามลำพังทั้งทางเศรษฐกิจและทางอารมณ์ความรู้สึกที่สูญเสียไป

โดยที่ไม่ได้รับการตอบสนองความต้องการและปราศจากความเอื้ออาทรจากชุมชน รวมทั้งกระบวนการยุติธรรมตามธรรมเนียม (traditional justice system) ที่ทำหน้าที่หลักในการพิสูจน์ความจริงตามขั้นตอนกระบวนการงานส่วนของตนตลอดช่วงเวลาที่ผ่านมาจึงกลายเป็นระบบปิดที่มีความสลบซับซ้อนด้วยกลไกที่ละเอียดอ่อนที่ส่งผ่านผู้ที่กระบวนการยุติธรรมพิสูจน์แล้วว่าเป็นผู้กระทำผิดไปสู่ “คุก” อย่างต่อเนื่องและทวีจำนวนเพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ กลายเป็นกลไกขนาดใหญ่ของสังคมที่ต้องใช้จ่ายเงินงบประมาณจำนวนมากเพิ่มขึ้นทุกปีจนแทบจะทำให้สัดส่วนของงานสวัสดิการสังคมของประเทศไม่สมดุลกับการลงทุนในเชิงของการพัฒนาประเทศ หากจะเพิ่มวงเงินสวัสดิการให้เหมาะสมกับการจัดการปัญหาอาชญากรรมอย่างเต็มรูปแบบ

ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่ากระบวนการยุติธรรมตามธรรมเนียมได้พัฒนาไปถึงจุดที่แสดงความรับผิดชอบต่อผู้กระทำผิดสูงสุดเป็นสำคัญ ขณะที่จัดให้มีบริการแก่เหยื่ออาชญากรรมและชุมชนที่เกิดอาชญากรรมเหล่านั้นเพียงเล็กน้อย ขาดกระบวนการในการชดเชยเยียวยาแก่เหยื่อหรือหากจะมีส่วนใหญ่นั้นเป็นเรื่องที่รัฐเป็นผู้ให้การชดเชยแทนผู้กระทำผิด

ประเด็นคำถามที่น่าสนใจสำหรับเรื่องนี้ คือ ประการแรก การลงโทษด้วยการนำคนที่กระทำผิดไปกักขังไว้ในเรือนจำหรือคุกนั้น เป็นแนวคิดที่เกิดขึ้นพร้อมกับธรรมชาติแห่งสังคมมนุษยชาติ หรือ เป็นสิ่งที่สังคมแต่ละยุคสมัยประดิษฐ์คิดค้นขึ้น ซึ่งจากการสืบค้นประวัติภูมิหลังความเป็นมาของคุณ ดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่า “คุก” ถูกสร้างขึ้นและมีการถ่ายทอดผลิตซ้ำ เลียนแบบไปยังสังคมต่างๆ รวมทั้งพัฒนาเทคนิควิธีการและรูปแบบการกักเก็บผู้คนให้มีความหลากหลายเช่นเดียวกับสินค้าอื่นๆ ในระบบทุนนิยมที่มีการแพร่กระจายไปสู่ผู้บริโภคทั่วโลก และแม้ว่าแต่ละสังคมจะมีรูปแบบวิธีการลงโทษดั้งเดิมของตนเองแบบใดก็ตาม แต่ในปัจจุบันดูเหมือนหนึ่งการบริหารจัดการคุกจะมีรูปแบบทำนองเดียวกันหมด

เป็นข้อเท็จจริงที่ว่า “ไม่มีปรากฏการณ์ทางสังคมใดที่เกิดขึ้นลอยๆ โดยไม่ผูกพันโยงยึดกับบริบทสังคมนั้นๆ” ไม่ว่าจะเป็นยุคสมัยใดก็ตาม การจับ “คน” ไปใส่ “คุก” โดยเชื่อว่าเป็นวิธีการลงโทษสารพัดนึกก็เช่นเดียวกัน ย่อมมีมิติทางสังคมและการเมืองที่ผูกพันเป็นเหตุผลซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะในสภาวะที่มีการปฏิวัติอุตสาหกรรมต้องการใช้แรงงานในการก่อสร้างและทำงานสาธารณะในรูปแบบหนึ่ง

คำถามประการที่สอง สำหรับเรื่องนี้ คือ การกักเก็บ “คน” ไว้ใน “คุก” จนเกิดภาวะ “คนล้นคุก” ในปัจจุบันนี้ ได้สะท้อนให้เห็นวิถีคิดหรือกรอบทัศนคติของสังคมนั้นๆ เหตุใดสมาชิกสังคมจึงยินยอมจ่ายเงินภาษีอากรเป็นค่าอาหารเลี้ยงดู “คนในคุก” เหล่านี้ ขณะที่ “เหยื่อ” ซึ่งถูก “คนในคุก” เหล่านี้กระทำอันตรายแก่ชีวิตและทรัพย์สินกลับไม่ได้รับการเยียวยาเท่าที่ควร ไม่ว่าจะเป็นการชดเชยค่าเสียหายระหว่าง “คนกระทำ” กับ “คนที่ถูกกระทำ” โดยตรงหรือ การแสดงความรับผิดชอบและการขอภัยต่อความเสียหายที่เกิดจากการกระทำของตน เช่นเดียวกับที่สมาชิกสังคมถูกสอนให้กล่าวขอโทษเมื่อเผชิญไปเหยียบเท้าผู้อื่น ทั้งๆ ที่การประกอบอาชญากรรมเป็นการกระทำละเมิดที่รุนแรงกว่าการเหยียบเท้ากันอย่างมากมายมหาศาลก็ตาม แต่ก็ไม่มีเวทีใดที่จะถูกสร้างขึ้นเพื่อการนี้แม้จะตั้งหน้าตั้งตาต่อสู้กันอย่างคึก

ปฏิบัติในเวทีที่เป็นทางการ และที่สำคัญคือกระบวนการยุติธรรมซึ่งมีศักดิ์และสิทธิ์รวมทั้งอำนาจเต็มในการจัดการบังคับควบคุมทิศทางที่เหมาะสมแห่งพฤติกรรมของคนในสังคมกลับเพิกเฉยละเลยสาระสำคัญทางจิตใจที่เป็นเรื่องละเอียดอ่อนเหล่านี้ โดยกล่าวว่าเป็นการปฏิบัติไปตามที่กฎหมายกำหนด เช่นนี้นับได้ว่ากระบวนการยุติธรรมที่ผ่านมาดำเนินงานภายใต้กรอบทัศน์ใด และผลแห่งการยึดมั่นถือมั่นในกรอบทัศน์ดังกล่าวได้ปรับแต่งรูปลักษณ์และจิตวิญญาณของสังคมให้มีบุคลิกลักษณะเช่นใด

คำถามประการที่สาม คือ “คน” ที่เข้าไปอยู่ใน “คุก” ทุกคนสมควรที่จะได้รับโทษเช่นนั้น หรือเพราะสังคมยังไม่ได้ผลิต “ทางเลือก” อันให้เหมาะสมกับกับผู้ที่แตกต่างหลากหลายเหล่านี้ และกระบวนการคัดกรองคนที่สมควรเข้าคุกมีความเที่ยงตรงตามข้อเท็จจริง (validity) และความเชื่อถือได้ (reliability) เพียงใด บ่อยครั้งที่พบว่า “คน” ที่อยู่ใน “คุก” ไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิดจริงแต่เป็นผู้ที่ตกเป็น “เหยื่อ” ของระบบและโครงสร้างทางสังคม เช่น ยากจน ไม่รู้กฎหมาย ไม่มีช่องทางเข้าถึงอำนาจ ฯลฯ และคนที่อยู่นอกคุกต่างหากที่เป็นผู้กระทำความผิดตัวจริง หรือบางครั้งคนที่เจ็บป่วยมีความบกพร่องทางสังคมซึ่งสมควรได้รับการบำบัดรักษาโดยใช้ “กระบวนการยุติธรรมทางเลือก” กลับต้องถูกกักเก็บไว้เช่นเดียวกับอาชญากรมืออาชีพ ขณะที่สังคมกลับมอง “คน” ใน “คุก” ในลักษณะเหมารวม (stereotype) เผลี่ยความผิดโดยทั่วหน้ากัน

คำถามประการที่สี่ เมื่อ “รัฐ” เก็บผู้กระทำความผิดไว้ใน “คุก” คนเหล่านั้นย่อมเป็นเสมือนผู้ไร้ประโยชน์ที่ถูกแบ่งแยกออกจาก “สังคม” ขณะเดียวกันก็ถูกตัดขาดจากเหยื่อที่เขาทำอันตรายแก่ร่างกายและทรัพย์สินด้วย ซึ่งเหยื่ออาจได้ประโยชน์จากความรู้สึกปลอดภัยที่ผู้กระทำความผิดอยู่ในคุกระยะหนึ่ง แต่เหยื่อก็เสียประโยชน์จากการที่ผู้กระทำความผิดไม่สามารถทำงานหาเงินมาชดเชยค่าเสียหาย (Restitution) แก่ตนได้ เมื่อผู้กระทำความผิดมีรายได้เกิดขึ้นจากแรงงานใดๆของตนก็ตาม มีเงินติดตัวเมื่อออกมาตั้งต้นชีวิตใหม่นอกคุกแต่ก็ไม่มีกระบวนการใดที่สร้างช่องทางเชื่อมโยงให้ผู้กระทำความผิดชดเชยค่าเสียหายแก่เหยื่อด้วยการผ่อนชำระ หรือแบ่งส่วนรายได้ของตนเพื่อชดเชยค่าเสียหายแก่เหยื่อแต่อย่างใด “เหยื่อ” และ “ชุมชน” ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญแห่งวงจรการเกิดอาชญากรรมจึงถูกละเลยไปจากแนวคิดการปฏิบัติต่อคนโดยใช้คุกอย่างน่าเสียดาย และถึงแม้ว่ารัฐจะจัดให้มีการชดเชยค่าเสียหาย (compensation) แก่เหยื่ออาชญากรรม แต่ก็เป็นการชดเชยโดยรัฐที่ยอมรับความบกพร่องในการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน และชดเชยได้เพียงความผิดบางลักษณะไม่ครอบคลุมความเสียหายของเหยื่อทั้งหมด และไม่ได้สร้างความรู้สึกของการแสดง “ความรับผิดชอบ” ให้เกิดขึ้นแก่ผู้กระทำความผิดแต่อย่างใด

เมื่อพิจารณาถึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยกระบวนการยุติธรรมอันประกอบด้วย เหยื่อ-ผู้กระทำความผิด-ชุมชน และรัฐ ทำให้สามารถสร้างแบบจำลององค์ประกอบทั้งสี่ส่วนได้ดังแสดงในภาพที่ 1 โดยพบว่ากระบวนการยุติธรรมตามธรรมเนียมยึดหลักการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดที่มุ่งเน้นการยับยั้ง (deterrence) การลงโทษ (punishment) หรือ

การทำให้ไร้อำนาจ (incapacitate) โดยองค์ประกอบสองส่วนที่แสดงบทบาทสำคัญในวิธีการนี้ คือ “ผู้กระทำผิด” กับ “รัฐ” (โดยกระบวนการยุติธรรม) ส่วน “เหยื่อ” และ “ชุมชน” ไม่มีบทบาท ความสำคัญในปรัชญาการลงโทษลักษณะนี้ ดังนั้น การใช้กระบวนการยุติธรรมตามธรรมเนียม ในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดจึงมีพื้นที่ดำเนินการปรากฏอยู่เพียงเสี้ยวหนึ่งของการจัดการกับ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับอาชญากรรมในสังคม

กล่าวโดยสรุปได้ว่า วิธีการปฏิบัติต่อ “คน” โดยใช้ “คุก” จึงเป็นวิธีการที่สังคม พยายามแยก “สีขาว” ออกจาก “สีดำ” โดยคนที่อยู่ในคุกทั้งหมดเป็นสีดำเท่านั้น และ ไม่สามารถจะเป็นได้แม้เพียง “สีเทา” ส่วนผู้กระทำผิดที่ลอยนวลอยู่นอกกำแพงคุกล้วนเป็น “สีขาว” เช่นเดียวกับสมาชิกสังคมทั่วไป กระทั่งพันธโทษจำคุกกลับคืนสู่สังคม “สีดำ” เหล่านั้นก็ ยังติดตัวออกมาโดยไม่อาจเกลือนกลืนเข้าสู่สังคมได้อีกครั้ง

การปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดโดยใช้ “คุก” ในสังคมไทย

การลงโทษจำคุกในสังคมไทยมีระบุไว้ในกฎหมายตราสามดวง โดยใช้คำตาม แบบอย่างในสมัยกรุงศรีอยุธยาทั้งหมด คือ คุก ตะราง และเรือนจำ (วิวิทย์ จาคูปาริสูทธิ, 2540, 82-86) และแม้ว่าจะมีการปฏิรูปกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมไทยครั้งใหญ่ เมื่อ พ.ศ. 2435 การจัดการคุมขังนักโทษก็ยังคงปรากฏในสังคมขณะนั้นโดยมีการแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น และใน สมัยรัชกาลที่ 6 มีการประกาศจัดตั้ง “กรมราชทัณฑ์” ขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2458

การปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดโดยใช้คุกในสังคมไทยปัจจุบันดำเนินการโดยมี พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479 รวมทั้งกฎ ระเบียบต่างๆรองรับอำนาจหน้าที่ในการคุมขัง “คน” ไว้ใน “คุก” โดยมีการพัฒนาระบบ รูปแบบ วิธีการตามแบบมาตรฐานสากล ตลอด ระยะเวลาที่ผ่านมา การปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดโดยใช้คุกในสังคมเป็นวิธีการที่ได้รับความนิยม อย่างสูงจากกระบวนการยุติธรรมกระแสหลักแม้ว่าในช่วงเวลา 20 ปีที่แล้วนี้วิธีการคุมประพฤติ จะช่วยแบ่งเบาผู้กระทำผิดคดีเล็กน้อยบางส่วนออกไปจากคุกในสัดส่วนที่เท่าๆกับที่ยังอยู่ใน คุกแล้วก็ตาม แต่ภาพของ “คดีล้นศาล คนล้นคุก” ยังเป็น “ความจริง” ที่รอการแก้ไขอยู่ใน ปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของสัดส่วนผู้ต้องขังก่อนพิพากษาและอยู่ระหว่างการอุทธรณ์ฎีกาที่มี จำนวนมากเกือบจะครึ่งหนึ่งของจำนวนนักโทษทั้งหมด หรือสัดส่วนของคดีเสพและครอบครอง ยาเสพติดที่ควรเบี่ยงเบนออกไปสู่กระบวนการบำบัดรักษามากกว่าเก็บไว้ในคุกและคดีกักขัง แทนค่าปรับที่เพิ่งได้รับการเบี่ยงเบนใช้วิธีการทำงานบริการสังคมแทน ก็ตาม ล้วนแต่เพิ่มความ แออัดให้คุกจนทำให้ “อาชญากร” กลุ่มที่สมควรอยู่ในคุกอย่างแท้จริงเพื่อประโยชน์สูงสุดของ สังคมนั้นไม่ได้รับการบำบัดเยียวยาและปรับปรุงพฤติกรรมเสียเท่าที่ควร

ด้วยเหตุนี้ ความเป็นนิยมใช้คุก และการไม่มีทางเลือกอื่นที่หลากหลายเพียงพอใน บริการของกระบวนการยุติธรรมไทยเพื่อปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดหลากหลายประเภทจึงเป็นปัจจัยดูให้ คนเข้าไปอยู่ในคุกเพิ่มมากขึ้นอย่างเป็นระบบ เช่นเดียวกับที่หลายประเทศประสบปัญหา เช่นเดียวกันนี้

วิธีการปฏิบัติต่อ “คน” โดยไม่ใช่ “คุก”

แนวคิดและข้อสังเกต

วิธีการปฏิบัติต่อ “คน” โดยไม่ใช่ “คุก” รู้จักกันในนามที่เป็นทางการว่า วิธีการปฏิบัติต่อ ผู้กระทำผิดโดยไม่ใช้ระบบเรือนจำ (non-custodial treatment) หรือวิธีการปฏิบัติต่อ ผู้กระทำผิดโดยใช้ชุมชน (community-based correction) เกิดขึ้นอย่างจริงจังเมื่อมีการเคลื่อนไหวในปีคริสต์ทศวรรษ 1960s ในสหรัฐอเมริกา แม้ว่าจะมีการใช้วิธีการคุมประพฤติมาตั้งแต่ปี ค.ศ.1841 แล้วก็ตาม โดยการเคลื่อนไหวนี้เกิดขึ้นเมื่อแนวคิดการใช้คุกเริ่มประสบปัญหา “คนล้นคุก” และความนิยมในการใช้คุกลดลงในประเทศตะวันตก บรรดานักอาชญาและงานยุติธรรมทั้งหลายเริ่มคิดถึงทางเลือกที่คุ้มค่าในการลงทุนนำวิธีการแก้ไขฟื้นฟูมาใช้แทนโทษจำคุกและเป็นแนวคิดที่มีมนุษยธรรมมากกว่า โดยมีการเสนอความคิดที่ว่า *ถ้าสังคมไม่พยายามปรับเปลี่ยน “ผู้กระทำผิด” ให้กลายเป็น “ผู้ไม่กระทำผิด” หรือ “พลเมืองดี” สังคมเองก็จะกลายเป็นผู้ผลิตประชากร “ผู้กระทำผิด” ให้ทวีจำนวนเพิ่มมากขึ้นโดยอัตโนมัติ* ด้วยเหตุนี้จึงมีการปฏิรูประบบงานราชทัณฑ์ครั้งใหญ่เพื่อปล่อยถ่ายคนบางกลุ่มออกมารับการบำบัดรักษาอาการเสพติด อาการเจ็บป่วยกายจิต รวมถึงคิดค้นมาตรการในการป้องกันไม่ให้คนที่ไม่สมควรเข้าคุก มีช่องทางที่เหมาะสมในการแก้ไขฟื้นฟูในชุมชนโดยไม่ต้องเข้าไปอยู่ในคุกเพียงช่องทางเดียว เช่นที่เป็นมา มาตรการต่างๆเหล่านี้จัดกลุ่มได้ 3 ลักษณะคือ การบำบัดทางจิตใจและพฤติกรรม การให้ความรู้พื้นฐานในการครองตนในสังคม และการฝึกทักษะวิชาชีพ เพื่อให้เกิดการปรับปรุงนิสัยความประพฤติและไม่กระทำผิดซ้ำเป็นเป้าหมายสำคัญ ซึ่งรูปแบบการแก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรมผู้กระทำผิดมีความหลากหลายสามารถใช้ได้ในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรม ได้แก่ การใช้ศูนย์ฟื้นฟูบำบัดรักษายาเสพติด การคุมประพฤติ การพักการลงโทษ การทำงานบริการสังคม เป็นต้น

ประเด็นข้อสังเกตที่น่าสนใจสำหรับเรื่องนี้ คือ *ประการแรก* วิธีการนี้เป็นการสร้างสมดุลในการลงโทษ (sanctions) การบำบัดฟื้นฟู (treatment) และการสอดส่องดูแล (supervision) ต่อผู้กระทำผิดพร้อมๆกันโดยสามารถแก้ไขฟื้นฟูเป็นรายบุคคล (individual offender treatment) ได้ชัดเจนยิ่งขึ้นทำให้ชุมชนและสังคมส่วนรวมรู้สึกปลอดภัยมากขึ้น กลับคืนสู่ชุมชนได้แนบเนียนยิ่งขึ้นและลดอัตราการกระทำผิดซ้ำได้มากขึ้น แต่วิธีการนี้ยังถูกจำกัดการใช้เฉพาะคดีที่ไม่ร้ายแรง หรือคดีที่มีโทษจำคุกกระยะสั้นเท่านั้น ส่วนคดีอาชญากรรมที่มีความรุนแรงบางลักษณะสังคมยังเห็นว่าควรรับโทษจำคุกกระยะหนึ่งก่อนที่จะเข้าสู่กระบวนการพักการลงโทษโดยใช้การควบคุมสอดส่องในชุมชนภายหลังจากที่สังคมเห็นว่าน่าจะปลอดภัยแล้ว

ประการที่สอง วิธีการนี้ยังคงดำเนินการเบ็ดเสร็จทุกขั้นตอนโดยรัฐ (กระบวนการยุติธรรม) จนกระทั่งนำผู้กระทำผิดไปสู่กระบวนการควบคุมและสอดส่องและการบำบัดฟื้นฟูพฤติกรรมเฉพาะเรื่อง ซึ่งชุมชนอาจเข้ามาเกี่ยวข้องบางส่วนบางรายตามที่รัฐเปิด

LIRT

โอกาสให้ โดยเฉพาะในเรื่องของการคุมประพฤติที่สามารถมองเห็นการมีส่วนร่วมของชุมชนได้อย่างชัดเจน

ประการที่สาม แม้วิธีการปฏิบัติต่อ “คน” โดยใช้ “ชุมชน” จะเป็นวิธีการที่มีมนุษยธรรมยิ่งขึ้น คือโยยียด “ผู้กระทำผิด” กลับคืนสู่ “สังคมและชุมชน” ของตนมากขึ้นและช่วยลดความแออัดคับคั่งในเรือนจำไปพร้อม ๆ กัน แต่ก็ยังเป็นวิธีการปฏิบัติที่เน้นการให้บริการต่อ “ผู้กระทำผิด” อยู่ดี ส่วน “เหยื่ออาชญากรรม” ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญแห่งวงจรการเกิดอาชญากรรมนั้นยังคงเป็นส่วนที่ขาดหายไปหรือถูกกลืนไปจากวิธีการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดโดยใช้ชุมชนดังกล่าวนี้เช่นเดียวกับที่เหยื่อขาดหายไปจากวิธีการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดโดยใช้เรือนจำ ดังจะเห็นได้ว่าในทางปฏิบัติไม่มีการกำหนดเงื่อนไขใด ๆ ต่อผู้กระทำผิดที่เน้นหรือให้ความสำคัญกับการชดใช้ค่าเสียหายแก่เหยื่อที่ตนล่วงละเมิดแต่อย่างใด ไม่ว่าจะเป็นการผ่อนชำระค่าเสียหาย หรือทำงานชดใช้ค่าเสียหาย หรือทำงานบริการสังคมที่มุ่งซ่อมแซมหรือชดใช้ค่าเสียหายแก่ทรัพย์สินของเหยื่อ ฯลฯ

อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า วิธีการปฏิบัติต่อ “คน” โดย “ไม่ใช่คุก” เป็นวิธีการที่รัฐเป็นผู้จัดบริการด้านงานยุติธรรมที่เน้นการให้ความสำคัญในการให้บริการแก่ “ผู้กระทำผิด” เป็นสำคัญด้วยการสร้างสมดุลระหว่าง “การลงโทษ-บำบัดฟื้นฟู-สอดส่อง” เพื่อช่วยผู้กระทำผิดให้สามารถพัฒนาทักษะการใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเหมาะสมต่อไป ดังนั้น การใช้กระบวนการยุติธรรมตามธรรมเนียมในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดด้วยวิธีการแก้ไขฟื้นฟูจึงมีพื้นที่ดำเนินการปรากฏอยู่ในอีกเสี้ยวหนึ่งของการจัดการกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับอาชญากรรมในสังคม

การปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดโดยไม่ใช่ “คุก” ในสังคมไทย

ในประเทศไทยมีการใช้มาตรการอื่นแทนการลงโทษจำคุก (Alternatives to Prison: A Thoughtful Approach to Crime and Punishment) ในขั้นตอนต่างๆของการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีเป็นจำนวนมาก ซึ่งทำให้ “ผู้กระทำผิด” ส่วนหนึ่งมีช่องทางเบี่ยงเบนออกไปจากกระบวนการยุติธรรม แต่ทั้งนี้ช่องทางทั้งหมดเป็นช่องทางที่จำเป็นต้องมี “กฎหมาย” รองรับ และเป็นเรื่องเจ้าพนักงานเจ้าหน้าที่ที่จะใช้ดุลพินิจอย่างหนึ่งอย่างใดกับ “ผู้กระทำผิด” ทั้งสิ้น โดย “เหยื่อ” อาจเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย หรือเหยื่อจะมีส่วนร่วมหรือไม่ รู้สึกอย่างไร กฎหมายและกระบวนการจัดการของพนักงานเจ้าหน้าที่ไม่ได้ถูกกำหนดให้ต้องให้ความสนใจหรือเห็นอกเห็นใจแต่อย่างใด ความสำคัญของวิธีการปฏิบัติต่อคนโดยไม่ใช่คุกจึงยังคงเป็นวิธีการที่เน้นและให้ความสำคัญกับ “พนักงานเจ้าหน้าที่ของรัฐ” กับ “ผู้กระทำผิด” เช่นเดียวกับวิธีการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดโดยใช้คุก เพียงแต่กระทำกันนอกกำแพงคุกเท่านั้น

การปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดโดยไม่ใช่คุกของไทยมีการใช้มาตรการต่างๆที่กฎหมายกำหนดไว้ซึ่งสอดคล้องกับการจัดระบบมาตรการตามขั้นตอนต่างๆของกระบวนการยุติธรรม ดังนี้ (Chaneles Sol, 1983 p.89; จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย, 2540, น.85-88)

1. มาตรการหันเหคดีอาชญากรรมไม่มีผู้เสียหายออกจากอาชญากรรมอื่น ๆ
(Decriminalization of victimless crimes)

เป็นความพยายามที่จะให้สังคมจำแนกพฤติกรรมเบี่ยงเบนออกจากพฤติกรรมอาชญากร เช่น เล่นการพนัน เสพยาเสพติด เป็นต้น และเมื่อสังคมมองว่าเป็นคนเจ็บป่วย หรือผู้มีความบกพร่องทางนิสัยความประพฤติ ควรแก่การเยียวยารักษามากกว่าเป็นอาชญากร จึงควรใช้มาตรการบำบัดรักษาและแก้ไขฟื้นฟูมากกว่านำตัวเข้าสู่การดำเนินกระบวนการพิจารณาพิพากษาคดีในศาล

2. มาตรการในขั้นตอนก่อนการจับกุม

การใช้ศูนย์ไกล่เกลี่ยประนอมข้อพิพาท (mediation/arbitration centers) เช่น ศาลหมู่บ้าน/ศาลประนอมข้อพิพาท/ กระบวนการยุติธรรมชุมชน เพื่อไกล่เกลี่ยคดีที่ยอมความกันได้หรือยุติความขัดแย้งในระดับหนึ่ง อันจะช่วยลดปริมาณคดีที่จะเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมได้ระดับหนึ่ง สำหรับสังคมไทย มีการดำเนินการเรื่องนี้โดยนายเชาวน์วัศ สุตลาภา ได้ริเริ่มจัดตั้ง “ศาลาประนอมข้อพิพาท” หรือ “ศาลหมู่บ้าน” ที่จังหวัดกำแพงเพชรและจังหวัดเพชรบุรี เมื่อ พ.ศ. 2526 และ 2527 ตามลำดับ ต่อมาสำนักอัยการสูงสุดได้จัดทำ “โครงการประนอมข้อพิพาทระดับหมู่บ้าน” และ “โครงการสนับสนุนการระงับข้อพิพาททางแพ่งในระดับท้องถิ่นโดยอนุญาโตตุลาการ” รวมทั้ง กระทรวงยุติธรรมเมื่อครั้งที่ยังอยู่กับศาลยุติธรรมได้จัดให้มี “ศูนย์ระงับข้อพิพาท” ขึ้น โดยมีอาสาสมัครปฏิบัติหน้าที่นี้ในส่วนภูมิภาค

ศูนย์บำบัดรักษาการติดยาเสพติดและการติดสุรา (drug and alcohol centers) เพื่อให้ผู้สมัครใจเข้ารับการบำบัดรักษาแทนการถูกจับกุมดำเนินคดีและถูกตราหน้าว่าเป็นอาชญากร ในกรุงเทพมหานครมีการจัดตั้งศูนย์บำบัดรักษาเสพยาเสพติดขึ้นตามเขตต่างๆโดยเป็นการให้บริการแบบสมัครใจ และปรากฏตามโรงพยาบาลต่างๆในส่วนภูมิภาคเช่นกัน

การให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายเบื้องต้นและสิทธิเสรีภาพของบุคคล (citizens right education) การมีสิทธิที่จะรู้ถึงสิทธิเบื้องต้นตามกฎหมายของตนจะช่วยลดความไม่ถูกต้องเหมาะสมของการจับกุมคุมขังอันเป็นด่านแรกที่เขาสู่กระบวนการยุติธรรมลงได้บางส่วน เรื่องนี้ก่อนการปฏิรูประบบราชการกระทรวงยุติธรรมโดยกรมคุมประพฤติได้จัดให้มี “การให้ความรู้เกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทและการให้ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมแก่ประชาชน” ซึ่งต่อมาภาระหน้าที่นี้เป็นของกรมคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน กระทรวงยุติธรรมดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน

3. มาตรการในขั้นตอนก่อนดำเนินกระบวนการพิจารณา

การไกล่เกลี่ยคดีที่ยอมความกันได้โดยเจ้าพนักงานศาล หากการไกล่เกลี่ยในระดับหมู่บ้านไม่ได้ผล หรือไม่สามารถยุติลงได้ในเวลาหนึ่ง ก็ยังสามารถที่จะไกล่เกลี่ยเจรจาได้ในระดับชั้นที่สูงขึ้น โดยเจ้าพนักงานศาลที่มีหน้าที่โดยตรง หากตกลงกันได้ทั้งหมด หรือเพียงบางประเด็น ก็สามารถช่วยลดภาระงานศาลได้ในระดับหนึ่ง ปัจจุบันศาลยุติธรรมมีการ

ดำเนินการเรื่องนี้โดยเจ้าพนักงานศาล อาสาสมัคร หรือผู้พิพากษา โดยดำเนินการเมื่อคดีขึ้นสู่ศาลยุติธรรมแล้ว

การเจรจาต่อรองหลังบัลลังก์ (plea bargaining) เป็นการตกลง ต่อบริการกันสามฝ่าย ระหว่างทนายจำเลย อัยการ และศาล เพื่อลดการสืบพยาน และให้ได้วิธีการที่เหมาะสมที่สุดสำหรับลงโทษจำเลยในคดีดังกล่าว สำหรับประเทศไทยกำลังอยู่ระหว่างการพิจารณาร่างกฎหมายโดยสำนักงานอัยการสูงสุด

การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดโดยวิธีการบังคับรักษา (compulsory treatment) เป็นการสร้างองค์การใหม่โดยกำหนดให้มีภารกิจโดยตรงในการรองรับผู้ติดยาเสพติดเข้ารับการบำบัดรักษาแบบบังคับตั้งแต่ขั้นตอนการจับกุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ และหันเหกลุ่มผู้ป่วยดังกล่าวออกจากกระบวนการยุติธรรมเข้าสู่ “ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด” หากหายขาดจากอาการเสพติดก็ให้ปล่อยตัวไป โดยไม่ต้องย้อนกลับเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมอีก สำหรับประเทศไทยขณะนี้มีการปรับเปลี่ยนแนวคิดที่ว่า “ผู้เสพยาคือผู้ป่วย” ทำให้กระบวนการยุติธรรมกำหนดวิธีการสำหรับผู้เสพยาเสพติดที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม คือเบี่ยงเบนผู้เสพยาออกจากกระบวนการพิจารณาคดีและระบบเรือนจำ ปรากฏตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 30 กันยายน 2545 และเริ่มมีการบังคับใช้กฎหมายนี้เมื่อวันที่ 3 มีนาคม 2546 เป็นต้นมา

การชะลอการฟ้อง (suspended in prosecution) เป็นการใช้ดุลพินิจของพนักงานอัยการที่จะสั่งชะลอการฟ้องคดีที่อยู่ในหลักเกณฑ์ตามที่กฎหมายกำหนดเพื่อลดคดีบางประเภทที่จะขึ้นสู่ศาลลงได้ สำหรับประเทศไทยกำลังอยู่ระหว่างการเสนอร่างพรบ.ชะลอการฟ้องโดยมีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเมื่อวันที่ 29-30 มีนาคม 2546 นี้

มาตรการทางกฎหมาย: คดีอาญาเล็กน้อยได้ กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยได้เปิดช่องทางให้เจ้าพนักงานใช้ดุลพินิจในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดโดยไม่ใช้คุกไว้หลายมาตรา ดังเช่น กรณีของคดีอาญาเล็กน้อยได้ตามมาตรา 37 ซึ่งได้แก่ ความผิดลหุโทษ และความผิดที่เปรียบเทียบปรับได้ตามกฎหมายอื่นสามารถใช่วิธีการเปรียบเทียบปรับได้มีผลทำให้สิทธิการนำคดีอาญามาฟ้องระงับไปได้อีกทางหนึ่งตามมาตรา 39 คดีความจึงยุติลงโดยไม่ต้องเข้าสู่กระบวนการพิจารณา

4. มาตรการในขั้นตอนการดำเนินกระบวนการพิจารณาพิพากษาคดี

การเปิดทำการศาลในวันหยุดและภาคค่ำ (weekend and night courts) เป็นการเพิ่มเวลาในการทำงานสำหรับหน่วยงานศาล เพื่อให้มีช่วงเวลาที่เหมาะสม และเพิ่มขึ้นในการให้บริการแก่ประชาชน

การเร่งรัดพิจารณาพิพากษาคดีบางประเภท (short determinate sentences) เป็นแนวคิดเชิงบริหารจัดการที่ช่วยให้คดีความบางประเภทที่สมควรได้รับการพิจารณาคดีให้แล้วเสร็จโดยเร็วสามารถดำเนินการได้เพื่อไม่ก่อให้เกิดผลกระทบในทางเสียหายขึ้น

LIRT

5. มาตรการในขั้นตอนภายหลังการพิจารณาพิพากษาคดี (มีโทษจำคุกสถานเบา)

การชดใช้ค่าเสียหายและการปรับ (restitution and fines) เป็นการชดเชยความเสียหายที่ได้กระทำการล่วงละเมิดต่อเหยื่อและต่อสังคม ซึ่งควรใช้มาตรการสถานเบาต่างๆ ก่อนจะพิจารณาใช้การลงโทษจำคุกเป็นมาตรการสุดท้าย เพราะเกิดผลข้างเคียงตามมามากมาย ในสังคมไทยมีการใช้โทษปรับอย่างแพร่หลายเช่นกัน แต่ในเรื่องของการชดใช้ค่าเสียหายแล้ว จากรายงานการวิจัยหลายฉบับพบข้อมูลสอดคล้องกันว่ากฎหมายและกระบวนการยุติธรรมยังไม่มีกำหนดมาตรการเพื่อให้ผู้กระทำผิดชดใช้ค่าเสียหายแก่เหยื่อโดยตรงแต่อย่างใด และบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมเองก็ยังไม่ให้ความสำคัญกับเรื่องนี้เท่ากับที่มุ่งพิจารณาโทษทัณฑ์ของผู้กระทำผิด

การคุมประพฤติ (probation/suspended with conditions) เป็นมาตรการควบคุมผู้กระทำผิดในคดีที่ไม่ร้ายแรงนักไว้ในชุมชนโดยกำหนดเงื่อนไขให้ปฏิบัติ หรือกำหนดข้อห้ามบางประการไว้ภายใต้การสอดส่องดูแลของพนักงานคุมประพฤติ ซึ่งมีโทษจำคุกเป็นข้อต่อรอง และใช้วิธีการสำคัญ 2 ประการ คือ การสืบเสาะและพินิจ (Pre sentences investigation) และการควบคุมและสอดส่อง (Supervision) มาตรการดังกล่าวมีใช้ในสังคมไทย ตั้งแต่ พ.ศ. 2522 เป็นต้นมา โดยมีการรวมงานคุมประพฤติเด็ก เยาวชน ผู้ใหญ่ (probationer) และผู้รับการพักการลงโทษ (parolee) เข้าด้วยกันภายหลังการปฏิรูประบบราชการ พ.ศ. 2545 เป็นต้นมา

การใช้ศูนย์บริการกลางวัน (Community-based programs/Day centers) เป็นเงื่อนไขประการหนึ่งที่ศาลกำหนดเพื่อควบคุมผู้กระทำผิดไว้ในชุมชนแบบเคร่งครัด โดยให้เข้ารับการอบรมเพื่อแก้ไขฟื้นฟูความประพฤติตามหลักสูตร และ ช่วงเวลาที่ศูนย์บริการกลางวันจัดให้ อย่างไรก็ตามกรมคุมประพฤติได้จัดให้มีบริการดังกล่าวในรูปของโครงการบำบัดฟื้นฟูหลายลักษณะ การทำงานบริการสังคมหรือบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ (Community service) เป็นการดำเนินงานตามคำสั่งศาล และตามที่ยุติธรรมยินยอม ซึ่งทำงานให้แก่สังคมโดยไม่ได้รับค่าตอบแทน เป็นการชดเชยความผิดที่ได้กระทำการล่วงละเมิดแก่สังคมที่มีผลงานเป็นรูปธรรมวิธีหนึ่ง แทนการลงโทษจำคุก และเป็นเงื่อนไขคุมประพฤติข้อหนึ่งตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 (1) และพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 15) พ.ศ. 2546 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 6 มกราคม 2546 เป็นต้นไป กำหนดให้ผู้ต้องกักขังแทนค่าปรับไม่เกินแปดหมื่นบาทร้องขอต่อศาลเพื่อขอทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับได้

การให้ที่พักอาศัยระหว่างการคุมประพฤติ (Probation hostel/Bail hostel) เป็นการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อป้องกันการกระทำผิดซ้ำให้แก่ผู้กระทำผิดที่อยู่ระหว่างการคุมประพฤติกลุ่มที่มีความเสี่ยงสูง หากกลับไปพักอาศัยอยู่บ้าน หรือแหล่งพักอาศัยที่เอื้ออำนวยต่อการประกอบอาชญากรรม เป็นวิธีการที่ได้รับความนิยมและประสบความสำเร็จอย่างสูงในประเทศญี่ปุ่นซึ่งมีชุมชนเข้มแข็งช่วยภาครัฐดำเนินการเรื่องนี้

การใช้อาสาสมัครคุมประพฤติ (Volunteer probation officers/Community-based correction) เป็นการนำชุมชนเข้ามีส่วนร่วมในการป้องกันตนเองและสังคมจากอาชญากรรม และการกระทำผิดซ้ำ ร่วมกับภาครัฐผ่านทางหน่วยงานคุมประพฤติในชั้นตอนต่างๆ ได้แก่ เด็กเยาวชน ผู้ใหญ่ และผู้ได้รับการพักการลงโทษ ในสังคมไทยมีการดำเนินการเกี่ยวกับอาสาสมัครคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรมทั่วประเทศเช่นกัน รวมทั้งมีการจัดตั้งเป็นสมาคมเพื่อดำเนินการในเรื่องนี้

6. มาตรการในชั้นตอนภายหลังการพิจารณาพิพากษาคดี (ที่มีโทษจำคุก)

การพักการลงโทษ (parole) เป็นการให้รางวัลแก่พฤติกรรมดีของนักโทษ โดยปล่อยออกจากคุกก่อนกำหนดเวลาและควบคุมไว้ในชุมชนภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดซึ่งช่วยลดความแออัดในเรือนจำลงได้ระดับหนึ่ง ปัจจุบันเป็นภารกิจหนึ่งของกรมคุมประพฤติ

การใช้บ้านกึ่งวิถี (halfway houses/pre-release guidance centers) เป็นมาตรการหนึ่งซึ่งช่วยให้ผู้กระทำผิดที่พ้นโทษในระยะแรกได้เข้าพักอาศัยเพื่อปรับตัวก่อนกลับคืนสู่สังคมต่อไป

การอภัยโทษ (Pardon) เป็นการปล่อยนักโทษชั้นดี และดีเยี่ยมที่ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการ ออกสู่สังคมในโอกาสพิเศษ เพื่อลดความแออัดในเรือนจำลง ซึ่งในประเทศไทยมีการดำเนินการในโอกาสพิเศษ

7. มาตรการในชั้นตอนภายหลังโทษจำคุก

การให้การสงเคราะห์ภายหลังปล่อย (Post prison support services/Aftercare services) เป็นการช่วยเหลือสงเคราะห์ตามความเหมาะสม แก่ผู้พ้นโทษ หรือ ผู้พ้นจากสถานฝึกและอบรม เพื่อให้สามารถปรับตัวเข้าสู่สังคมได้ในเบื้องต้น

วิธีการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดโดยใช้กระบวนการเชิงสมานฉันท์

การอำนวยความสะดวกเชิงสมานฉันท์มีรากฐานดั้งเดิมมาจากธรรมเนียมปฏิบัติว่าด้วยความยุติธรรมจากสมัยโบราณในอารยธรรมของชาวอาหรับ กรีก และโรมัน ที่ยอมรับการสมานฉันท์แม้แต่ในคดีฆาตกรรม (Van Ness, 1986, pp.64-68) พุทธศาสนิกชนโบราณ เต่า และขงจื้อ ซึ่งปัจจุบันมีความผสมผสานกันอยู่ในเอเชียเหนือต่างก็เชื่อเช่นนั้น (Haley, 1996) ส่วนในสังคมไทยนั้น จากการศึกษาเชิงสืบค้นของ ฉัตรทิพย์ นาถสุภา (2540, น. 3-4) เรื่องเศรษฐกิจหมู่บ้านไทยในอดีต ระบุว่าในสังคมไทยดั้งเดิม สภาพหมู่บ้านไทยมีการปกครองตัวเองและมีการตัดสินข้อพิพาทด้วยชุมชนมาแต่ครั้งบรรพกาล ลักษณะการปกครองเช่นนี้ยังปรากฏร่องรอยเหลืออยู่ในระบบ “สภาผู้เฒ่า” ของบางหมู่บ้านในภาคอีสาน คือที่หมู่บ้านนาหว้าใต้ กิ่งอำเภอโพธิ์ไทร จังหวัดอุบลราชธานี หากมีการวิวาทกัน เช่น เรื่องครอบครัว เรื่องชู้สาว หรือการทำมาหากิน จะถือว่าเป็นเรื่องลูกหลานทะเลาะกัน แต่ละฝ่ายจะหาผู้เฒ่ามาฝ่ายละ 4-5 คน สภาผู้เฒ่าจะปรึกษากันแล้วตัดสินโดยให้การระงับข้อพิพาทกันแล้วปรับไหม แล้วอบรมสั่งสอนมิให้ประพฤติดีก ซึ่งยังมีใช้จนถึงทุกวันนี้

นิยาม ความหมาย

คำว่า “Restorative Justice” หรือ “กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์” เป็นคำที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในสังคมโลก โดยสหประชาชาติ ได้เสนอให้ใช้คำนี้ในการประชุม UN Expert Meeting on Restorative Justice ที่รัฐบาลแคนาดาจัดขึ้นเมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ.2544 หมายถึง “การอำนวยความสะดวกยุติธรรมที่ต้องการทำให้ทุกฝ่ายซึ่งได้รับผลกระทบจากอาชญากรรมได้กลับคืนสู่สภาพดีเช่นเดิม อันเป็นการสร้าง ‘ความสมานฉันท์ในสังคม’ เป็นเป้าหมายสุดท้าย” John Braithwaite (1998, p.323-344) อธิบายว่า การอำนวยความสะดวกยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ หมายถึง การบรรเทาความเสียหายแก่เหยื่ออาชญากรรมให้กลับสู่สภาพดีดังเดิม ทำให้เหยื่อเป็นศูนย์กลางของกระบวนการยุติธรรม ขณะเดียวกันก็บูรณาการผู้กระทำผิดและสังคมเข้าด้วยกัน โดยสิ่งที่ต้องคำนึงถึงเป็นประการแรก คือ การบรรเทาความเสียหายแก่เหยื่อ ซึ่งหมายถึงการที่เหยื่อได้รับการชดเชยทดแทนมูลค่าของทรัพย์สินที่เสียหายรวมทั้งความเสียหายส่วนบุคคลอื่น ๆ กลับคืน (ดูตารางที่ 1) ซึ่งโดยรวมแล้วหมายถึง การเยียวยาสมานฉันท์ ความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยให้กลับคืนมาอีกครั้ง ได้แก่ความรู้สึกของเหยื่อที่ถูกโจรกรรมบ้านเรือน ทรัพย์สินจะต้องทุกข์ทรมานเมื่อความเป็นส่วนตัวถูกล่วงละเมิดและรู้สึกไม่ปลอดภัย และเมื่อครั้งหนึ่งของผู้คนถูกทิ้งให้รู้สึกว่าตนขาดอิสรภาพพื้นฐานไป

ตารางที่ 1 แสดงความหมายของการบรรเทาความเสียหายแก่เหยื่อ

การบรรเทาความเสียหายแก่เหยื่อ หมายถึง
- การบรรเทาความเสียหายแก่ทรัพย์สินที่สูญหายไป
- การบรรเทาความเสียหายด้วยการเยียวยาอาการบาดเจ็บ
- การบรรเทาความเสียหายด้วยการทำให้เกิดความรู้สึกปลอดภัย
- การบรรเทาความเสียหายแก่เกียรติยศศักดิ์ศรี
- การบรรเทาความเสียหายด้วยการทำให้เกิดความรู้สึกมีพลังอำนาจกลับคืนมา
- การบรรเทาความเสียหายด้วยวิธีการแบบประชาธิปไตยที่รอบคอบ (deliberative democracy)
- การบรรเทาความเสียหายด้วยการทำให้เกิดความรู้สึกว่าได้บรรลุถึงความยุติธรรมแล้ว
- การบรรเทาความเสียหายด้วยแรงส่งเสริมสนับสนุนจากสังคม

Braithwaite อธิบายต่อไปว่า วิธีการที่ระบบกฎหมายตะวันตกรับมือกับอาชญากรรมนั้นประกอบด้วยวิธีการที่ทำให้เหยื่อมีความรู้สึกสูญเสียอำนาจ ครั้งแรกก็เสียอำนาจให้กับผู้กระทำผิด และต่อมาก็เสียอำนาจให้กับพนักงานเจ้าหน้าที่ของกระบวนการยุติธรรมโดยพวกเหยื่อต้องพยายามอดกลั้นความรู้สึกต่ำต้อยเหล่านี้ไว้ การอำนวยความสะดวกเชิงสมานฉันท์จึงเป็นการยังให้เกิดความยุติธรรมที่รอบคอบ (deliberative justice) เป็นวิธีการที่ผู้คนใช้ความสุ่มนวลที่เหนือกว่าจัดการกับผลที่เกิดตามมาจากอาชญากรรม และป้องกันตนเองจากอาชญากรรมที่อาจเกิดขึ้นในภายภาคหน้า

คำสำคัญที่น่าสนใจในกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

ในกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ มีคำสำคัญที่ได้รับการนิยามความหมายเพื่อให้เกิดความชัดเจน และเข้าใจได้ตรงกันเมื่อนำไปใช้ ดังเช่น คำว่า ผู้กระทำผิด เหยื่อ ชุมชน ความรับผิดชอบ และการไกล่เกลี่ย ฯลฯ เป็นต้น ในที่นี้จะขอกล่าวถึงคำสำคัญที่เป็นแกนหลักของการใช้วิธีการเชิงสมานฉันท์บางคำโดยสังเขป คือ

ความรับผิดชอบ (responsibility) หมายถึง การยอมรับว่าตนเองเป็นผู้ก่อเหตุที่ทำให้เกิดความเสียหาย เข้าใจความเสียหายที่เกิดขึ้นในมุมมองอื่นๆ ตระหนักว่าตนเองมีทางเลือก สามารถดำเนินการเป็นขั้นตอนเพื่อเยียวยาแก้ไข และลงมือทำการแก้ไข

การไกล่เกลี่ย (mediation) "การไกล่เกลี่ย" ในความหมายของความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มีความแตกต่างจาก "การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท" ในกระบวนการยุติธรรมอาญาโดยสิ้นเชิง เนื่องจากการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในกระบวนการยุติธรรมอาญาเป็นการตกลงกันเพื่อหาทางประนีประนอมยอมความ (compromise) ของคู่ความโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐมีบทบาทในการดำเนินการหาทางในการบรรเทาความรุนแรงของการลงโทษ และไม่ได้ให้ความสำคัญกับผู้เสียหายหรือความเสียหายที่เกิดจากอาชญากรรม แต่การไกล่เกลี่ยในความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เป็นกระบวนการที่ให้เหยื่อและผู้กระทำผิดมาพบกันในสถานที่ที่ปลอดภัย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้กระทำผิดได้แสดงความรับผิดชอบ (accountable) โดยการช่วยเหลือและชดใช้ความเสียหายจากอาชญากรรมต่อเหยื่อ และการชดใช้หนี้ไม่จำเป็นต้องตีค่าเป็นจำนวนเงินเสมอไป โดยมีผู้ไกล่เกลี่ยที่ได้รับการฝึกฝนมาโดยเฉพาะ (trained mediator) เป็นผู้ช่วยให้กระบวนการไกล่เกลี่ยเป็นไปด้วยดี กระบวนการไกล่เกลี่ยเป็นการเปิดโอกาสให้เหยื่อได้พูดหรือแสดงให้ ผู้กระทำผิดรับรู้ว่ามีผลจากการกระทำของเขาก่อให้เกิดผลร้ายอะไร/ต่อใครบ้าง ได้ถามผู้กระทำผิดได้ตามความต้องการ ได้มีส่วนในการกำหนดหรือวางแผนเพื่อให้ผู้กระทำผิดชดใช้ความเสียหายที่เกิดขึ้น และเป็นโอกาสของผู้กระทำผิดในการแสดงความรับผิดชอบต่อการกระทำของเขาโดยตรง ตระหนักถึงผลร้ายที่เกิดจากการกระทำของเขา และมีส่วนในการวางแผนในการชดใช้ความเสียหายที่เกิดขึ้น

การไกล่เกลี่ยในความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์จึงไม่ได้ทำเพื่อหาข้อสรุปว่าผู้กระทำผิดกระทำผิดจริงหรือไม่ และจะบรรเทาความรุนแรงของการลงโทษอย่างไร แต่เริ่มด้วยการยอมรับกันทุกฝ่ายว่ามีการกระทำผิดเกิดขึ้นและทำความเข้าใจให้ตรงกันในเรื่องการตกเป็นเหยื่อของผู้เสียหาย ผลร้ายและความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำผิด

ในสหรัฐอเมริกา การไกล่เกลี่ยส่วนใหญ่ (มากกว่าร้อยละ 95) มีผลให้ผู้กระทำผิดต้องรับโทษในลักษณะการแก้แค้นทดแทน (restitution) ซึ่งเป็นการลงโทษโดยความตกลงร่วมกันของคู่ความทุกฝ่าย แต่การลงโทษก็ยังคงมีความสำคัญเป็นอันดับสอง ความสำคัญอันดับแรกคือการรับรู้ถึงอารมณ์ ความรู้สึก และความต้องการของเหยื่อ ทั้งหมดนี้นำไปสู่การสร้างความปลอดภัยระหว่างเหยื่อและผู้กระทำผิด การให้ผู้กระทำผิดได้รับรู้และมีความรู้สึกร่วมกับเหยื่อในความสูญเสีย ซึ่งจะมีผลต่อการลดการกระทำผิดในอนาคต มีการวิจัยที่แสดงให้เห็นว่าการทำความตกลงร่วมกันในการลงโทษผู้กระทำผิดมีความสำคัญน้อยกว่าการเปิดโอกาสให้เหยื่อพูดคุยกับผู้กระทำผิดโดยตรงว่าเขารู้สึกอย่างไรกับอาชญากรรมที่เกิดขึ้น และผลของความสมานฉันท์มีความสัมพันธ์กับการจัดสถานที่และบรรยากาศในการสนทนาระหว่างเหยื่อและผู้กระทำผิด

ตารางที่ 4 แสดงการไกล่เกลี่ยเหยื่อและผู้เสียหายที่ส่งผลต่อความมาก – น้อยของความสมานฉันท์

(Victim Offender Mediation Continuum: From Least to Most Restorative Impact)

การไกล่เกลี่ยในกระบวนการยุติธรรมอาญา	การไกล่เกลี่ยในกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์
ความสมานฉันท์น้อย การประนีประนอม, ความสำคัญอยู่ที่ผู้กระทำผิด (agreement-driven, offender-focused)	ความสมานฉันท์สูง การสนทนา, ความสำคัญอยู่ที่เหยื่อ (dialogue-driven, victim-sensitive)
1. ให้ความสำคัญกับการตีค่าความเสียหายเป็นจำนวนเงิน ไม่มีโอกาสพูดคุยกันโดยตรงระหว่างคู่ความและชุมชนเรื่องความเสียหายจากอาชญากรรมที่เกิดขึ้น	1. ความสำคัญอันดับแรกอยู่ที่การเปิดโอกาสให้เหยื่อและผู้กระทำผิดได้พูดคุยกันโดยตรงให้เหยื่อได้พูดหรือแสดงถึงผลกระทบของอาชญากรรมต่อชีวิตของเขา ให้ได้ถามและได้รับคำตอบที่ต้องการ ให้ผู้กระทำผิดได้เรียนรู้ถึงผลกระทบจากการกระทำของเขาและแสดงความรับผิดชอบต่อเหยื่อโดยตรง เพื่อจะได้หาทางทำแต่สิ่งที่ถูกต้องต่อไป

<p>2.เหยื่อไม่มีสิทธิเลือกสถานที่ที่เขารู้สึกว่าเหมาะสมและปลอดภัยในการพบกับผู้กระทำผิด ไม่มีสิทธิเลือกว่าเขาอยากพบหรืออยากพูดกับใคร</p>	<p>2.เหยื่อมีทางเลือกโดยผ่านกระบวนการได้แก่ เลือกสถานที่ที่จะพบปะกัน เลือกคนที่ต้องการพูดคุยด้วย และอื่นๆ</p>
<p>3.เหยื่อมีโอกาสในการแสดงความจำนงในการเจรจาไกล่เกลี่ยล่วงหน้า แต่ไม่มีโอกาสเตรียมตัวในการเจรจา</p>	<p>3.การตกลงร่วมกันที่นำไปสู่การลงโทษเพื่อทดแทน (restitution) ก็มีความสำคัญ แต่สิ่งที่สำคัญยิ่งกว่าคือการสนทนากันเรื่องผลกระทบของอาชญากรรม</p>
<p>4.ไม่มีการประชุมเพื่อเตรียมตัวล่วงหน้าในการพบปะกันของคู่ความ ระหว่างผู้ไกล่เกลี่ยกับเหยื่อ และผู้ไกล่เกลี่ยกับผู้กระทำผิด</p>	<p>4.มีการพบกันเพื่อเตรียมการระหว่างเหยื่อกับผู้ไกล่เกลี่ย และระหว่างผู้กระทำผิดกับผู้ไกล่เกลี่ย ก่อนการไกล่เกลี่ยที่ให้ทั้งสองฝ่ายมาพบกัน โดยเน้นที่การฟังเหยื่อว่าอาชญากรรมมีผลกระทบต่อชีวิตของเขาอย่างไรบ้าง จำแนกความต้องการของเหยื่อให้ชัดเจน และเตรียมทั้งสองฝ่ายให้พร้อมสำหรับการไกล่เกลี่ยหรือการประชุมร่วมกัน</p>
<p>5.ผู้ไกล่เกลี่ยเป็นผู้มีบทบาทในการอธิบายเกี่ยวกับการกระทำผิดและผู้กระทำผิดเหยื่อมีหน้าที่ในการตอบคำถามของผู้ไกล่เกลี่ย ไม่มีโอกาสแสดงความรู้สึกหรือพูดในสิ่งที่ต้องการ</p>	<p>5.การไกล่เกลี่ยไม่มีรูปแบบที่ตายตัวสามารถยืดหยุ่นได้ ให้เวลาให้คู่ความได้พูดอย่างเต็มที่ ผู้ไกล่เกลี่ยต้องมีความอดทนในการฟังสูง ใช้หลักมนุษยธรรม ปรับเปลี่ยนรูปแบบการไกล่เกลี่ยให้เหมาะสม</p>
<p>6.ผู้ไกล่เกลี่ยเป็นผู้ผูกขาดการพูดมากที่สุดเหยื่อและผู้กระทำผิดมีโอกาสเพียงตอบคำถามเท่านั้น ไม่มีการสนทนากันระหว่างคู่ความ</p>	<p>6.ผู้ไกล่เกลี่ยต้องมีความอดทนเป็นอย่างมากในการรับฟัง/รับรู้การแสดงความรู้สึกหรือรับฟังเรื่องผลกระทบของอาชญากรรม และผู้ไกล่เกลี่ยต้องพูดให้น้อยที่สุด</p>
<p>7.เจ้าหน้าที่ของรัฐ (correctional staff) ทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ย</p>	<p>7.ผู้ไกล่เกลี่ยคืออาสาสมัครในชุมชนที่ผ่านการฝึกอบรมมาแล้วซึ่งทำหน้าที่อย่างอิสระหรืออาจได้รับความช่วยเหลือสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ</p>

8. การไกล่เกลี่ยขึ้นกับความสมัครใจของเหยื่อ แต่ ผู้กระทำผิดอาจไม่สมัครใจก็ได้ และผู้กระทำผิดก็ไม่ต้องแสดงความรับผิดชอบ (responsibility)	8.การไกล่เกลี่ยเกิดจากความสมัครใจของเหยื่อและ ผู้กระทำผิด
9. เป็น settlement-driven และใช้เวลาสั้น ๆ (ประมาณ 10-15 นาที)	9.การสนทนาใช้เวลานานไม่น้อยกว่า 1 ชั่วโมง

ที่มา: Mark S. Umbreit,(2001),The Handbook of Victim Offender Mediation,USA: Jossey-Bass Inc.

แนวคิดและข้อสังเกต

บนข้อเท็จจริงที่ว่าอาชญากรรมไม่ได้เป็นปรากฏการณ์สังคมที่เกิดขึ้นลอย ๆ แต่ผูกพันกับบริบทชุมชนสังคมนั้น ๆ ทั้งในด้านสังคมวัฒนธรรม เศรษฐกิจการเมืองและประวัติศาสตร์ ณ ช่วงเวลาหนึ่ง ๆ ดังนั้นผู้มีส่วนได้เสียเกี่ยวข้องกับอาชญากรรมในภาพรวมจึงประกอบด้วย เหยื่อ-ผู้กระทำผิด-ชุมชนและรัฐ (โดยกระบวนการยุติธรรม) แต่ที่ผ่านมามีเมื่อกกล่าวถึงกระบวนการยุติธรรมเรามักกล่าวถึงกระบวนการยุติธรรมที่ประกอบไปด้วย “ตำรวจ-อัยการ-ศาล-ราชทัณฑ์-ทนายความ” และต่อมาได้ผนวกเอา “คุมประพฤติ” รวมเข้าไว้ด้วยกัน ซึ่งถึงแม้ว่าหน่วยงานศาลยุติธรรมจะใช้อำนาจทางตุลาการมิใช่อำนาจทางบริหารเช่นเดียวกับหน่วยงานอื่นๆแต่ทั้งหมดนี้ก็จัดว่าเป็น “กลไกของภาครัฐ” เป็นสำคัญ ซึ่งแม้แต่สหภาพทนายความก็ได้รับเงินอุดหนุนส่วนหนึ่งจากงบประมาณแผ่นดินผ่านทางกระทรวงยุติธรรมเช่นกัน แต่ “เหยื่อ” และ “ชุมชน” มักเป็นส่วนที่ไม่ได้รับการกล่าวถึงจนกลายเป็นความชอบธรรมที่ไม่ต้องกล่าวถึงและกลายเป็นความประหลาดแปลกใหม่หากจะมีการกล่าวถึงเรื่องเหล่านี้ขึ้นมา

การเคลื่อนไหวของเหยื่ออาชญากรรมเพื่อเรียกร้องสิทธิของตนเริ่มขึ้นในประเทศตะวันตกและถูกนำเข้าสู่การกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อเหยื่อขององค์การสหประชาชาติในระยะต่อมาทำให้แนวคิดในการจัดการกับอาชญากรโดยคงความสมดุลและยุติธรรมแก่เหยื่อเริ่มได้รับความสนใจมากขึ้นเป็นลำดับในช่วงเวลาประมาณ 25 ปีที่ผ่านมา การเคลื่อนย้ายการให้ความสำคัญในการจัดบริการของรัฐเริ่มเปลี่ยนแปลงจากที่เน้นการจัดบริการให้แก่ผู้กระทำผิดเพียงฝ่ายเดียวมาสู่การจัดบริการของรัฐที่ให้ความสำคัญกับเหยื่ออาชญากรรมมากขึ้น โดยมีข้อสังเกตที่สำคัญๆ คือ

ประการแรก อันตรายที่เกิดขึ้นแก่เหยื่อและชุมชนนั้นเกิดขึ้นจากผู้กระทำผิด ผู้กระทำผิดจึงควรรับผิดชอบในการชดเชยเยียวยาแก่เหยื่อและชุมชนที่ตนกระทำการล่วงละเมิดให้มากที่สุดเป็นความสำคัญลำดับแรก จากนั้นค่อยพิจารณาความผิดต่อกฎหมายของรัฐเป็นประเด็นสำคัญตามมา

ประการที่สอง กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เน้นปฏิสัมพันธ์ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับระหว่างเหยื่อ-ผู้กระทำผิด-ชุมชน ซึ่งได้รับผลกระทบจากอาชญากรรมและควรรับผิดชอบโดยตรงต่อการเกิดอาชญากรรมนั้นๆ ซึ่งไม่มีน้อยใดบ่งบอกว่ากระบวนการยุติธรรม

ตามธรรมเนียมที่ดำเนินการโดยบุคลากรมืออาชีพต่าง ๆ นั้นจะสามารถแก้ไขปัญหาอาชญากรรมได้ดีไปกว่า “เหยื่อ” และ “ชุมชน” แต่ไม่ได้หมายความว่า จะเป็นการมอบอาญาสิทธิ์ให้กับ “เหยื่อ” ในการแก้แค้นทดแทนต่อ “ผู้กระทำผิด” กันเองโดยตรงโดยปราศจากการคำนึงถึงสิทธิมนุษยชน และไม่ได้หมายความว่า ถ้า “เหยื่อ” เลือกที่จะใช้วิธีการเชิงสมานฉันท์นี้แล้วเหยื่อจะเป็นผู้แสดงบทบาท “ความเป็นต่อ” ตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการ แต่วิธีการเชิงสมานฉันท์เป็นวิธีการที่ยอมรับบทบาทการมีส่วนร่วมของเหยื่อในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการยุติธรรมเป็นสาระสำคัญ

ประการที่สาม ชุมชนที่เคยมีบทบาทความสำคัญเฉพาะต่อการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดตามวิธีการปฏิบัติต่อ “คน” โดย “ไม่ใช่คุก” จะได้รับการเสริมบทบาทและมีเวทีแสดงออกถึงบทบาทในเชิงเยียวยาแก่ฝ่ายของ “เหยื่อ” เพิ่มขึ้นด้วย การมีเวทีแสดงออกของชุมชนต่อเรื่องนี้ไม่เป็นเพียงจะทำให้ชุมชนเรียนรู้และเข้าใจว่า “ความยุติธรรมและกระบวนการที่นำไปสู่ความยุติธรรม” ทำหน้าที่อย่างไรเท่านั้นยังทำให้ชุมชนตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน และสามารถเรียนรู้ที่จะดำเนินขั้นตอนกระบวนการตามลำดับเพื่อแก้ไขปัญหานั้นร่วมกันในชุมชนด้วยตนเอง ความยุ่งยากและข้อสังเกตที่พึงระวังจึงอยู่ที่การเลือกคนกลางซึ่งเป็นผู้แทนชุมชนที่เหมาะสมจะทำหน้าที่นี้ในวิธีการเชิงสมานฉันท์เพราะในอดีตที่ผ่านมารัฐได้เข้ามาทำหน้าที่อำนวยความสะดวกแทนอย่างเบ็ดเสร็จจนทำให้ผู้นำและ ผู้เหมาะสมจะเป็นผู้นำทำหน้าที่เหล่านี้ขาดช่วงชั้นลงหรือถ้ามีก็ขาดทักษะและข้อมูล ความรู้ตลอดจนทรัพยากรที่สามารถรับทดำเนินการเรื่องนี้ได้อย่างทันที่

ประการที่สี่ การมีส่วนร่วมของผู้กระทำผิดในกระบวนการยุติธรรมตามแบบของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เป็นบทบาทการมีส่วนร่วมเชิงบวกในฐานะผู้กระทำ (แสดง ความรับผิดชอบของตน) มากกว่าส่วนร่วมเชิงลบในฐานะผู้ถูกกระทำ (ถูกลงโทษ) และบทบาทการมีส่วนร่วมที่เป็นผู้แสดงความรับผิดชอบเองดังกล่าวนี้ได้ช่วยสร้างสรรค์ให้เกิดความรู้สึกที่ว่าเป็น “คน” มี “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” ทั้งยังกล้าหาญที่จะทำการผูกพันตนเองเข้ากับรูปแบบวิธีการและเงื่อนไขการชดเชยเยียวยาที่ผู้กระทำผิดเหล่านี้ได้มีส่วนร่วมไปกับเหยื่อและชุมชนสร้างขึ้นในกระบวนการของการสมานฉันท์อีกด้วย

ประการที่ห้า การปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดโดยวิธีการเชิงสมานฉันท์ทำให้ความรับผิดชอบต่อ (accountability) ของผู้กระทำผิดต่อการกระทำผิดของเขาเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมที่เข้าใจกันว่า “ความรับผิดชอบต่อ” คือ พฤติกรรมของการก้มหน้ายอมรับโทษทัณฑ์ที่กำหนดไว้ไปสู่ “ความรับผิดชอบต่อ” ของผู้กระทำผิดที่มีความหมายว่า ยอมรับต่อการเข้าถึงข้อสรุปของอันตรายที่เกิดขึ้น ยอมรับสภาพว่าตนได้กระทำและกระทำพฤติกรรมเชิงบวกเพื่อแก้ไขบูรณาการสิ่งที่ได้กระทำลงไปแล้วนั้น และที่สำคัญยิ่งคือ ความรับผิดชอบต่อตามรูปแบบนี้มีลักษณะเป็น “สิ่งที่เหยื่อกำหนด” (victim-focused) มากกว่า “สิ่งที่ผู้กระทำผิดกำหนด” (offender-focused) ซึ่งเป็นความรับผิดชอบต่อที่พัฒนาไปอีกระดับหนึ่งโดยรวมเอาความเห็นอกเห็นใจเหยื่อและความเข้าใจว่าการกระทำนั้นทำอันตรายต่อเหยื่อมากน้อยเพียงใดเข้าใจไว้ด้วยกัน

การปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดโดยใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์จึงเป็นวิธีการที่คิดนอกกรอบกำแพงคุก โดยเน้นการให้ความสำคัญต่อเหยื่อและชุมชนและการยกระดับความรับผิดชอบของผู้กระทำผิดให้ชัดเจนตรงประเด็นต่อปัญหาอาชญากรรมในสังคมมากขึ้น

การเปรียบเทียบวิธีการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดโดยวิธีการใช้คุก ใช้การแก้ไขฟื้นฟูในชุมชน และใช้วิธีการเชิงสมานฉันท์

การเปรียบเทียบรูปแบบการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดโดยวิธีการลงโทษโดยใช้คุก วิธีการแก้ไขฟื้นฟูโดยไม่ใช้คุกและวิธีการของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่มีประเด็นที่น่าสนใจ สามารถเปรียบเทียบได้ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 5 แสดงการเปรียบเทียบวิธีการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดโดยวิธีการใช้คุก ใช้การแก้ไขฟื้นฟูในชุมชน และใช้วิธีการเชิงสมานฉันท์
(ประยุกต์จากตารางของ Crowe, 2000, p. 196)

เกณฑ์ชี้วัด	วิธีการใช้คุก	การแก้ไขฟื้นฟูในชุมชน	กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์
จุดเน้นสำคัญเบื้องต้น	การกระทำของผู้กระทำผิด	ระดับความเสี่ยงของสังคมต่อการกระทำผิด	เหยื่อและชุมชน
เป้าหมาย	ทำให้ชุมชนปลอดภัยด้วยการปรับปรุงคุณภาพของชีวิตประชากรทั้งหมดโดยการยับยั้งอาชญากรรมแก่คนทดแทน แก้ไขฟื้นฟูและทำให้ผู้กระทำผิดมีความสามารถที่จะกระทำผิด	ทำให้ชุมชนปลอดภัยด้วยการปรับปรุงคุณภาพของชีวิตประชากรทั้งหมดโดยการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด และลดความเสี่ยงในการกระทำผิดซ้ำ	ทำให้ชุมชนปลอดภัยด้วยการปรับปรุงคุณภาพของชีวิตประชากรทั้งหมดโดยการที่เหยื่อและชุมชนได้รับการเยียวยาชดใช้ และบูรณาการอันตรายที่เกิดจากอาชญากรรม
บทบาทของรัฐ	ยื่นมือเข้ามาเกี่ยวข้องกับสูง	มีบทบาทกลางๆ	มีบทบาทอยู่ในวงจำกัด

LIART

เกณฑ์ชี้วัด	วิธีการใช้คุก	การแก้ไขฟื้นฟูในชุมชน	กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์
หลักการสำคัญ	การควบคุมและการโดดเดี่ยว ผู้กระทำผิดจากชุมชน	รับรู้และการเข้าไปแทรกแซงพฤติกรรม	ใช้ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
การมีส่วนร่วมของชุมชน	ผู้กระทำผิดและหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมและบางคนที่เกี่ยวข้องส่วนตัว	ผู้กระทำผิดเป็นเบื้องต้น หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมและองค์กรในชุมชนที่ได้รับการคัดเลือก	เหยื่อ-ผู้กระทำผิด-สมาชิกชุมชน-องค์กรในชุมชน
การไหลเวียนของทรัพยากร	จากเหยื่อและชุมชนสู่การจัดบริการของกระบวนการยุติธรรม	จากผู้กระทำผิด เหยื่อ และชุมชนสู่โปรแกรมการแก้ไขฟื้นฟู	จากผู้กระทำผิดสู่เหยื่อและชุมชน

บทบาทของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในฐานะ “กระบวนการยุติธรรมทางเลือก” สำหรับกระบวนการยุติธรรมตามธรรมเนียม

การยอมรับวิธีการของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในกระบวนการยุติธรรมไทย จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนบทบาทของรัฐและของกระบวนการยุติธรรมกระแสหลักในปัจจุบัน รวมทั้งบทบาทของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมบางประการ ดังนี้

ประการแรก ลดทอนบทบาทของรัฐในการเข้าไปจัดการชุมชนโดยยึดถือกฎเกณฑ์อันเดียวกันอย่างตายตัว เนื่องจากกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ไม่ต้องการสร้างหรือนำเกณฑ์มาตรฐานใด ๆ มาใช้กับสถานการณ์ที่แตกต่างกัน

ประการที่สอง บุคลากรในกระบวนการยุติธรรมควรปรับบทบาทเป็นเพียงผู้ให้การสนับสนุน เป็นพี่เลี้ยงและผู้รักษากติกาของกระบวนการวิธีรวมทั้งรักษาหลักการแห่งสิทธิมนุษยชนแทนการเป็นผู้ดำเนินการทั้งหมดด้วยตนเองทุกขั้นตอน

ประการที่สาม การควบคุมให้เกิดความเสมอภาคเป็นปัจจัยสำคัญที่ต้องใช้ความพยายามอดทนทำให้เกิดขึ้นและดำเนินไปท่ามกลางมุมมองที่แตกต่างกันและวิธีการแก้ปัญหาที่หลากหลายในแต่ละชุมชน

ประการที่สี่ ในกระบวนการเชิงสมานฉันท์ ผลประโยชน์ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในเรื่องนั้นโดยตรงเป็นเป้าหมายศูนย์กลางที่สำคัญ ไม่ใช่ความเหมือนกันหรือเท่าเทียมกันของโทษที่ผู้กระทำผิดทุกคนต้องได้รับเมื่อกระทำผิดเช่นเดียวกันนั้น

ประการที่ห้า ต้องมองข้ามกระบวนการของรัฐตามกฎหมายบางประการ ไปสู่ความเชื่อที่ว่าความเป็นธรรมนั้นเป็นเรื่องเฉพาะกลุ่มที่ลงตัวระหว่างเหยื่อ-ผู้กระทำผิด-ชุมชนหนึ่งๆ และไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ว่ามีความเท่าเทียมเสมอภาคกันในหมู่ผู้ที่เกี่ยวข้องหรือไม่หรือเมื่อเปรียบเทียบระหว่างชุมชนแล้วจะเหมือนกันหรือไม่ ซึ่งเรื่องนี้เทียบเคียงได้กับวิธีการต่อรองคำรับสารภาพของกระบวนการยุติธรรมตามธรรมเนียมที่ผู้กระทำความผิดเช่นเดียวกันอาจไม่ได้รับผลที่ตามมาและบริการต่างๆเช่นเดียวกันทุกประการ

ประการที่หก ผู้สนับสนุนการใช้วิธีการเชิงสมานฉันท์เองก็ต้องไม่ไปคาดหวังว่าความผิดที่เกิดขึ้นและใช้วิธีการนี้จะต้องสามารถจัดการให้เบ็ดเสร็จจบสิ้นลงในกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เท่านั้น เพราะบางกรณีที่เป็นความผิดอุกฉกรรจ์ หรือเป็นพฤติกรรมที่มีลักษณะต่อต้านสังคมอย่างร้ายแรงก็ไม่สมควรถูกปล่อยทิ้งให้ลอยนวลอยู่ในชุมชนนั้นๆ เช่นกัน นอกจากนี้เหยื่อบางคนยังหวาดกลัวต่อการที่จะเผชิญหน้ากับผู้กระทำผิด และชุมชนบางแห่งก็ยังมีวิธีการบำบัดรักษาและแก้ไขฟื้นฟูไม่เพียงพอแก่การจัดการกับผู้กระทำผิด แต่จุดเด่นของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ยังคงเชื่อว่าบทบาทและความรับผิดชอบควรปรับเปลี่ยนเคลื่อนที่ไปจากเดิมสู่ชุมชนเพื่อสร้างความสมดุลทางอำนาจในการจัดการกับอาชญากรรมให้เกิดขึ้นโดยเฉพาะกรณีที่เป็นความผิดไม่ร้ายแรง

ประการที่เจ็ด เมื่อสังคมและกระบวนการยุติธรรมเริ่มตระหนักว่ากระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เป็น “กระบวนการยุติธรรมทางเลือก” ที่น่าสนใจและพร้อมที่จะทดลองนำมาใช้ เมื่อนั้นจะพบว่ารายละเอียดของการใช้วิธีการเชิงสมานฉันท์ในเรื่องประเภทคดี การแก้ไขกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง ช่องทางของการดำเนินกระบวนการวิธีการ ฯลฯ จะเป็นเรื่องที่สามารถสร้างขึ้น และดัดแปลงให้เหมาะสมกับสังคมไทยได้เนื่องจากเป็นวิธีการที่เคยใช้อยู่ในอดีตกาลและยังปรากฏให้เห็นในบางท้องถิ่นในปัจจุบัน

บทสรุป

การใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดเป็นเสมือนการปรับเปลี่ยนฐานคติของระบบงานยุติธรรมให้มีรูปลักษณะใหม่ที่แตกต่างไปจากฐานคติเดิมซึ่งเน้นการลงโทษเป็นอันดับแรก มีการใช้เรื่องของการแก้ไขฟื้นฟูในชุมชนเป็นอันดับรองลงมา และบางสังคมมีการใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เป็นมาตรการเสริมตามลำดับ โดยฐานคติของกระบวนการยุติธรรมในมิติใหม่จะมีรูปลักษณะที่เน้นการป้องกันอาชญากรรมในชุมชนเป็นหลัก ใช้เรื่องของการเยียวยาเหยื่อ-การแก้ไขฟื้นฟูในชุมชนและการเสริมพลังแก่ชุมชนเป็นลำดับรองลงมา โดยใช้วิธีการจำคุกหรือการทำให้ผู้กระทำความผิดไร้ซึ่งความสามารถที่จะกระทำผิดเป็นลำดับสุดท้าย ดังแสดงการเปรียบเทียบในภาพที่ 5 ซึ่งเป็นข้อสรุปของข้อเสนอใหม่ในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในครั้งนี้

LIRT

เอกสารอ้างอิง

- กิตติพงษ์ กิตยารักษ์, "ความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์: หลักการและแนวคิด" ใน กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์: ทางเลือกใหม่สำหรับกระบวนการยุติธรรมไทย, หน้า 5-19 กิตติพงษ์ กิตยารักษ์ บรรณาธิการ. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2545.
- จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย. "บทบาทการจัดกระบวนการงานศาลยุติธรรมไทยในบริบทของแนวโน้มอาชญากรรมยุคโลกาภิวัตน์" ใน การจัดการปกครอง.(Governance) รวมบทความจากการประชุมทางวิชาการ ในวาระครบ 50 ปี คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 71-98. ม.ร.ว.พฤษิสาณ ชุมพล บรรณาธิการ, 2543.
- ฉัตรทิพย์ นาถสุภา. เศรษฐกิจหมู่บ้านไทยในอดีต. กรุงเทพฯ: บริษัทต้นไทรการพิมพ์ จำกัด. 2540.
- วิวิทย์ จตุปารีสุทธิ์. "ระบบงานราชทัณฑ์" การบริหารงานยุติธรรม. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2540.
- Braithwaite, John. "Restorative Justice." The Handbook of Crime & Punishment, pp.323-344. Michael Tonry (editor), Oxford: Oxford University Press, 1998.
- Crowe, H. Ann. "Restorative Justice and Offender Rehabilitation: A Meeting of the Minds." Criminal Justice Annual Editions 1999/2000. Guilford, Connecticut: Dushkin, McGraw-Hill, 2000.
- Freda Adler, Gerhard O. W. Mueller and William S. Laufer, Criminal Justice: The Core. New York: McGraw-Hill, 1996.
- Umbreit, Mark S. The Handbook of Victim Offender Mediation, USA: Jossey-Bass Inc., 2001.
-

ส่วนที่ ๓

ภาคผนวก :

- ร่างพระราชบัญญัติคุมประพฤติ
พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)
- บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของ
ร่างพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. ....

(๑)

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา	
ปฏิบัติหน้าที่	
สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ	
256	
เลขรับ.....	30 ต.ค. 2558
วันที่.....	13.50 น.

ที่ นร ๐๕๐๓/๑๙๖๖

สำนักนายกรัฐมนตรี
ทำเนียบรัฐบาล กทม. ๑๐๓๐๐

๒๒ ตุลาคม ๒๕๕๐

เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. ....

กราบเรียน ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

สิ่งที่ส่งมาด้วย ร่างพระราชบัญญัติในเรื่องนี้

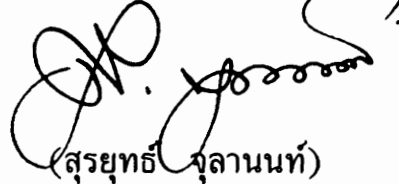
กลุ่มงานบริหารทั่วไป	
รับที่ 1208 / 50	วันที่ 30 / 10 / 50
เวลา 14.25	ส่ง รวส.
สำนักการประชุม	

ด้วยคณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาลงมติให้เสนอร่างพระราชบัญญัติ
คุมประพฤติ พ.ศ. .... ต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

จึงขอเสนอร่างพระราชบัญญัตินี้พร้อมด้วยบันทึกหลักการและเหตุผล
และบันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญ มาเพื่อขอได้โปรดนำเสนอสภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณา
ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

พลเอก

(สุรยุทธ์ ภูพานนท์)

นายกรัฐมนตรี

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

โทร. ๐ ๒๒๘๐ ๙๐๐๐ ต่อ ๓๐๘

โทรสาร ๐ ๒๒๘๐ ๙๐๕๘

(D291/E/๘)

กลุ่มงานพระราชบัญญัติ	
รับที่ 256	2550
วันที่ 30	ต.ค. / 50
เวลา 14.30	น.

สำนักการประชุม

LIRT

Legislative Institutional Repository of Thailand

หน้าว่าง

Legislative Institutional Repository of Thailand

บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชบัญญัติคุมประพฤติ

พ.ศ. ....

หลักการ

ให้มีกฎหมายว่าด้วยการคุมประพฤติ

เหตุผล

เนื่องจากปัจจุบันกรมคุมประพฤติเป็นหน่วยงานหลักเกี่ยวกับการคุมประพฤติ ทั้งในชั้นการพิจารณาคดี และชั้นหลังการพิพากษาคดีของศาลซึ่งเป็นภารกิจที่เพิ่มมากขึ้น นอกจากนั้น ยังมีภารกิจใหม่ในการคุมประพฤติผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กหรือเยาวชน ผู้ได้รับการพักการลงโทษและการลดวันต้องโทษจำคุก การตรวจพิสูจน์และการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดตามกฎหมายว่าด้วยการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด การจัดให้มีการทำงานบริการสังคม การดำเนินกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ การให้การสงเคราะห์ การให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมและแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด และจะมีการคุมประพฤติในชั้นก่อนการพิจารณาคดีของศาลอีกด้วย ดังนั้น เพื่อให้การปฏิบัติภารกิจของกรมคุมประพฤตินี้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นและมีกฎหมายรองรับภารกิจใหม่นั้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

หน้าว่าง

Legislative Institutional Repository of Thailand

(๕)

ร่าง

พระราชบัญญัติคุมประพฤติ

พ.ศ. ....

.....
.....
.....

โดยที่เป็นการสมควรให้มีกฎหมายว่าด้วยการคุมประพฤติ

.....
.....

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. ....”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้

“การคุมประพฤติ” หมายความว่า การสืบเสาะและพินิจ และการคุมความประพฤติ ผู้ถูกคุมความประพฤติให้ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ตามคำสั่งหรือหนังสือแจ้งของศาล พนักงานอัยการ หรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจ รวมทั้งการใช้มาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด

“การสืบเสาะและพินิจ” หมายความว่า การแสวงหาข้อเท็จจริงและรายละเอียดเกี่ยวกับผู้ถูกสืบเสาะและพินิจเพื่อประมวลข้อเท็จจริง จัดทำรายงานและความเห็นเสนอประกอบการพิจารณาของศาล พนักงานอัยการ หรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจ

“ผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ” หมายความว่า ผู้ต้องหา จำเลย นักโทษเด็ดขาด หรือบุคคลอื่นซึ่งมีกฎหมายกำหนดให้เข้าสู่กระบวนการสืบเสาะและพินิจของ พนักงานคุมประพฤติ

“การคุมความประพฤติ” หมายความว่า การควบคุมและสอดส่องผู้ถูกคุมความประพฤติให้ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้

LIRT

Legislative Institutional Repository of Thailand

“ผู้ถูกคุมความประพฤติ” หมายความว่า ผู้ต้องหา จำเลย นักโทษเด็ดขาด หรือบุคคลอื่นที่ศาล พนักงานอัยการ หรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจ กำหนดให้ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กฎหมายบัญญัติภายใต้การคุมความประพฤติของพนักงานคุมประพฤติ

“การทำงานบริการสังคม” หมายความว่า การทำงานเพื่อสังคมโดยไม่มีค่าตอบแทน เพื่อเป็นการแก้ไขฟื้นฟู หรือเพื่อเป็นการชดเชยความเสียหาย และให้มีความรวมถึงการทำกิจกรรมบริการสังคมตามเงื่อนไขการคุมความประพฤติ และการทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับตามประมวลกฎหมายอาญาด้วย

“กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์” หมายความว่า กระบวนการยุติธรรมทางเลือกที่ให้ความสำคัญกับการบรรเทาผลร้าย หรือการระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นจากการกระทำ ความผิดโดยการชดใช้เยียวยาความเสียหายแก่ผู้เสียหายและชุมชน การสร้างความสำนึกผิดและความรับผิดชอบของผู้กระทำผิดในการกระทำของตน และการให้ผู้เสียหาย ผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ ผู้ถูกคุมความประพฤติ และสมาชิกของชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากอาชญากรรมได้ร่วมกันหาวิธีการในการแก้ไขปัญหา

“ผู้ประสานงาน” หมายความว่า พนักงานคุมประพฤติ หรือบุคคลอื่นใดที่ได้รับแต่งตั้งจากผู้อำนวยการสำนักงานคุมประพฤติให้ทำหน้าที่จัดให้มีกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

“สำนักงานคุมประพฤติ” หมายความว่า สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดและสำนักงานคุมประพฤติประจำศาล แลแล้วแต่กรณี

“กองทุน” หมายความว่า กองทุนป้องกันอาชญากรรมและแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการคุมประพฤติ

“พนักงานคุมประพฤติ” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้มีอำนาจหน้าที่ในการคุมประพฤติตามพระราชบัญญัตินี้

“ผู้ช่วยพนักงานคุมประพฤติ” หมายความว่า ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้ช่วยพนักงานคุมประพฤติตามพระราชบัญญัตินี้

“อาสาสมัครคุมประพฤติ” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีหรือบุคคลที่ได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ทำหน้าที่ช่วยเหลือพนักงานคุมประพฤติและผู้ช่วยพนักงานคุมประพฤติตามพระราชบัญญัตินี้

“ยาเสพติด” หมายความว่า ยาเสพติดให้โทษตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ วัตถุออกฤทธิ์ตามกฎหมายว่าด้วยวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท และสารระเหยตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันการใช้สารระเหย

“อธิบดี” หมายความว่า อธิบดีกรมคุมประพฤติ

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจแต่งตั้งและถอดถอนพนักงานคุมประพฤติ กับออกกฎกระทรวง ระเบียบ และประกาศ เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวง ระเบียบ และประกาศนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

หมวด ๑

คณะกรรมการคุมประพฤติ

มาตรา ๕ ให้มีคณะกรรมการคุมประพฤติประกอบด้วยปลัดกระทรวงยุติธรรม เป็นประธานกรรมการ รองปลัดกระทรวงยุติธรรมซึ่งปลัดกระทรวงยุติธรรมมอบหมายเป็น รองประธานกรรมการ อธิบดีกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ อธิบดีกรมพินิจและคุ้มครองเด็ก และเยาวชน อธิบดีกรมราชทัณฑ์ ผู้แทนกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการ ผู้แทนกรมการจัดหางาน ผู้แทนกรมการแพทย์ ผู้แทนกรมพระ ชรรมนุญ ผู้แทนกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน ผู้แทนกรมสุขภาพจิต ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการ ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด ผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรม ผู้แทนกรุงเทพมหานคร และผู้ทรงคุณวุฒิอีกไม่เกินหกคน ซึ่งปลัดกระทรวงยุติธรรมแต่งตั้งจากผู้เชี่ยวชาญหรือผู้มีประสบการณ์ในการทำงาน ด้านกฎหมาย ด้านอาชญาวิทยา ทักษะวิทยาหรืองานยุติธรรม ด้านสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา ด้านสังคมสงเคราะห์ ด้านจิตวิทยา หรือด้านอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่องานคุมประพฤติ เป็นกรรมการ และให้อธิบดีเป็น กรรมการและเลขานุการ

ให้อธิบดีแต่งตั้งข้าราชการในกรมคุมประพฤติไม่เกินสองคนเป็นผู้ช่วยเลขานุการ

มาตรา ๖ ให้คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) เสนอความเห็นต่อรัฐมนตรีเกี่ยวกับ แผนงาน งบประมาณและมาตรการต่างๆ ในการดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้

(๒) เสนอความเห็นต่อรัฐมนตรีในการออกกฎกระทรวง ระเบียบและประกาศ เพื่อปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้

(๓) เสนอแนะ เกี่ยวกับการป้องกันอาชญากรรมและแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด

(๔) เสนอความเห็นเกี่ยวกับกองทุนป้องกันอาชญากรรมและแก้ไขฟื้นฟู

ผู้กระทำผิด

LIRT

(๘)

(๕) ให้คำปรึกษา ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะแก่ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ และองค์กรต่างๆ เกี่ยวกับการบริหารและการดำเนินงานคุณประพฤติน

(๖) อำนาจหน้าที่อื่นตามพระราชบัญญัตินี้หรือตามที่รัฐมนตรีมอบหมาย

มาตรา ๗ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระในการดำรงตำแหน่งคราวละสองปี กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งเพราะครบวาระอาจได้รับการแต่งตั้งอีกได้

มาตรา ๘ นอกจากการพ้นตำแหน่งตามวาระตามมาตรา ๗ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ พ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) ปลัดกระทรวงยุติธรรมให้ออกเพราะบกพร่องหรือไม่สุจริตต่อหน้าที่ มีความประพฤติเสื่อมเสียหรือหย่อนความสามารถ

(๔) เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

(๕) เป็นบุคคลล้มละลาย

(๖) ได้รับความจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับ ความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

มาตรา ๙ ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยคณะกรรมการที่มีอำนาจดำเนินการพิจารณา ทางปกครองตามกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองมาใช้บังคับกับการแต่งตั้งกรรมการ ผู้ทรงคุณวุฒิ และการประชุมของคณะกรรมการ โดยอนุโลม

มาตรา ๑๐ คณะกรรมการอาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการหรือคณะทำงาน เพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่คณะกรรมการมอบหมายก็ได้ และให้นำความ ในมาตรา ๙ ในส่วนที่เกี่ยวกับการประชุมมาใช้บังคับโดยอนุโลม

หมวด ๒

อำนาจหน้าที่ของผู้ปฏิบัติงาน

มาตรา ๑๑ นอกจากอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยวิธีดำเนินการคุ้มครองความประพฤติ ตามประมวลกฎหมายอาญา และกฎหมายอื่นแล้ว ให้พนักงานคุมประพฤติมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) สืบเสาะและพินิจผู้ถูกสืบเสาะและพินิจเรื่องอายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ สิ่งแวดล้อม สภาพความผิด เหตุอันควรปรานี รวมถึง

LIRT

การทำรายงานและความเห็นเกี่ยวกับความสามารถในการแก้ไขปรับปรุงตนเองตลอดจนความต้องการของบุคคลเกี่ยวกับวิธีการคุมความประพฤติ

(๒) สอดส่อง ติดตาม สอบถาม แนะนำ ช่วยเหลือ ตักเตือน ผู้ถูกคุมความประพฤติ ให้ปฏิบัติตามเงื่อนไข และสามารถแก้ไขปรับปรุงตนเองได้เพื่อประโยชน์ในการป้องกันอาชญากรรม และแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด

(๓) แสวงหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้ได้รับการสงเคราะห์เพื่อให้การสงเคราะห์ ตามพระราชบัญญัตินี้

(๔) กำหนดรายละเอียดในการปฏิบัติตามเงื่อนไขตามที่ได้ตกลงกับ ผู้ถูกคุมความประพฤติ เพื่อประโยชน์ในการคุมความประพฤติ

(๕) พิจารณาส่งตัวผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ ผู้ถูกคุมความประพฤติ และ ผู้ได้รับการสงเคราะห์ ให้แพทย์ตรวจสุขภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจ หรือส่งตัวไปบำบัดรักษาการ ดิทยาเสพติด ความบกพร่องทางกายหรือจิตใจ หรือความเจ็บป่วยอย่างอื่น

(๖) จัดการหรือดำเนินการเกี่ยวกับตัวผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ ผู้ถูกคุมความประพฤติ เช่น ถ่ายภาพ พิมพ์ลายนิ้วมือ ตรวจร่างกาย รวมทั้งสั่งหรือจัดให้ผู้ถูกสืบเสาะและพินิจหรือ ผู้ถูกคุมความประพฤติในคดีที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด หรือในกรณีที่มีหลักฐานอันควรเชื่อว่าบุคคล ดังกล่าวเกี่ยวข้องกับยาเสพติด รับการตรวจหรือทดสอบว่ามียาเสพติดอยู่ในร่างกายหรือไม่ ทั้งนี้ การตรวจหรือทดสอบเกี่ยวกับยาเสพติดให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรี กำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

(๗) เรียกผู้ถูกคุมความประพฤติ ผู้ได้รับการสงเคราะห์ เข้ารับการอบรมความรู้ และทักษะต่างๆ เพื่อประโยชน์ในการแก้ไขฟื้นฟูและป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ ทั้งนี้ อาจเชิญ บุคคลในครอบครัวของบุคคลดังกล่าวเข้าร่วมฟังการอบรมด้วยก็ได้

(๘) ในกรณีที่ผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ ผู้ถูกคุมความประพฤติ หรือผู้ได้รับการ สงเคราะห์ที่เป็นเด็กหรือเยาวชนให้มีการให้คำแนะนำแก่บิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่ เด็กหรือเยาวชนดังกล่าวพักอาศัยอยู่ด้วย เกี่ยวกับการเลี้ยงดู อบรมสั่งสอน และการใดๆ ที่จำเป็น และเหมาะสม รวมตลอดถึงการปรับปรุงตนเองของบิดามารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลที่เด็กหรือ เยาวชนดังกล่าวพักอาศัยอยู่ด้วย

(๙) มอบหมายและกำกับดูแลให้อาสาสมัครคุมประพฤติ ดำเนินการให้เป็นไป ตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด

(๑๐) รายงานให้คณะกรรมการพักการลงโทษหรือคณะกรรมการลดวันต้องโทษ จำคุกที่มีคำสั่งทราวมื่อนักโทษเด็ดขาดไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขเพื่อคณะกรรมการดังกล่าวดำเนินการ ตัดไป

(๑๑) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามพระราชบัญญัตินี้หรือตามที่รัฐมนตรีหรืออธิบดีมอบหมาย

มาตรา ๑๒ เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้นักงานคุมประพฤติ มีอำนาจดังต่อไปนี้ด้วย

(๑) เข้าไปในเคหสถาน หรือสถานที่ใดๆ ที่ผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ หรือผู้ถูกคุมความประพฤติอาศัยหรือทำงาน และสอบถามบุคคลซึ่งอยู่ในสถานที่นั้นเกี่ยวกับกรณีที่จะระบุไว้ในมาตรา ๑๑ (๑) และ (๒) เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติงานในระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและตก

(๒) เรียกบุคคลที่สามารถให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับกรณีที่จะระบุไว้ในมาตรา ๑๑ (๑) และ (๒) มาพบและให้ถ้อยคำ

(๓) สั่งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองส่งวัตถุหรือเอกสารอันจะใช้เป็นพยานหลักฐานเกี่ยวกับกรณีที่จะระบุไว้ในมาตรา ๑๑ (๑) และ (๒)

มาตรา ๑๓ ให้นักงานคุมประพฤติดำเนินการหรือประสานงานเพื่อให้หน่วยงานของรัฐ องค์กรภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และชุมชน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานในการสร้างเครือข่ายชุมชนเพื่อป้องกันอาชญากรรม ทั้งนี้ ตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด

มาตรา ๑๔ ให้กรมคุมประพฤติดำเนินการผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ ผู้ถูกคุมความประพฤติ และบุคคลที่ศาล พนักงานอัยการ หรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจตามกฎหมายมีคำสั่งให้อยู่ในความรับผิดชอบของพนักงานคุมประพฤติ เพื่อแก้ไขฟื้นฟูให้เหมาะสมกับผู้กระทำผิดแต่ละราย โดยให้คำนึงถึงความเสี่ยงในการกระทำความผิดซ้ำ

มาตรา ๑๕ ให้มีผู้ช่วยพนักงานคุมประพฤติดำเนินการหน้าที่ช่วยเหลือพนักงานคุมประพฤติตามที่อธิบดีมอบหมาย

ให้อธิบดีแต่งตั้งและถอดถอนผู้ช่วยพนักงานคุมประพฤติ

คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ และวิธีการในการปฏิบัติงานของผู้ช่วยพนักงานคุมประพฤติให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๑๖ ให้อาสาสมัครคุมประพฤติช่วยเหลือพนักงานคุมประพฤติและผู้ช่วยพนักงานคุมประพฤติ ตามที่อธิบดีมอบหมาย

ให้รัฐมนตรีหรือบุคคลที่ได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรีแต่งตั้งและถอดถอนอาสาสมัครคุมประพฤติ

คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ และวิธีการในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครคุมประพฤติให้เป็นไปตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด

มาตรา ๑๗ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานคุมประพฤติ ผู้ช่วยพนักงานคุมประพฤติ และอาสาสมัครคุมประพฤติ แสดงบัตรประจำตัวต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง บัตรประจำตัวให้เป็นไปตามแบบที่รัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๑๘ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานคุมประพฤติ และผู้ช่วยพนักงานคุมประพฤติ เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา ๑๙ ในกรณีที่ผู้เสียหาย ผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ ผู้ถูกคุมความประพฤติ ผู้ได้รับการสงเคราะห์ หรือผู้เกี่ยวข้องไม่สามารถพูดหรือเข้าใจภาษาไทยหรือภาษาไทยท้องถิ่นได้ และไม่มีล่ามให้จัดหาล่ามให้

ในกรณีที่ผู้เสียหาย ผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ ผู้ถูกคุมความประพฤติ ผู้ได้รับการสงเคราะห์ หรือผู้เกี่ยวข้องไม่สามารถพูดหรือได้ยินหรือสื่อความหมายได้ และไม่มีล่ามให้จัดหาล่ามภาษามือหรือล่ามที่สามารถสื่อความหมายโดยวิธีอื่นตามที่เห็นสมควร

ให้กรมคุมประพฤติจัดหาล่ามตามวรรคหนึ่งและวรรคสองให้โดยมิชักช้า

ให้จ่ายค่าปวยการแก่ล่ามที่จัดหาให้ตามมาตรานี้ตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด โดยได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง

หมวด ๓

การสืบเสาะและพินิจและการคุมความประพฤติ

มาตรา ๒๐ ในกรณีที่ศาล พนักงานอัยการ หรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจ มีคำสั่งให้พนักงานคุมประพฤตีสืบเสาะและพินิจ ให้ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบของหน่วยงานนั้นดำเนินการส่งคำสั่งและเอกสารที่เกี่ยวข้องไปยังสำนักงานคุมประพฤติภายในสามวันนับแต่วันที่มิคำสั่ง

เมื่อจะมีการพักการลงโทษหรือการลดวันต้องโทษจำคุกให้นักโทษเด็ดขาด ให้กรมราชทัณฑ์ส่งหนังสือและเอกสารที่เกี่ยวข้องไปยังสำนักงานคุมประพฤติโดยเร็ว

มาตรา ๒๑ เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น เมื่อได้รับคำสั่งตามมาตรา ๒๐ วรรคหนึ่ง ให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการสืบเสาะและพินิจให้แล้วเสร็จภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่สำนักงานคุมประพฤติได้รับคำสั่ง เว้นแต่มีเหตุจำเป็นอาจร้องขอต่อศาล พนักงานอัยการ หรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจ ตามมาตรา ๒๐ เพื่อสั่งให้ขยายเวลาออกไปได้อีกไม่เกินสามสิบวัน

เมื่อได้รับหนังสือตามมาตรา ๒๐ วรรคสอง ให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการสืบเสาะและพินิจให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวันนับแต่วันที่สำนักงานคุมประพฤติได้รับหนังสือ

หลักเกณฑ์ และวิธีการ เกี่ยวกับการสืบเสาะและพินิจให้เป็นไปตามระเบียบ
ที่รัฐมนตรีกำหนด

มาตรา ๒๒ ในกรณีที่ศาล พนักงานอัยการ หรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจมีคำสั่งให้
ดำเนินการคุ้มครองประพจน์ ให้ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบของหน่วยงานนั้นส่งคำสั่งและเอกสารที่
เกี่ยวข้องไปยังสำนักงานคุ้มครองประพจน์โดยเร็ว

ให้พนักงานคุ้มครองประพจน์ชี้แจงให้ผู้ถูกคุ้มครองประพจน์ทราบถึงเงื่อนไขเพื่อคุ้มครอง
ความประพจน์พร้อมกับสิทธิของผู้ถูกคุ้มครองประพจน์ด้วยวาจาและลายลักษณ์อักษร รวมทั้งแจ้ง
ผลที่จะได้รับจากการปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขให้ทราบด้วย

ในกรณีที่ผู้ถูกคุ้มครองประพจน์ตามวรรคสองเป็นเด็กหรือเยาวชน จะต้องมีบิดา
มารดา ผู้ปกครอง บุคคลที่เด็กหรือเยาวชนพักอาศัยอยู่ด้วย หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนร้องขอ
เข้าร่วมรับฟังการชี้แจงด้วย

หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการคุ้มครองประพจน์ให้เป็นไปตาม
ระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด

มาตรา ๒๓ ให้พนักงานคุ้มครองประพจน์จัดทำแผนการคุ้มครองประพจน์และ
แผนการแก้ไขฟื้นฟูให้เหมาะสมกับผู้ถูกคุ้มครองประพจน์แต่ละราย โดยให้ผู้ถูกคุ้มครองประพจน์
มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนด้วย

ในกรณีที่ผู้ถูกคุ้มครองประพจน์เป็นเด็กหรือเยาวชน ให้บิดามารดา ผู้ปกครอง
หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนพักอาศัยอยู่ด้วย หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนร้องขอมีส่วนร่วม
ในการจัดทำแผนด้วย

หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับแผนตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามระเบียบ
ที่รัฐมนตรีกำหนด

มาตรา ๒๔ ในกรณีที่ผู้ถูกคุ้มครองประพจน์ไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดตาม
คำสั่งศาล พนักงานอัยการ หรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจ หรือพฤติการณ์เกี่ยวกับการคุ้มครองประพจน์
ของผู้ถูกคุ้มครองประพจน์เปลี่ยนแปลงไป ให้พนักงานคุ้มครองประพจน์ตรวจสอบถึงเหตุการณดังกล่าว
และแก้ไขฟื้นฟูเท่าที่จะสามารถกระทำได้ก่อน หากไม่อาจดำเนินการเพื่อการคุ้มครองประพจน์
ต่อไปได้หรือควรจะได้มีการเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขการคุ้มครองประพจน์ ให้รีบรายงานต่อศาล
พนักงานอัยการ หรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจโดยเร็ว

มาตรา ๒๕ ผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ ผู้ถูกคุ้มครองประพจน์ และผู้ได้รับการ
สงเคราะห์ พึงได้รับการให้ความช่วยเหลือแนะนำเกี่ยวกับการดำเนินชีวิต การพัฒนาศักยภาพการ
เรียนรู้ การปรับเปลี่ยนทัศนคติหรือพฤติกรรม การบำบัดรักษาอาการติดยาเสพติด การทำงาน

บริการสังคม การศึกษา การฝึกอาชีพ การประกอบอาชีพ ตลอดจนการสงเคราะห์อื่นๆ ตามความจำเป็น

หมวด ๔

การทำงานบริการสังคม

มาตรา ๒๖ ในกรณีที่ศาล พนักงานอัยการ หรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจมีคำสั่งให้ผู้ถูกคุมความประพฤติทำงานบริการสังคม หรือกรณีที่พนักงานคุมประพฤติเห็นควรให้ผู้ถูกคุมความประพฤติทำงานบริการสังคม ให้พนักงานคุมประพฤติจัดให้ผู้ถูกคุมความประพฤติทำงานบริการสังคม เป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม

การจัดให้ผู้ถูกคุมความประพฤติทำงานบริการสังคมอย่างหนึ่งอย่างใดตามวรรคหนึ่ง ให้พนักงานคุมประพฤติพิจารณาจากฐานความผิด พฤติกรรม ความร้ายแรงแห่งการกระทำผิด และเงื่อนไขการคุมความประพฤติที่กำหนด โดยคำนึงถึงเพศ อายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ ความรู้ และความสามารถของผู้ถูกคุมความประพฤติ ทั้งนี้ งานที่จัดให้ทำจะต้องไม่ขัดหรือแย้งกับขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่น ความเชื่อทางศาสนา ตลอดจนปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง

การจัดให้ผู้ถูกคุมความประพฤติทำงานบริการสังคมอยู่ภายใต้การดูแลของหน่วยงาน องค์กร หรือบุคคลอื่นใด ต้องคำนึงถึงความเหมาะสม ความสะดวก และระยะเวลาเดินทางระหว่างที่พักอาศัยของผู้ทำงานบริการสังคมกับสถานที่ทำงานบริการสังคม

หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการดำเนินการตามวรรคสองและวรรคสาม ให้เป็นไปตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด

มาตรา ๒๗ องค์กรเอกชน หรือบุคคลผู้ควบคุมดูแลการทำงานบริการสังคมของผู้ถูกคุมความประพฤติไม่ต้องรับผิดชอบเป็นการส่วนตัวในบรรดาความเสียหายที่เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากการควบคุมการทำงานบริการสังคมนั้น เว้นแต่เป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำโดยจงใจ หรือโดยความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง แต่ไม่ตัดสิทธิผู้ได้รับความเสียหายที่จะเรียกร้องค่าเสียหายจากกรมคุมประพฤติ

หมวด ๕

กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

มาตรา ๒๘ ให้สำนักงานคุมประพฤติมีหน้าที่ดำเนินการกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ในหมวดนี้

LIRT

(๑๔)

มาตรา ๒๘ ในระหว่างการคุมประพฤติเมื่อผู้เสียหาย หรือผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ หรือผู้ถูกคุมความประพฤติ ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอให้มีการดำเนินกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์และอีกฝ่ายหนึ่งยินยอม ให้ผู้ประสานงานพิจารณาจัดให้มีการกระบวนการดังกล่าว

มาตรา ๓๐ ให้ผู้ประสานงานเป็นผู้ทำหน้าที่จัดให้มีการประชุม กำหนดตัวบุคคลที่จะเข้าร่วมประชุม ดำเนินการประชุม และดำเนินการอื่นใดตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

ผู้ประสานงานที่ไม่ได้เป็นเจ้าหน้าที่สังกัดกรมคุมประพฤติ และบุคคลที่เข้าร่วมประชุมให้ได้รับค่าตอบแทนตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๓๑ ให้ผู้ประสานงานมีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือผู้เสียหาย ผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ ผู้ถูกคุมความประพฤติ และสมาชิกของชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากอาชญากรรม ในการประชุมเพื่อทำความตกลงร่วมกัน เช่น การกำหนดมาตรการที่เกี่ยวข้อง การตกลงกันเกี่ยวกับการชดใช้ความเสียหาย การสร้างความสัมพันธ์ปรองดองกันในครอบครัวและชุมชน การส่งเสริมให้มีการแก้ไขปัญหาในชุมชน หรือหน้าที่อื่นที่จำเป็นเพื่อก่อให้เกิดความสมานฉันท์

ในกรณีที่สามารถตกลงกันได้ ให้จัดทำบันทึกข้อตกลงไว้เป็นหลักฐาน แล้วอ่านให้ผู้เข้าร่วมประชุมตามวรรคหนึ่งฟัง และลงชื่อไว้เป็นหลักฐาน

หากไม่สามารถตกลงกันได้ ให้บันทึกไว้เป็นหลักฐานและแจ้งให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบ

มาตรา ๓๒ ในกรณีที่มีการทำข้อตกลงกันและพนักงานคุมประพฤติเห็นสมควร จะเสนอให้ศาล พนักงานอัยการ หรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจ กำหนดเป็นส่วนหนึ่งของเงื่อนไขการคุมความประพฤติก็ได้

มาตรา ๓๓ ในระหว่างการคุมประพฤติ หากผู้เสียหาย หรือผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ หรือผู้ถูกคุมความประพฤติไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงตามมาตรา ๓๒ หรือมีพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไป ผู้ประสานงานอาจจัดให้มีการดำเนินกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์อีกได้ เมื่อได้รับการร้องขอ

หมวด ๖

การสงเคราะห์

มาตรา ๓๔ การให้การสงเคราะห์ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้เป็นความรับผิดชอบของรัฐในการช่วยเหลือ แนะนำ แก้ไขฟื้นฟู หรือการดำเนินการใดๆ แก่ผู้สมควรได้รับการสงเคราะห์

เพื่อให้บุคคลเหล่านั้นสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้และเพื่อเป็นการป้องกันอาชญากรรม ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงความจำเป็นและความต้องการของบุคคลนั้น

การบริหารจัดการ การกำหนดมาตรฐานการสงเคราะห์ รวมทั้งรายละเอียด ที่เกี่ยวข้องกับการสงเคราะห์ ให้เป็นไปตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด

มาตรา ๓๕ ให้กรมคุมประพฤติพิจารณาให้การสงเคราะห์แก่บุคคลดังต่อไปนี้

- (๑) ผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ
- (๒) ผู้ถูกคุมความประพฤติ และผู้พ้นจากการคุมความประพฤติ
- (๓) ผู้อยู่ระหว่างการตรวจพิสูจน์และการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด และผู้ผ่านการฟื้นฟูสมรรถภาพตามกฎหมายว่าด้วยการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด
- (๔) ผู้อยู่ระหว่างการทำงานบริการสังคมแทนค่าปรับ
- (๕) ผู้ได้รับการปล่อยตัวเมื่อพ้นโทษหรือได้รับพระราชทานอภัยโทษ
- (๖) เด็กและเยาวชนที่ได้รับการปล่อยตัวพ้นจากการฝึกอบรมครบตามคำพิพากษา

แล้ว

(๗) ผู้พ้นจากการถูกกักขังแทนค่าปรับหรือพ้นจากการทำงานบริการสังคม แทนค่าปรับ

(๘) บุคคลอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๓๖ เพื่อประโยชน์ในการแก้ไขฟื้นฟูและการสงเคราะห์ตาม พระราชบัญญัตินี้ ให้รัฐมนตรีมีอำนาจจัดตั้งและยุบเลิก บ้านสงเคราะห์ผู้กระทำผิดโดยประกาศ ในราชกิจจานุเบกษา

ให้บ้านสงเคราะห์ผู้กระทำผิดที่ได้จัดตั้งขึ้นตามวรรคหนึ่งเป็นหน่วยงานในสังกัด กรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม

มาตรา ๓๗ ในกรณีที่เหมาะสมควรให้รัฐมนตรีมีอำนาจประกาศใน ราชกิจจานุเบกษากำหนดให้สถานที่อื่นใดเป็นสถานที่เพื่อให้การสงเคราะห์ผู้กระทำผิด นอกเหนือจากบ้านสงเคราะห์ผู้กระทำผิดได้ และให้สำนักงานคุมประพฤติมีหน้าที่ให้การสนับสนุน การปฏิบัติงานตามความเหมาะสมกับสถานที่ดังกล่าว

หมวด ๗

กองทุนป้องกันอาชญากรรมและแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด

มาตรา ๓๘ ให้จัดตั้งกองทุนขึ้นกองทุนหนึ่ง เรียกว่า "กองทุนป้องกัน อาชญากรรมและแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด" เพื่อประโยชน์ในการป้องกันอาชญากรรมแก้ไขฟื้นฟู และสงเคราะห์ผู้กระทำผิด ตามพระราชบัญญัตินี้

LIRT

มาตรา ๓๙ เงินหรือทรัพย์สินอื่นของกองทุนให้ใช้จ่ายตามวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้
๑. เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการแก้ไขฟื้นฟู ทำงานบริการสังคมและสงเคราะห์

ผู้กระทำผิด

๒. เพื่อสนับสนุนและส่งเสริม การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกัน
อาชญากรรม การแก้ไขฟื้นฟู และการดำเนินงานยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

๓. เพื่อสนับสนุนและส่งเสริม การศึกษา วิจัย และพัฒนา การแก้ไขฟื้นฟูและ
การป้องกันอาชญากรรม

เงินกองทุนอาจใช้เป็นค่าใช้จ่ายในการบริหารกองทุนได้

มาตรา ๔๐ กองทุนประกอบด้วยเงินและทรัพย์สินดังต่อไปนี้

(๑) เงินทุนประเดิมที่รัฐบาลจัดสรรให้

(๒) เงินที่ได้รับจากงบประมาณรายจ่ายประจำปี

(๓) เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคหรือมอบให้

(๔) เงินอุดหนุนจากต่างประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศ

(๕) เงินหรือทรัพย์สินที่ตกเป็นของกองทุนหรือที่กองทุนได้รับตามกฎหมายหรือ

โดยนิติกรรม

(๖) ดอกผลที่เกิดจากเงินหรือทรัพย์สินของกองทุน

มาตรา ๔๑ ให้มีคณะกรรมการบริหารกองทุนคณะหนึ่ง ประกอบด้วย
รองปลัดกระทรวงยุติธรรมซึ่งปลัดกระทรวงยุติธรรมมอบหมาย เป็นประธานกรรมการ อธิบดีเป็น
รองประธานกรรมการ ผู้แทนสำนักงานประมาท ผู้แทนกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคง
ของมนุษย์ ผู้แทนกรมบัญชีกลาง และผู้ทรงคุณวุฒิจากภาคเอกชน ซึ่งคณะกรรมการแต่งตั้งจำนวน
สามคนในจำนวนนี้ต้องมีผู้เกี่ยวข้องกับการป้องกันอาชญากรรม หรือการแก้ไขฟื้นฟู สองคน และ
การเงิน อีกหนึ่งคนเป็นกรรมการและให้รองอธิบดีซึ่งอธิบดีมอบหมายเป็นกรรมการและเลขานุการ
อธิบดีจะแต่งตั้งข้าราชการในกรมคุมประพฤติไม่เกินสองคนเป็นผู้ช่วยเลขานุการก็ได้

มาตรา ๔๒ ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๗ มาตรา ๘ มาตรา ๙ และมาตรา ๑๐ มาใช้
บังคับ แก่การดำรงตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่ง การแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ การประชุมของ
คณะกรรมการบริหารกองทุน และการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการของคณะกรรมการบริหารกองทุน
โดยอนุโลม

มาตรา ๔๓ ให้คณะกรรมการบริหารกองทุนมีอำนาจหน้าที่บริหารกองทุน
พิจารณาอนุมัติ การจ่ายเงิน เพื่อการป้องกันอาชญากรรม แก้ไขฟื้นฟูและสงเคราะห์ผู้กระทำผิด
การรับเงิน การเก็บรักษาเงิน การจัดหาผลประโยชน์ของกองทุน การบัญชี และรายงานสถานะ

การเงินและการบริหารกองทุนต่อคณะกรรมการ ทั้งนี้ ตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนดโดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง

มาตรา ๔๔ ให้คณะกรรมการบริหารกองทุนจัดทำบัญชีและบัญชีทำการส่งผู้สอบบัญชี ตรวจสอบภายในเก้าสิบวันนับแต่วันสิ้นปีบัญชีทุกปี

มาตรา ๔๕ ให้มีคณะกรรมการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของกองทุนจำนวนห้าคน ซึ่งคณะกรรมการแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ด้านการเงิน การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดหรือการป้องกันอาชญากรรม

ให้กรรมการตามวรรคหนึ่งเลือกกรรมการคนใดคนหนึ่งเป็นประธานกรรมการให้อธิบดีแต่งตั้งข้าราชการกรมคุมประพฤติเป็นเลขานุการและผู้ช่วยเลขานุการ

มาตรา ๔๖ ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๗ มาตรา ๘ มาตรา ๙ และมาตรา ๑๐ มาใช้บังคับกับการดำรงตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่ง และการประชุมของคณะกรรมการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของกองทุนและการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการหรือคณะทำงานของคณะกรรมการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของกองทุนโดยอนุโลม

มาตรา ๔๗ คณะกรรมการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของกองทุนมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (๑) ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานของกองทุน
- (๒) รายงานผลการปฏิบัติงานของกองทุนพร้อมข้อเสนอแนะต่อคณะกรรมการ
- (๓) เรียกเอกสารหรือพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับกองทุนจากบุคคลใด หรือเรียกบุคคลใดมาชี้แจงข้อเท็จจริง เพื่อประกอบการพิจารณาประเมินผลการดำเนินงานของกองทุน

หมวด ๘

บทกำหนดโทษ

มาตรา ๔๘ ผู้ใดขัดขวางมิให้พนักงานคุมประพฤติปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๑๒ (๑) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๔๙ ผู้ใดโดยปราศจากเหตุอันสมควร ไม่ยอมให้ข้อมูลตามที่พนักงานคุมประพฤติ สอบถามตามมาตรา ๑๒ (๑) หรือไม่มาพบหรือไม่ยอมให้ข้อมูลตามมาตรา ๑๒ (๒) หรือไม่ยอมส่งพยานหลักฐานตามมาตรา ๑๒ (๓) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๕๐ ผู้ใดเป็นเจ้าของพนักงานมีตำแหน่งหน้าที่ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ และได้ล่วงรู้หรือได้มาซึ่งความลับของผู้อื่นเพราะการปฏิบัติการตามตำแหน่งหน้าที่ นำความลับนั้นไปเปิดเผยนอกอำนาจหน้าที่ของตน โดยประการที่อาจจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินสามหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

.....
นายกรัฐมนตรี

บันทึกวิเคราะห์สรุปลักษณะสำคัญของร่างพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. ....

๑. ให้มีคณะกรรมการคุมประพฤติ ๑ คณะ มีอำนาจหน้าที่ เสนอแนะ เสนอความเห็นเกี่ยวกับแผนงาน งบประมาณและมาตรการต่าง ๆ ในด้านการป้องกันอาชญากรรม การแก้ไขฟื้นฟูต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม หรือเสนอความเห็นเกี่ยวกับการดำเนินการของกองทุนป้องกันอาชญากรรมและแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด เป็นต้น(มาตรา ๕ และมาตรา ๖)

๒. กำหนดอำนาจหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติให้ครอบคลุมการทำงานในทุกภารกิจของกรมคุมประพฤติตามมติคณะรัฐมนตรีเรื่อง แนวทางรูปแบบการลดปริมาณคดีขึ้นสู่ศาล เมื่อวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๔๔ (มาตรา ๑๑)

๓. ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนในการป้องกันอาชญากรรม และสร้างเครือข่ายในรูปแบบอาสาสมัครคุมประพฤติ และเครือข่ายชุมชน (มาตรา ๑๓ และมาตรา ๑๖)

๔. กำหนดวิธีปฏิบัติของหน่วยงานต่าง ๆ ที่ตั้งใช้งานคุมประพฤติ และการปฏิบัติงานรวมทั้งมาตรการต่าง ๆ ในการดำเนินการเกี่ยวกับงานคุมประพฤติของพนักงานคุมประพฤติ (มาตรา ๒๐ – มาตรา ๒๔)

๕. กำหนดเรื่องการทำงานบริการสังคม ให้ชัดเจน เพื่อเป็นการรองรับการปฏิบัติงานตาม มาตรา ๓๐/๑ และมาตรา ๕๖ แห่งประมวลกฎหมายอาญา (มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๗)

๖. ให้ความสำคัญและคุ้มครองผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการกระทำผิดให้แก่ผู้เสียหาย ชุมชน สังคม โดยเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีการในการเยียวยาความเสียหาย การให้โอกาสแก่ผู้กระทำผิดอยู่ในสังคมได้อย่างปกติ อีกทั้งเป็นปลุกจิตสำนึกของผู้กระทำผิดให้มีความรับผิดชอบต่อผู้เสียหายและสังคม โดยนำนวัตกรรมใหม่เรื่องกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในงานคุมประพฤติ (มาตรา ๒๘ – มาตรา ๓๓)

๗. ให้ความสำคัญต่อการสงเคราะห์แก่ผู้กระทำผิด เพื่อไม่ให้ผู้กระทำผิดกลับไปกระทำผิดซ้ำ อันจะทำให้สังคมปลอดภัยจากอาชญากรรม (มาตรา ๓๔ – ๓๕)

๘. ให้มี “บ้านสงเคราะห์ผู้กระทำผิด” ทั้งของรัฐและของเอกชนที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเห็นชอบให้จัดตั้งขึ้น สำหรับผู้กระทำผิดที่ได้รับการปล่อยตัวและไม่มีที่อยู่อาศัย ซึ่งมาตรการสงเคราะห์ผู้กระทำผิดหลังปล่อยเป็นตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๔๔ (มาตรา ๓๖ และมาตรา ๓๗)

๘.ให้มี “กองทุนป้องกันอาชญากรรมและแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด” เพื่อเป็นทุนในการสนับสนุนการทำงานตามกฎหมายนี้ในทุก ๆ ด้าน ขณะเดียวกันงานคุ้มครองประพฤตินี้เป็นกระบวนการยุติธรรมทางเลือกทางหนึ่ง ซึ่งสามารถจะนำไปศึกษา วิจัย ถึงกระบวนการยุติธรรมทางเลือกอื่น ๆ อันจะนำมาใช้กับงานคุ้มครองประพฤตินอนาคต (มาตรา ๓๘ – มาตรา ๔๐)

๑๐.ให้มี คณะกรรมการบริหารกองทุน และคณะกรรมการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของกองทุน อีก ๒ คณะ เพื่อให้เกิดการตรวจสอบ ความโปร่งใส ในการบริหารจัดการกองทุน ให้เป็นตามวัตถุประสงค์ ของการจัดตั้งกองทุน โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิจากภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการคณะกรรมการทั้งสองชุด (มาตรา ๔๑ และมาตรา ๔๕)

๑๑.ให้รัฐมนตรีว่ากระทรวงยุติธรรม เป็นผู้รักษาการตามกฎหมายฉบับนี้และให้มีอำนาจ แต่งตั้งและถอดถอนผู้ปฏิบัติงาน รวมทั้งออกกฎกระทรวง ระเบียบ และ ประกาศ ในการปฏิบัติตามกฎหมายนี้ (มาตรา ๔)

๑๒. ประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับ

๑. รัฐสามารถอำนวยความสะดวกยุติธรรมให้กับประชาชนได้อย่างเต็มที่
๒. ป้องกันสังคมให้ปลอดภัยจากอาชญากรรม
๓. ลดปัญหาสังคม ทำให้สังคมเกิดความสงบสุข
๔. ประหยัดงบประมาณของรัฐและสามารถนำภาษีของประชาชนมาใช้ในการพัฒนาประเทศ

๑๓. ผลกระทบของประชาชน ทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขฟื้นฟูและป้องกันสังคมจากอาชญากรรมและทำให้ผู้ที่ได้รับเสียหายจากการกระทำผิดในภารกิจของกรมคุ้มครองประพฤตินี้ได้รับการเยียวยาความเสียหายตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์